

Беларускі нацыянальны стандарт FSC®

FSC-STD-BY-V1-2-2019 Belarus all forest types and sizes

Версія 1-2

Праект ад 4 лістапада 2020 г.

Ухвалены Нацыянальнай працоўнай групай па добраахвотнай лясной сертыфікацыі
xx.xx.202x г.

Назва: Беларускі нацыянальны стандарт FSC 1-2 (праект ад 04.11.2020 г.)

Код стандарту: FSC-STD-BY-V1-2-20xx

Вобласць ужывання: Нацыянальная

Дата зацвярджэння: xx.xx.20xx г.

Кантактнае падраздзяленне: Нацыянальная працоўная група па добраахвотнай лясной сертыфікацыі

E-mail для накіравання каментарыяў: maxim.yermokhin@gmail.com

© 2020 Нацыянальная працоўная група па добраахвотнай лясной сертыфікацыі. Усе правы абароненыя.

Ніякая частка дадзенага дакумента, ахоўваемага законам аб аўтарскім праве выдаўца, не можа быць узноўленая або скапіраваная ў любой форме або любымі сродкамі (графічнымі, электроннымі або механічнымі, уключаючы фотакапіяванне, запіс, запіс на магнітных носьбітах, або шляхам інфармацыйнага пошуку) без пісьмовага дазволу выдаўца.

Forest Stewardship Council® (FSC®) (Лясная апякунская рада) – гэта незалежная, некамерцыйная, недзяржаўная арганізацыя, заснаваная для падтрымкі экалагічна прымальнага, сацыяльна выгоднага і эканамічна жыццяздольнага кіравання сусветнымі лясамі.

Бачанне FSC заключаецца ў захаванні пры кіраванні сусветнымі лясамі сацыяльных, экалагічных і эканамічных правоў і патрэбаў сучаснага пакалення без ушчамлення азначаных правоў будучых пакаленняў

ЗМЕСТ

Уводзіны.....	3
Прынцып 1. Адпаведнасць законам	5
Прынцып 2. Правы <i>працаўнікоў*</i> і ўмовы працы	11
Прынцып 3. Правы <i>карэнных народаў*</i>	18
Прынцып 4. Адносіны з <i>мясцовымі супольнасцямі*</i>	20
Прынцып 5. Выгады ад лесу.....	24
Прынцып 6. <i>Прыродныя каштоўнасці*</i> і ўздзеянне на іх.....	28
Прынцып 7: Планаванне кіравання	34
Прынцып 8. Маніторынг і ацэнка	38
Прынцып 9. <i>Каштоўнасці асаблівай аховы*</i>	41
Прынцып 10. Ажыццяўленне гаспадарчай дзейнасці.....	44
ГЛАСАРЫЙ	52
Дадатак Б. Спіс відаў дрэў і кустоў для выкарастання пры лесааднаўленні ў адпаведнасці з індыкатарам 10.2.1	63
Дадатак В. Элементы <i>Плана кіравання*</i> і рэзюмэ <i>Плана кіравання*</i>	65
Дадатак Г. Структура <i>Плана кіравання*</i>	66
Дадатак Д. Патрабаванні да маніторынгу.....	67
Дадатак Е. Нацыянальная канцэпцыя <i>Каштоўнасцей асаблівай аховы*</i>	70
Дадатак Ж. Спіс інвазіўных відаў дрэў і кустоў, якія забароненыя для ўжывання пры лесааднаўленні і лесаразвядзенні**	73

«Прынцыпы і крытэрыі FSC для кіравання лясамі» – гэта пералік асноўных правілаў устойлівага кіравання лясамі. Прынцыпаў усяго дзесяць, і кожны з іх падзелены на некалькі крытэрыяў, паводле якіх і правяраецца выкананне патрабаванняў прынцыпу на практыцы. «Прынцыпы і крытэрыі FSC» адзіныя для ўсяго свету, для ўсіх раёнаў і тыпаў лясных экасістэм, а таксама культурных, палітычных і прававых сістэм. Усе яны (за рэдкім выключэннем) ужываюцца да ўсіх лясоў у межах адзінкі кіравання лясамі ў вобласці дзеяння сертыфіката.

Упершыню «Прынцыпы і крытэрыі FSC» былі апублікаваны ў 1994 г., пасля чаго ў іх некалькі разоў уносіліся невялікія праўкі. Першы сур'ёзны перагляд крытэрыяў пачаўся ў 2009 г., у выніку шматлікія *Прынцыпы** і *Крытэрыі** былі сфармуляваны нанова. Новая версія «Прынцыпаў і крытэрыяў FSC» абмяркоўвалася на Генеральнай Асамблеі FSC у 2011 г. і была ўхвалена сябрамі FSC у лютым 2012 г. Колькасць прынцыпаў засталася нязменная, аднак змест некаторых з іх вельмі істотна змяніўся, а крытэрыяў стала больш (70 супраць 56 раней). У сакавіку 2015 г. былі зацверджаныя «Адзіныя міжнародныя індикатары FSC» (AMI), якія былі распрацаваныя для забеспячэння ўкаранення новых «Прынцыпаў і крытэрыяў FSC» (версіі 5.2) і абноўленыя ў 2018 г.

Да цяперашняга часу ў Беларусі выкарыстоўваліся часовыя стандарты, распрацаваныя аўдытарскімі кампаніямі для Беларусі на аснове «Прынцыпаў і крытэрыяў FSC» версіі 4.0. Гэты нацыянальны стандарт з'яўляецца першым беларускім стандартам лесакіравання FSC, распрацаваным на падставе «Прынцыпаў і крытэрыяў FSC» версіі 5.2 і «Адзіных міжнародных індикатараў» (версіі 2.0).

Фармулёўкі *Прынцыпаў** і *Крытэрыяў** уключаныя ў нацыянальны стандарт у нязменным выглядзе. У адпаведнасці з працэдурай трансферу FSC-PRO-60-006 частка індикатараў была ўключаная ў нязменным выглядзе, частка адаптаваная (аб'яднаная, выключаная) для Беларусі ці былі ўведзены дадатковыя індикатары (у першую чаргу, па радыяцыйным забруджванні). Дадзены дакумент падрыхтаваны зыходзячы з патрабаванняў наступных стандартаў і іншых дакументаў FSC:

- FSC-STD-01-001 V5-2 FSC Principles and Criteria for Forest Stewardship;
- FSC-STD-60-002 V1-0 Structure and Content of National Forest Stewardship Standards;
- FSC-STD-60-006 V1-2 Process requirements for developing and maintenance of National Forest Stewardship Standards;
- FSC-STD-20-002 V3-0 Structure and Content of Forest Stewardship Standards;
- FSC-STD-60-004 V2-0 International Generic Indicators;
- FSC-GUI-60-002 V1-0 Applying Scale, Intensity and Risk (SIR) in National Forest Stewardship Standards;
- FSC-GUI-60-001 Guidance on the Interpretation of the FSC Principles and Criteria to Take Account of Small Scale and Low Intensity;
- FSC Principles and Criteria for Forest Stewardship Supplemented by Explanatory Notes and Rationales.

Беларускі нацыянальны стандарт лесакіравання складаецца з уводзін, дзесяці прынцыпаў і звязаных з імі крытэрыяў, індикатараў і верыфікатараў, дадаткаў, гласарыя. Верыфікатары распрацаваныя для кожнага індикатара і з'яўляюцца абавязковымі для праверкі, але могуць ўжывацца і дадатковыя верыфікатары.

Навуковыя і тэхнічныя тэрміны, якія сустракаюцца ў стандарце, уключаныя ў гласарый, а ў тэксце яны вылучаныя курсівам і адзначаныя зорачкай.

Сфера ўжывання стандарта

*Прынцыпы**, *Крытэрыі** і індыкатары нацыянальнага стандарту ахопліваюць усю дзейнасць *Арганізацыі** па лесакіраванні, якая звязаная з *Адзінкай кіравання**, як у яе межах, так і паза яе межамі; як пры кіраванні ўласным штатам *працаўнікоў**, так і тых, якія працуюць па падрадзе. Патрабаванні стандарту прымяняюцца для ўсіх тыпаў і памераў лясоў, уключаючы *натуральныя насаджэнні**, *плантацыі** і іншыя нелясныя тыпы расліннасці і землі.

Маштаб, інтэнсіўнасць і рызыка

Канцэпцыя *маштабу** і *інтэнсіўнасці** была ўключаная ў "Прынцыпы і крытэрыі FSC" ў 1994 г., і заснаваная на тым, што чым меншая *Адзінка кіравання** ці *Арганізацыя**, тым, адпаведна, ніжэйшая *інтэнсіўнасць** уздзеяння, і тым ніжэйшая *рызыка** непрымальных экалагічных і сацыяльных наступстваў. Слова «*рызыка**» было ўключанае ў «Прынцыпы і крытэрыі FSC» версіі 5.2, каб прыцягнуць большую ўвагу да гэтага паняцця, і, каб зрабіць *Прынцыпы** і *Крытэрыі** больш адпаведнымі апошнім зменам у іншых сістэмах сертыфікацыі.

У нацыянальным стандарце канцэпцыя *маштабу**, *інтэнсіўнасці** і *рызыкі** ўзгадваецца ў 21 крытэрыі з 59 прымянімых для Беларусі. Аднак асобнага дадатка для яе распрацавана не было, паколькі яна знайшла адлюстраванне ў індыкатарах і верыфікатарах. Таксама лесаўпарадкавальныя праекты, якія маюць адзіную форму і змест для ўсіх лесагаспадарчых *Арганізацый** Беларусі, заснаваныя на ацэнцы *маштабу**, *інтэнсіўнасці** і *рызыкі** гаспадарчай дзейнасці.

Прынцып 1. Адпаведнасць законам

Арганізацыя* павінна* выконваць усё прымянімае заканадаўства*, нарматыўныя дакументы і ратыфікаваныя* на нацыянальным узроўні міжнародныя дамовы, канвенцыі і пагадненні

1.1. *Арганізацыя* павінна* быць юрыдычна вызначаным суб'ектам з яснай, дакументаванай і неаспрэчанай законнай рэгістрацыяй, з пісьмовым дазволам ад законна правамоцнага органа на канкрэтныя віды дзейнасці.**

1.1.1. Правамернасць *законнай рэгістрацыі** для вядзення любой дзейнасці ў рамках сертыфіката дакументальна аформленая і не аспрэчваецца. (АМІ 1.1.1 прыняты).

Верыфікатары:

а) Юрыдычныя дакументы *законнай рэгістрацыі**.

Такімі дакументамі могуць быць (але не абмяжоўваюцца, зыходзячы з патрабаванняў дзеючага нацыянальнага заканадаўства:

- статут *Арганізацыі**, якая мае права вядзення лясной гаспадаркі;
- дакументы, на падставе якіх створаная (рэарганізаваная) *Арганізацыя** (загад, рашэнне і да т.п.);
- пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі *Арганізацыі**;

б) Віды дазволенай дзейнасці паводле агульнадзяржаўнага класіфікатара прапісаныя ў дакументах *законнай рэгістрацыі**.

в) Дакументы і / або запісы *спрэчак** адносна правоў валодання і *карыстання** землямі; улік зваротаў грамадзян і юрыдычных асобаў.

1.1.2. *Законная рэгістрацыя** прадастаўленая ўпаўнаважаным органам ў парадку, прадугледжаным дзеючым заканадаўствам. (АМІ 1.1.2 прыняты).

Верыфікатары:

а) Юрыдычныя дакументы *законнай рэгістрацыі**, выдадзеныя ўпаўнаважаным(і) органам(і).

Такімі дакументамі могуць быць (але не абмяжоўваюцца, зыходзячы з патрабаванняў дзеючага нацыянальнага заканадаўства) звесткі з Адзінага дзяржаўнага рэгістра юрыдычных асобаў і індывідуальных прадпрымальнікаў (вэб-партал Адзінага дзяржаўнага рэгістра);

1.2. *Арганізацыя* павінна* прадэманстравать, што законны* статус Адзінкі кіравання, уключаючы правы валодання і *карыстання**, а таксама яе межы, ясна вызначаныя.**

1.2.1. Законныя правы на зямлю, якія дазваляюць кіраваць і / або карыстацца рэсурсамі, якія ўваходзяць у сферу дзеяння сертыфіката, дакументальна аформленыя. (АМІ 1.2.1 прыняты).

Верыфікатары:

а) Дакументы, паводле якіх рэалізуюцца законныя правы на зямлю і карыстанне ляснымі рэсурсамі.

Такімі дакументамі могуць быць, але не абмяжоўваюцца, зыходзячы з патрабаванняў дзеючага нацыянальнага заканадаўства дакументы, пацвярджаючыя рэгістрацыю земляў ляснога фонду, выдадзеныя органамі дзяржаўнай рэгістрацыі і зямельнага кадастру.

1.2.2. Межы *Адзінак кіравання**, якія ўваходзяць у сферу дзеяння сертыфіката, ясна пазначаныя або задакументаваныя, і паказаныя на картаграфічных матэрыялах. (АМІ 1.2.3 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Картаграфічныя матэрыялы лесаўпарадкавання з нанесенымі межамі *Адзінкі кіравання**:
- карты-схемы насаджэнняў *Арганізацыі**, якія ўваходзяць у склад стандартнага лесаўпарадкавальнага праекту*;
 - электронныя карты ГІС (пры наяўнасці).
- б) Рашэнні ўпаўнаважаных органаў дзяржаўнага кіравання па адабранні і выдзяленні зямельных участкаў.
- в) Картаграфічны матэрыял з адлюстраванымі актуальнымі зменамі межаў *Адзінкі кіравання**.
- г) Межы *Адзінкі кіравання** вызначаныя на мясцовасці (інфармацыйныя знакі на асноўных дарогах).

1.3. Арганізацыя* павінна* мець законныя* правы дзейнічаць на тэрыторыі *Адзінкі кіравання, якія адпавядаюць законным* статусам *Арганізацыі** і *Адзінкі кіравання**, і павінна* выконваць законныя* абавязкі ў адпаведнасці з прымянімым нацыянальным і мясцовым заканадаўствам*, нарматыўнымі актамі і адміністрацыйнымі патрабаваннямі. Законныя* правы павінны* дазваляць нарыхтоўку прадукцыі і / або прадастаўленне *экасістэмных паслуг** на тэрыторыі *Адзінкі кіравання**. Арганізацыя* павінна* плаціць законна* ўстаноўленыя зборы, звязаныя з такімі правамі і абавязкамі**

1.3.1. Усе віды дзейнасці *Арганізацыі** у межах *Адзінкі кіравання** ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з прымянімым заканадаўствам*, нарматывамі і адміністрацыйнымі патрабаваннямі. (АМІ 1.3.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Сістэма актуалізацыі нарматыўна-прававых дакументаў, якія рэгулююць вядзенне лясной гаспадаркі.
- б) Кніга ўліку праверак кампетэнтнымі дзяржаўнымі арганізацыямі і / або супрацоўнікамі арганізацый той жа ведамства прыватнасці.
- в) Дакументы на права лесакарыстання.

Такія дакументы могуць быць, але не абмяжоўваюцца, зыходзячы з патрабаванняў дзеючага нацыянальнага заканадаўства: лесасечныя білеты, лясныя білеты, ордары.

1.3.2. Прадугледжаныя заканадаўствам зборы, адлічэнні, падаткі і іншыя плацяжы, звязаныя з лесакіраваннем, выплачваюцца ў тэрміны, устаноўленыя нацыянальным заканадаўствам. (АМІ 1.3.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Інфармацыя (дакументы, запісы), прадастаўленая супрацоўнікамі бухгалтэрыі і іншых падраздзяленняў *Арганізацыі**.

Такія дакументы могуць быць (але не абмяжоўваюцца, зыходзячы з патрабаванняў дзеючага нацыянальнага заканадаўства):

- падатковыя дэкларацыі.
- кніга ўліку праверак і Акты/даведкі праверкі дзяржаўнымі кантралюючымі органамі;
- даведка з падатковай інспекцыі, фонду сацыяльнага страхавання;
- рэестр плацяжоў за адпушчаную на корані драўніну; даручэнні па выплаце таксавага кошту за адпушчаную драўніну на корані;
- справаздача аб сродках бюджэту дзяржаўнага пазабюджэтнага фонду сацыяльнай абароны насельніцтва Рэспублікі Беларусь (квартальная);

- разлік пені па справаздачы аб сродках бюджэту дзяржаўнага пазабюджэтнага фонду сацыяльнай абароны насельніцтва Рэспублікі Беларусь (даведка рэгіянальнага аддзела ФСАН);
- справаздача аб сродках па абавязковаму страхаванню ад *вытворчага траўматызму** і *прафесійных захворванняў** за справаздачны год; квітанцыя аб прадстаўленні ў электронным выглядзе дзяржаўнай статыстычнай справаздачнасці.

б) Пры наяўнасці запазычанасці па плацяжах збораў, адлічэнняў і падаткаў - дакументы, якія пацвярджаюць факт дасудовага разгляду (аспрэчвання доўгу) або наяўнасць ўзгодненага графіка пра рэструктурызацыю даўгоў.

в) Пры наяўнасці запазычанасці за адпушчаную на корані драўніну, іншых плацяжоў за лесакарыстанне - дакументы, якія пацвярджаюць прэтэнзійную працу па спагнанні даўгоў і прынятыя меры (напрыклад, лісты, прэтэнзіі, прадпісанні, пратаколы адміністрацыіўнага правапарушэння).

1.3.3. Мерапрыемствы, прадугледжаныя *лесаўпарадкавальным праектам**, распрацаваныя ў адпаведнасці з *прымянімым заканадаўствам**. (АМІ 1.3.3 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Наяўнасць у *Арганізацыі** актуальных матэрыялаў *лесаўпарадкавальнага праекту**.

б) Дакументы, якія пацвярджаюць, што *лесаўпарадкавальны праект** прайшоў працэдуру ўзгадненняў адпаведнасці з нацыянальным заканадаўствам.

1.4. Арганізацыя* павінна* распрацаваць і ажыццяўляць меры, і/або павінна* ўзаемадзейнічаць з кантралюючымі органамі дзеля сістэматычнай аховы* Адзінкі кіравання* ад несанкцыянаванага або нелегальнага выкарыстання рэсурсаў, засялення і іншых нелегальных дзеянняў.

1.4.1. Распрацаваная і рэалізуецца сістэма мер па забеспячэнню *абароны* Адзінкі кіравання** ад несанкцыянаваных або незаконных відаў дзейнасці. (АМІ 1.4.1, 1.4.2 аб'яднаныя і адаптаваныя).

Верыфікатары:

а) Графік правядзення рэйдавых мерапрыемстваў (у тым ліку і сумесных з прадстаўнікамі дзяржаўных ўпаўнаважаных органаў).

б) Інфармацыя аб праведзеных рэйдавых мерапрыемствах.

в) Публікацыі, рэпартажы, выступы ў СМІ і непасрэдна перад грамадзянамі (сходы, індывідуальны абыход і інш.), агітацыйны матэрыял па прадухіленні парушэнняў ляснога заканадаўства (на папяровым носьбіце і / або ў электронным выглядзе (напрыклад, на Інтэрнэт сайце *Арганізацыі**)).

г) Інфармацыя ад кантралюючых органаў аб выніках незалежных праверак несанкцыянаванага або нелегальнага выкарыстання рэсурсаў.

1.4.2. Калі выяўлены выпадкі несанкцыянаванай або незаконнай дзейнасці, прымаюцца меры рэагавання. (АМІ 1.4.3 прыняты).

Верыфікатары:

а) Акт аб выніках рэйдавых мерапрыемстваў у выпадку выяўлення парушэнняў патрабаванняў нацыянальнага заканадаўства па ахове, абароне і ўзнаўлення лясоў

б) Журнал уліку адміністрацыйных правапарушэнняў.

в) Дакумент(ы) *Арганізацыі** аб парушэннях ляснога і прыродаахоўнага заканадаўства і мерах па іх прадухіленні

1.5. Арганізацыя* павінна* выконваць прымянімае нацыянальнае заканадаўства*, мясцовыя законы*, ратыфікаваныя* міжнародныя канвенцыі і абавязковыя нарматыўныя дакументы*, якія адносяцца да транспартыроўкі і гандлю лясной прадукцыяй унутры і за межамі Адзінкі кіравання* і/або да кропкі першага продажу.

1.5.1. Транспартаванне і здзелкі з лесапрадукцыяй да першага пункта продажу адпавядаюць прымянімаму нацыянальнаму заканадаўству*, ратыфікаваным* міжнародным канвенцыям і дзеючым галіновым нарматыўна-прававым актам. (АМІ 1.5.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Кніга ўліку праверак кампетэнтнымі дзяржаўнымі арганізацыямі і / або супрацоўнікамі арганізацый той жа ведамственай прыналежнасці.
- б) Дакументы, якія рэгламентуюць працэс транспартавання і здзелкі з лесапрадукцыяй.
Такія дакументамі могуць быць (але не абмяжоўваюцца, зыходзячы з патрабаванняў дзеючага нацыянальнага заканадаўства): таварна-транспартныя накладныя, таварныя накладныя, ордары.

1.5.2. Пры нарыхтоўцы і гандлі відамі, што трапляюць пад дзеянне Канвенцыі CITES, ёсць дазвол і / або сертыфікат CITES.

Заўвага: Індыкатар выкарыстоўваецца ў тым выпадку, калі Арганізацыя ажыццяўляе экспарт і / або імпорт відаў, якія трапляюць пад дзеянне Канвенцыі CITES (<http://checklist.cites.org/#/en>). (На 1 снежня 2018 г. на тэрыторыі Беларусі адсутнічаюць віды дрэў, уключаных у спісы CITES).*

Верыфікатары:

- а) Спіс відаў CITES, якія сустракаюцца ў Беларусі.
- б) Дазвол і / або сертыфікат CITES на нарыхтоўку і гандаль відамі CITES (пры неабходнасці).
- в) Лесасечныя білеты.
- г) Дакументы, якія рэгламентуюць працэс лесакарыстання, транспартавання і здзелкі з лесапрадукцыяй.
Такія дакументамі могуць быць (але не абмяжоўваюцца, зыходзячы з патрабаванняў дзеючага нацыянальнага заканадаўства): лесасечныя білеты, лясныя білеты, ордары, таварна-транспартныя накладныя, таварныя накладныя, ордары

1.6. Арганізацыя* павінна* выяўляць, прадухіляць і вырашаць спрэчкі* па пытаннях статутнага або звычайнага права*, якія могуць своечасова* быць вырашаныя ў пазасудовым парадку праз узаемадзеянне* з закранутымі бакамі*.

Заўвага: Дадзены крытэрыі тычыцца толькі спрэчак*, якія могуць быць урэгуляваныя ў пазасудовым парадку.*

1.6.1. Існуе агульнадаступны* працэс разгляду і вырашэння спрэчак*, якія тычацца правоў валодання і карыстання* землямі ляснога фонду. (АМІ 1.6.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) У Арганізацыі* вызначаная асоба, якая адказвае за ўлік зваротаў грамадзян і юрыдычных асобаў

1.6.2. *Спрэчкі**, якія тычацца правоў валодання і *карыстання** землямі ляснога фонду ў рамках *прымянімага заканадаўства**, якія могуць быць вырашаныя ў пазасудовым парадку, *своечасова** разглядаюцца і вырашаныя, або знаходзяцца ў працэсе вырашэння. (АМІ 1.6.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Улік зваротаў грамадзян і юрыдычных асобаў.
- б) Кніга заўваг і прапаноў.
- в) Дакументацыя і / або запісы *спрэчак** адносна правоў валодання і *карыстання** землямі ляснога фонду.
- г) Кніга ўліку праверак кампетэнтнымі дзяржаўнымі арганізацыямі і / або супрацоўнікамі арганізацый той жа ведамственай прыналежнасці.

1.6.3. Вядзецца дакументаваны ўлік усіх *спрэчак**, якія тычацца правоў валодання і *карыстання** землямі ляснога фонду ў рамках *прымянімага заканадаўства**, з указаннем наступнай інфармацыі:

- 1) меры, прынятыя для вырашэння *спрэчкі**;
- 2) вынікі працэсу вырашэння *спрэчкі**;
- 3) нявырашаныя *спрэчкі**, прычыны, па якіх *спрэчка** не была вырашаная, і дадатковыя меры для яе вырашэння. (АМІ 1.6.3 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Улік зваротаў грамадзян і юрыдычных асоб.
- б) Кніга заўваг і прапаноў.
- в) Дакументацыя і / або запісы *спрэчак** адносна правоў валодання і *карыстання** землямі ляснога фонду.

1.6.4. Гаспадарчая дзейнасць прыпыняецца на ўчастку, у дачыненні да якога ўзнікла *спрэчка**, калі *спрэчка** характарызуецца наступным: 1) *спрэчка асабліва вострая**, або 2) *спрэчка значнай працягласці**, або 3) *спрэчка**, у якую ўцягнутая значная колькасць тых, чые інтарэсы закранутыя. (АМІ 1.6.4 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Дакументацыя, якая тычыцца прыпынення гаспадарчай дзейнасці.
- б) Палявая праверка.

1.7. Арганізацыя* павінна* абнародаваць абавязацельства не прапаноўваць і не атрымліваць хабар у грашовай або любой іншай форме карупцыі, і павінна* выконваць анты-карупцыйнае заканадаўства там, дзе яно існуе. У выпадку адсутнасці анты-карупцыйнага заканадаўства, Арганізацыя* павінна* выконваць іншыя анты-карупцыйныя меры, прапарцыйныя маштабу* і інтэнсіўнасці* гаспадарчай дзейнасці і рызыцы* карупцыі.

1.7.1. Рэалізуецца антыкарупцыйная палітыка, якая ўключае абавязальніцтвы не прапаноўваць і не прымаць хабару ў любой форме, якая адпавядае або пераўзыходзіць патрабаванні *прымянімага заканадаўства**. (АМІ 1.7.1 і 1.7.2 аб'яднаныя і адаптаваныя).

Верыфікатары:

- а) Нарматыўна-прававыя акты антыкарупцыйнага заканадаўства Рэспублікі Беларусь.
- б) Антыкарупцыйная палітыка *Арганізацыі**.

1.7.2. Антыкарупцыйная палітыка знаходзіцца ў *адкрытым доступе**. (АМІ 1.7.3 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Інформаційны стэнд і / або інтэрнэт-старонка *Арганізацыі** з інфармацыяй пра антыкарупцыйную палітыку.

1.7.3. Факты хабарніцтва, прымусу і іншых відаў карупцыі адсутнічаюць, а ў іх выпадку рэалізуюцца карэктуючыя меры. (АМІ 1.7.4 і 1.7.5 аб'яднання і адаптавання).

Верыфікатары:

а) Кніга ўліку праверак кампетэнтнымі дзяржаўнымі арганізацыямі і / або супрацоўнікамі арганізацый той жа ведамственай прыналежнасці.

б) Рашэнні / прынятыя меры і іншая дакументацыя па выяўленых фактах карупцыі ў *Арганізацыі**.

1.8. *Арганізацыя павінна* дэманстраваць доўгатэрміновыя* абавязальніцтвы прытрымлівацца *Прынцыпаў** і *крытэрыяў** FSC на тэрыторыі *Адзінкі кіравання** і адпаведных стратэгіі і стандартаў FSC. Заява пра такія абавязальніцтвы павінна* утрымлівацца ў *агульнадаступным** дакуменце, які размешчаны ў *адкрытым доступе**.**

1.8.1. Пісьмовая палітыка, зацверджаная ўпаўнаважанай асобай *Арганізацыі**, уключае доўгатэрміновую* прыхільнасць практыкам кіравання лясамі ў адпаведнасці з «*Прынцыпамі** і *крытэрыямі** FSC» і адпаведнымі палітыкамі і стандартамі FSC.

Заўвага: Палітыка ў дадатку да заявы прыхільнасці «Прынцыпам і крытэрыям* FSC» павінна* ўтрымліваць абавязальніцтвы паводле FSC-POL-01-004 Policy for the Association of Organizations with FSC. Абавязальніцтвы накіраваны на адмову ад удзелу ў наступнай непрымальнай дзейнасці:*

- 1) незаконныя рубкі або гандаль нелегальнай драўнінай або лясной прадукцыяй;
- 2) знішчэнне лясоў з каштоўнасцямі асаблівай аховы* пры лесагаспадарчых работах;
- 3) значнае перавядзенне лясоў у плантацыі* або пад выкарыстанне ў якасці нелясных зямляў;
- 4) інтрадукцыя генетычна мадыфікаваных арганізмаў* пры лесагаспадарчых работах;
- 5) парушэнне любой з ключавых канвенцый МАП, вызначаных у Дэкларацыі МАП пра асноватворныя прынцыпы і правы ў сферы працы. (АМІ 1.8.1 і 1.8.2 аб'яднання і адаптавання).

Верыфікатары:

а) Пісьмовая палітыка, зацверджаная ўпаўнаважанай асобай *Арганізацыі**.

б) Інформаційны стэнд і / або інтэрнэт-сайт з палітыкай *Арганізацыі**.

Прынцып 2. Права працаўнікоў* і ўмовы працы

Арганізацыя* павінна* падтрымліваць або паляпшаць сацыяльны і эканамічны дабрабыт працаўнікоў*

2.1. Арганізацыя* павінна* падтрымліваць прынцыпы і правы на працы, як вызначана ў Дэкларацыі МАП аб асноватворных прынцыпах і правах у сферы працы (1998), што базуецца на васьмі асноўных канвенцыях па працы МАП.

2.1.1. Арганізацыя не выкарыстоўвае дзіцячую працу (АМІ 2.1.1 адаптаваны)

2.1.1.1. Арганізацыя* не павінна* наймаць працаўнікоў* узростам да 16 гадоў, за выключэннем выпадкаў, прыведзеных у 2.1.1.2 (АМІ 2.1.1.1 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Справаздача аб колькасці, складзе і прафесійным навучанні кадраў (за год);
- б) Дакументы аб прыёме на працу;
- в) Апытанне працаўнікоў* у межах адказнасці;
- г) Палявая праверка.

2.1.1.2. Арганізацыя* можа наймаць працаўнікоў* ва ўзросце ад 14 да 16 гадоў на *лёгкай работы**, якія не з'яўляюцца шкоднымі для іх здароўя або развіцця, для работы ў дзённы час і з усталяванай абмежаванай працягласцю працоўнага часу. Працягласць працоўнага часу навучэнцаў, якія працуюць на працягу навучальнага года ў вольны ад вучобы час, не можа перавышаць паловы нормы, усталяванай для працаўнікоў ад 14 да 16 гадоў (АМІ 2.1.1.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Справаздача аб колькасці, складзе і прафесійным навучанні кадраў (за год);
- б) Дакументы аб прыёме на працу;
- в) Аналіз відаў работ;
- г) Апытанне працаўнікоў* у межах адказнасці;
- д) Палявая праверка;
- е) Пералік *лёгкіх відаў работ**, якія могуць выконваць асобы ва ўзросце 14-16 гадоў.

2.1.1.3. Працаўнікі ўзростам да 18 гадоў не могуць быць нанятыя для выканання *небяспечных і цяжкіх работ** (АМІ 2.1.1.3 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Справаздача аб колькасці, складзе і прафесійным навучанні кадраў (за год);
- б) Дакументы аб прыёме на працу;
- в) Аналіз відаў работ;
- г) Апытанне працаўнікоў*;
- д) Палявая праверка;
- е) Спіс работ, дзе забараняецца прыцягненне да працы асобаў маладзей 18 гадоў.

2.1.2 Арганізацыя выключае ўсе формы прымусовай і абавязковай працы (АМІ 2.1.2 прыняты)

2.1.2.1. Працаўладкаванне з'яўляецца добраахвотным і заснаванае на ўзаемнай згодзе (АМІ 2.1.2.1 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Працоўныя дамовы і кантракты;
- б) Апытанне *працаўнікоў**.

2.1.2.2. Адсутнічаюць любыя дзеянні, якія паказваюць на прымусовую ці абавязковую працу, у тым ліку (але не абмяжоўваюцца):

- фізічны і сэксуальны гвалт;
- праца зняволеных;
- ўтрыманне заробтнай платы, у тым ліку аплата працоўных узносаў і / або выплата дэпазіту для пачатку працы;
- забарона звальнення;
- утрымліванне пашпарта або ідэнтыфікацыйных дакументаў;
- пагрозы даносу ў органы ўлады.

Верыфікатары:

- а) Дамовы з падрадчыкамі;
 - б) Працоўныя дамовы і кантракты;
 - в) Апытанне *працаўнікоў**;
 - г) Палявая праверка.
- (АМІ 2.1.2.2 прыняты)

2.1.3. *Арганізацыя** забяспечвае адсутнасць дыскрымінацыі пры прыёме на працу і забеспячэнні занятасці (АМІ 2.1.3 прыняты).

2.1.3.1. Пры прыёме на працу і забеспячэнні занятасці адсутнічае дыскрымінацыя (АМІ 2.1.3.1 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Апытанне *працаўнікоў**;
- б) Палявая праверка.

2.1.4. *Арганізацыя** паважае свабоду сходаў і правоў на калектыўныя перамовы (АМІ 2.1.4 прыняты)

2.1.4.1. Працаўнікі могуць ствараць або далучацца да прафесійных арганізацый па ўласным выбары (АМІ 2.1.4.1 прыняты)

Верыфікатары:

- а) Наяўнасць прафесійнай арганізацыі (арганізацый);
- б) Дадзеныя аб членстве ў прафсаюзнай арганізацыі (арганізацыях);
- в) Апытанне *працаўнікоў**.

2.1.4.2. *Арганізацыя** паважае правы працаўнікоў на ўдзел у законнай дзейнасці, звязанай са стварэннем прафесійных арганізацый, узаемадзейненнем або садзейнічаннем гэтым арганізацыям або ўстрымлівацца ад гэтага, і не дыскрымінуе або не карае працаўнікоў за ажыццяўленне гэтых правоў (АМІ 2.1.4.2 прыняты)

Верыфікатары:

- а) Апытанне *працаўнікоў**.

2.1.4.3. *Арганізацыя** добрасумленна ўзаемадзейнічае з законнымі прафесійнымі арганізацыямі і / або іх законна выбранымі прадстаўнікамі ў мэтах паляпшэння калектыўнага дагавора (АМІ 2.1.4.3 прыняты)

Верыфікатары:

- а) Калектыўная дамова;
- б) Дакументы па распрацоўцы і зацвярджэнні калектыўнай дамовы;
- в) Апытанне *працаўнікоў**;
- г) Палявая праверка.

2.1.4.4. Калектыўная дамова распаўсюджваецца на ўсе напрамкі дзейнасці і ўсе структурныя адзінкі *Арганізацыі** (АМІ 2.1.4.4 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Калектыўная дамова;
- б) Наяўнасць калектыўнай дамовы ва ўсіх адасобленых структурных адзінках (лясніцтвах, цэхах) *Арганізацыі**;
- в) Матэрыялы праверак дзеяння калектыўнай дамовы;
- г) Апытанне *працаўнікоў** у межах адказнасці.

2.2 *Арганізацыя* павінна* спрыяць гандарнай роўнасці* у практыках наймання, магчымасцях падрыхтоўкі, заключэнні кантрактаў, працэсах узаемадзеяння* і гаспадарчай дзейнасці.*

2.2.1. *Арганізацыя** спрыяе *гандарнай роўнасці**, забяспечвае роўныя правы мужчын і жанчын, не дапушчае дыскрымінацыі паводле палавой прыкметы пры прыёме на працу, дае магчымасці для навучання, заключэння працоўных дамоў, а таксама падчас гаспадарчай дзейнасці і іншых формаў *узаемадзеяння** з імі (АМІ 2.2.1, 2.2.2 аб'яднання і адаптаваныя).

Верыфікатары:

- а) *Агульнадаступныя** звесткі аб вакансіях з указаннем складанасці працы, умоў працы і неабходнай кваліфікацыі *працаўніка**.
- б) Апытанне *працаўнікоў**.

2.2.2. Жанчыны і мужчыны атрымліваюць аднолькавую заработную плату за выкананне аднолькавай працы. (АМІ 2.2.4 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Заработная плата мужчын і жанчын аднолькавай кваліфікацыі, якія выконваюць працу аднолькавай складанасці і напружанасці.

2.2.3. Адпачынак па цяжарнасці і родах даецца маці і доўжыцца не меней 6 тыдняў з моманту нараджэння дзіцяці. Адпачынак па догляду за дзіцем можа давацца як маці, так і бацьку (АМІ 2.2.6, 2.2.7 аб'яднання і адаптаваныя).

Верыфікатары:

- а) Працягласць адпачынкаў па цяжарнасці і родам.
- б) Дакументы аб прадстаўленні адпачынкаў па догляду за дзіцем.

2.2.4. Зборы, канферэнцыі, нарады арганізуюцца з удзелам жанчын і мужчын, і прадугледжваюць актыўны ўдзел і тых, і іншых (АМІ 2.2.8 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Матэрыялы збораў, канферэнцый, рад, прафсаюзных органаў.
- б) Апытанне *працаўнікоў**.

2.2.5. Існуе канфідэнцыйны эфектыўны механізм паведамлення пра выпадкі сэксуальнага дамаганьня, дыскрымінацыі паводле полу, сямейнага становішча, статусу бацькоў ці палавой арыентацыі, разгляду пэўных выпадкаў, прыняцця мер па іх прадухіленні і не дапушчэнні ў далейшым (АМІ 2.2.9 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Апытанне *працаўнікоў**.

2.3. Арганізацыя* павінна* выконваць практыкі аховы здароў'я і бяспекі для абароны працаўнікоў* ад прафесійных рызык*. Такія практыкі павінны*, прарэцыйна маштабу*, інтэнсіўнасці* і рызыцы* гаспадарчай дзейнасці, адпавядаць або перавышаць рэкамендацыі Кодэкса практык МАП па бяспецы і ахове здароў'я ў лясной працы («Інструкцыі МАП па бяспецы і ахове працы пры лесатэхнічных працах»).

2.3.1. Забяспечваецца ахова працы ў аб'ёме, прадугледжанам "Інструкцыяй МАП па бяспецы і ахове працы пры лесатэхнічных працах", ці які перавышае яе патрабаванні (АМІ 2.3.1 прыняты).

Верыфікатары:

а) Матэрыялы падрыхтоўкі (навучання), перападрыхтоўкі, стажыроўкі, інструктажаў, павышэння кваліфікацыі і праверкі ведаў па пытаннях аховы працы працаўнікоў *Арганізацыі** ў адпаведнасці з нарматыўнымі прававымі актамі.

б) Дамовы з падраднымі арганізацыямі на аказанне паслуг.

2.3.2. *Працаўнікі** забяспечаныя сродкамі індывідуальнай абароны, якія адпавядаюць характару і ўмовам працы, у тым ліку для працаўнікоў з бензапіламі: каска з абаронай для вачэй і вушэй, сігнальная камізэлька або куртка; абутак з металічным падноском; штаны з абаронай ад прарэзу, аптэчка першай медыцынскай дапамогі (АМІ 2.3.2 адаптаваны)

Верыфікатары:

а) Дакументы аб выдачы сваім *працаўнікам** сродкаў індывідуальнай абароны для выканання работ у шкодных, небяспечных ўмовах працы, а таксама работ, звязаных з забруджваннем ці якія ажыццяўляюцца ў неспрыяльных тэмпературных умовах.

б) Апытанне *працаўнікоў**.

2.3.3. Забяспечваецца выкарыстанне сродкаў індывідуальнай абароны (АМІ 2.3.3 прыняты)

Верыфікатары:

а) Палявая праверка.

2.3.4. Рэгіструюцца навучанне і інструктажы па ахове працы, вядзецца ўлік трат працоўнага часу ў сувязі з няшчаснымі выпадкамі (АМІ 2.3.4 адаптаваны)

Верыфікатары:

а) Журналы інструктажоў па ахове працы.

2.3.5 Частата і цяжар *вытворчага траўматызму** павінны* быць устойліва нізкія (АМІ 2.3.5 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Звесткі аб колькасці і цяжары няшчасных выпадкаў за апошнія 5 гадоў.

2.3.6 Выпадкі *вытворчага траўматызму** расследуюцца і пры неабходнасці ажыццяўляюцца карэктуючыя дзеянні па іх (АМІ 2.3.6 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Дакументальна аформленыя ва ўсталяваным парадку матэрыялы расследавання *вытворчага траўматызму**.
- б) План дзеянняў па папярэджанні *вытворчага траўматызму**.
- в) Дзеянні па папярэджанні *вытворчага траўматызму** (журналы навучання і інструктажоў па ахове працы).

2.3.7. Усе віды работ, якія праводзяцца на забруджанай радыёнуклідамі тэрыторыі, *павінны** выконвацца з абавязковым радыяцыйным кантролем, у адпаведнасці з правіламі кантролю радыёактыўнага забруджвання ў лясах і на аб'ектах лясной гаспадаркі і доз знешняга апраменьвання працаўнікоў лясной гаспадаркі, і адпавядаць нормам радыяцыйнай бяспекі (новы індыкатар).

Верыфікатары:

- а) Вынікі радыяцыйнага маніторынгу ў лясах і на аб'ектах лясной гаспадаркі, кантролю радыяцыйнай абстаноўкі на працоўных месцах і доз знешняга апраменьвання працаўнікоў лясной гаспадаркі.
- б) Вынікі радыяцыйнага абследавання ўчастка з указаннем шчыльнасці забруджвання глебы цэзіем -137 і магутнасці дозы ў тэхналагічнай карце на распрацоўку лесасек.
- в) Карткі ўліку доз знешняга апраменьвання персаналу пры наяўнасці тэрыторыі з шчыльнасцю забруджвання глебы цэзіем-137 15 Ки/км² і больш.

2.3.8. Усе асобы, дапушчаныя да працы на забруджанай радыёнуклідамі тэрыторыі, *павінны** прайсці інструктаж па радыяцыйнай бяспецы пры правядзенні работ у зонах радыёактыўнага забруджвання (новы індыкатар).

Верыфікатары:

- а) Планы і копіі сертыфікатаў па навучанні ахове працы і радыяцыйнай бяспецы працаўнікоў, якія выконваюць работы ў зонах радыёактыўнага забруджвання, і / або рабочыя прадпісанні і справаздачы па праверцы базавых ведаў па ахове працы і радыяцыйнай бяспецы.
- б) Пры правядзенні работ ў II-IV зонах радыёактыўнага забруджвання пры магутнасці дозы звыш нарматыўна дапушчальнага ўзроўня радыяцыйнай бяспекі – журнал уліку часу працы ў зонах радыёактыўнага забруджвання.
- в) Камплект сродкаў індывідуальнай абароны ў адпаведнасці з тыпавымі галіновымі нормаў. Пры правядзенні работ у III і IV зонах радыёактыўнага забруджвання – дадатковы камплект сродкаў індывідуальнай абароны.
- г) Палявая праверка абсталяваных месцаў для абагрэву і прыёму ежы працаўнікоў у адпаведнасці з тэхналагічнай картаў.

2.4. *Арганізацыя* павінна выплочваць зароботную плату, якая адпавядае або перавышае мінімальныя стандарты ў лясной прамысловасці, або іншыя прызнаныя пагадненні аб зароботнай плаце ў лясной прамысловасці, або бюджэт пражыткавага мінімуму, калі ён перавышае зацверджаныя заканадаўча памеры мінімальнай зароботнай платы. Калі вышэйпералічанае не існуе, *Арганізацыя* павінна** распрацаваць механізм вызначэння памеру зароботнай платы адпаведна бюджэту пражыткавага мінімуму ва *ўзаемадзейні** з працаўнікамі*.**

2.4.1. Памер зароботнай платы, якая выплачваецца *Арганізацыяй* працаўнікам**, не павінен* быць ніжэй за мінімальную зароботную плату, усталяваную дзеючым заканадаўствам (АМІ 2.4.1 адаптаваны)

Верыфікатары:

а) Дакументы аб зароботнай плаце *працаўнікоў* Арганізацыі**.

2.4.2. Зароботная плата *працаўнікоў* Арганізацыі** роўная ці перавышае сярэдняю зароботную плату ўсталяваную галіновымі тарыфнымі дамовамі (АМІ 2.4.2 адаптаваны)

Верыфікатары:

а) Дакументы аб зароботнай плаце *працаўнікоў* Арганізацыі**.

2.4.3. *Арганізацыя* павінна** выконваць тэрміны выплаты зароботнай платы, прадугледжаныя калектыўнай дамовай (АМІ 2.4.4 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Дакументы аб тэрмінах выплаты зароботнай платы.

б) Апытанне *працаўнікоў**.

2.5. *Арганізацыя* павінна прадэманстраваць, што *працаўнікі** атрымліваюць прафесійную падрыхтоўку і нагляд для бяспечнага і эфектыўнага ажыццяўлення *Плана кіравання** і усіх відаў гаспадарчай дзейнасці.**

2.5.1. *Працаўнікі** праходзяць прафесійную падрыхтоўку, адпаведную дзейнасці, якая імі ажыццяўляецца, а таксама забяспечваецца кантроль бяспечнага і эфектыўнага выканання *Плану кіравання** і ўсіх гаспадарчых мерапрыемстваў (АМІ 2.5.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Дакументы аб адпаведнай адукацыі і павышэнні кваліфікацыі *працаўнікоў* Арганізацыі**.

б) Дакументы аб допуску *працаўнікоў** да выканання работ з павышанай небяспекай.

в) Апытанне *працаўнікоў**.

г) Палявая праверка.

2.5.2. Забяспечваецца вядзенне і захоўванне запісаў пра падрыхтоўку (перападрыхтоўку) і павышэнне кваліфікацыі *працаўнікоў**. (АМІ 2.5.2 адаптаваны)

Верыфікатары:

а) Штогадовы план падрыхтоўкі (перападрыхтоўкі), павышэння кваліфікацыі *працаўнікоў**.

б) Дамовы з установамі адукацыі на аказанне паслуг па падрыхтоўцы (перападрыхтоўцы), павышэнні кваліфікацыі *працаўнікоў**.

в) Копіі дакументаў, якія пацвярджаюць навучанне *працаўнікоў**.

2.6. *Арганізацыя праз *узаемадзеянне** з *працаўнікамі** павінна* мець механізмы для разгляду скаргаў і забеспячэння *справядлівай кампенсацыі* працаўнікам** за страту або пашкоджанне маёмасці, *прафесійныя захворванні** ці *вытворчы траўматызм**, атрыманыя падчас працы ў *Арганізацыі**.**

2.6.1. Вырашэнне *спрэчак** забяспечваецца шляхам *узаемадзеяння** з *працаўнікамі** (АМІ 2.6.1 адаптаваны)

Верыфікатары:

а) Матэрыялы па вырашэнні працоўных *спрэчак** у адпаведнасці з нацыянальным заканадаўствам.

2.6.2. Звароты *працаўнікоў** рэгіструюцца, разглядаюцца і па іх прымаюцца рашэнні (АМІ 2.6.2 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Матэрыялы разгляду зваротаў *працаўнікоў** у адпаведнасці з нацыянальным заканадаўствам.
- б) Апытанне *працаўнікоў**.

2.6.3 Запісы па зваротах *працаўнікоў**, якія тычацца *вытворчага траўматызму**, *прафесійных захворванняў**, страты ці пашкоджання іх маёмасці, якая выкарыстоўваецца для патрэб наймальніка, вядуцца *своечасова** і ўключаюць:

- вынікі разгляду зваротаў і прынятыя рашэнні, уключаючы рашэнні пра *справядлівую кампенсацыю**;
- нявырашаныя *спрэчкі**, а таксама прычыны, па якіх *спрэчкі** засталіся нявырашанымі і магчымыя шляхі іх рашэння (АМІ 2.6.3 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Матэрыялы разгляду зваротаў *працаўнікоў** па пытаннях, якія тычацца *вытворчага траўматызму**, *прафесійных захворванняў**, страты ці пашкоджання іх маёмасці;
- б) Рашэнні па дадзеных пытаннях, дакументы ці іх копіі, якія пацвярджаюць *справядлівую кампенсацыю**;
- в) Матэрыялы разгляду зваротаў *працаўнікоў**, рашэнні, па якіх не прыняты, і прычыны, па якіх яны не былі прынятыя.

2.6.4. *Працаўнікам** даецца *справядлівая кампенсацыя** ў сувязі з няшчаснымі выпадкамі, *прафесійнымі захворваннямі**, стратай ці пашкоджаннем іх маёмасці, якая выкарыстоўваецца для патрэбаў наймальніка (АМІ 2.6.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Дакументы аб прадстаўленні *працаўнікам** кампенсацыі.

Прынцып 3. Права карэнных народаў*

Арганізацыя павінна* вызначыць і падтрымліваць законныя* і звычайныя правы* карэнных народаў* па валоданні і кіраванні зямлёю, тэрыторыямі і рэсурсамі, закранутыя гаспадарчай дзейнасцю.*

У цяперашні час на тэрыторыі Беларусі няма прызнаных «карэнных народаў*», таму Прынцып 3 прызнаны не прымянімым для Беларусі.

3.1. Арганізацыя* павінна* вызначыць карэнныя народы*, якія існуюць у межах Адзінкі кіравання* або закранаюцца ў выніку гаспадарчай дзейнасці. Арганізацыя* павінна* тады праз узаемадзеянне* з гэтымі карэннымі народамі* вызначыць іх правы валодання, доступу і карыстання* ляснымі рэсурсамі і экасістэмнымі паслугамі*, іх звычайныя* і законныя правы і абавязкі, што ўжываюцца ў межах Адзінкі кіравання*. Арганізацыя* таксама павінна* вызначыць тэрыторыі, дзе гэтыя правы аспрэчваюцца.

Крытэрыі не ўжываецца*

3.2. Арганізацыя* павінна* прызнаваць, паважаць і падтрымліваць законныя* і звычайныя правы* карэнных народаў* на ажыццяўленне кантролю за гаспадарчай дзейнасцю на тэрыторыі Адзінкі кіравання*, або звязанай з ёй, у ступені неабходнай для абароны* іх правоў, рэсурсаў, земляў і тэрыторый. Перадача карэннымі народамі* паўнамоцтваў кантроля за гаспадарчай дзейнасцю трэцім бакам патрабуе добраахвотнай, папярэдняй і інфармаванай згоды*.

Крытэрыі не ўжываецца*

3.3. У выпадку перадачы паўнамоцтваў кантроля за гаспадарчай дзейнасцю, павінна* быць заключанае абавязваючае пагадненне паміж Арганізацыяй* і карэннымі народамі* праз добраахвотную, папярэдняю і інфармаваную згоду*. Пагадненне павінна* вызначаць тэрмін яго дзеяння, палажэнні пра перагляд, працяг, спыненне, эканамічныя і іншыя ўмовы. Гэтае пагадненне павінна* прадугледжваць маніторынг карэннымі народамі* выканання Арганізацыяй* умоў і палажэнняў пагаднення.

Крытэрыі не ўжываецца*

3.4. Арганізацыя* павінна* прызнаваць, паважаць і падтрымліваць правы, традыцыі і культуру карэнных народаў* згодна Дэкларацыі Арганізацый Аб'яднаных Нацый аб правах карэнных народаў (2007) і Канвенцыі МАП №169 (1989 г.).

Крытэрыі не ўжываецца*

3.5. Арганізацыя* праз узаемадзеянне* з карэннымі народамі* павінна* вызначыць участкі, якія ўяўляюць асаблівую культурную, экалагічную, эканамічную, рэлігійную ці духоўную каштоўнасць для карэнных народаў*, і на якія гэтыя карэнныя народы* маюць законныя* або звычайныя правы*. Арганізацыя* павінна* прызнаць названыя ўчасткі, а іх кіраванне і / або абарона* павінны* быць узгодненыя ў працэсе ўзаемадзеяння* з гэтымі карэннымі народамі*

Крытэрыі не ўжываецца*

3.6. Арганізацыя* павінна* прызнаваць, паважаць і падтрымліваць правы карэнных народаў* на абарону* і выкарыстанне іх традыцыйных ведаў*, і павінна* выплачваць кампенсацыю карэнным народам* за выкарыстанне такіх ведаў і іх інтэлектуальнай уласнасці*. У выпадку такога выкарыстання і да яго пачатку паміж Арганізацыяй* і карэннымі народамі* павінна* быць заключана абавязваючае пагадненне згодна з крытэрам 3.3 пры ўмове добраахвотнай, папярэдняй і інфармаванай згоды*, якое павінна* адказваць патрабаванням абароны* правоў інтэлектуальнай уласнасці*.

Крытэрыі не ўжываецца*

Прынцып 4. Адносіны з мясцовымі супольнасцямі*

Арганізацыя* павінна* рабіць унёсак у падтрымку або паляпшэнне сацыяльнага і эканамічнага дабрабыту мясцовых супольнасцяў*

4.1. Арганізацыя* павінна* вызначыць мясцовыя супольнасці*, якія існуюць на тэрыторыі Адзінкі кіравання* і тыя, што закранутыя гаспадарчай дзейнасцю. Арганізацыя* павінна* тады, праз узаемадзеянне* з гэтымі мясцовымі супольнасцямі*, вызначаць іх правы валодання, іх правы доступу і карыстання* ляснымі рэсурсамі і *экасістэмных паслугаў, іх *звычайныя правы** і законныя правы і абавязацельства, якія дзейнічаюць ў *Адзінцы кіравання**.**

4.1.1. Выяўленыя мясцовыя супольнасці*, якія існуюць на тэрыторыі *Адзінкі кіравання**, на якія можа ўплываць гаспадарчая дзейнасць (АМІ 4.1.1 прыняты)

Верыфікатары:

- а) Пералік сельскіх (пасялковых) саветаў дэпутатаў і іх кантакты;
- б) Пералік мясцовых грамадскіх аб'яднанняў і іх кантакты.

4.1.2. Усе *зацікаўленыя бакі** павінны* мець доступ да інфармацыі аб радыяцыйнай абстаноўцы і выкананні нормаў і правілаў радыяцыйнай бяспекі пры наведванні лясоў і карыстанні лясной прадукцыяй (новы індикатар)

Верыфікатары:

- а) Размяшчэнне ў *адкрытым доступе** актуалізаванай інфармацыі аб радыяцыйнай абстаноўцы ў межах *Адзінкі кіравання** і магчымасці выкарыстання лясной прадукцыі.
- б) Карта-схема размеркавання лясных кварталаў па зонах радыёактыўнага забруджвання.
- в) Схема ўстаноўкі папераджальных і забаронных знакаў аб радыяцыйнай абстаноўцы і іх наяўнасць.
- г) Інфармацыйныя і папераджальныя плакаты і інфармацыйныя стэнды аб радыяцыйнай абстаноўцы ў межах *Адзінкі кіравання**, магчымасці выкарыстання харчовай прадукцыі лесу.

4.1.3. *Арганізацыя* павінна* ажыццявіць* усе магчымыя меры па кантролі і недапушчэнні рэалізацыі мясцоваму насельніцтву харчовай і нехарчовай прадукцыі лесу і прадуктаў яе перапрацоўкі з колькасцю радыёнуклідаў, якая перавышае нацыянальныя нарматывы дапушчальнага ўзроўню радыёактыўнага забруджвання прадукцыі лясной гаспадаркі (новы індикатар)

Верыфікатары:

- а) Пратаколы выпрабаванняў партый лясной прадукцыі на радыёактыўнае забруджванне.
- б) Пашпарты радыяцыйнай бяспекі лясной прадукцыі і прадуктаў яе перапрацоўкі, якія рэалізуюцца *Арганізацыяй**.

4.2. Арганізацыя* павінна* прызнаваць і падтрымліваць законныя* і звычайныя правы* мясцовых супольнасцяў* на ажыццяўленне кантролю над гаспадарчай дзейнасцю на *Адзінцы кіравання або адносна яе, у ступені неабходнай для *абароны** іх правоў, рэсурсаў, земляў і тэрыторый. Дэлегаванне мясцовымі супольнасцямі* кантроля над дзеяннямі па кіраванні трэцім бакам патрабуе *добраахвотнай, папярэдняй і інфармаванай згоды**.**

4.2.1. *Мясцовыя супольнасці** праінфармаваныя пра тое, калі, куды і якім чынам яны могуць звярнуцца з заўвагамі і прапановамі па паляпшэнні гаспадарчай дзейнасці ў ступені, неабходнай для *абароны** іх правоў (АМІ 4.2.1 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Інтэрнэт-сайт *Арганізацыі**;
- б) Іншыя крыніцы *агульнадаступнай** інфармацыі.

4.2.2 *Арганізацыя** дае *мясцовым супольнасцям** магчымасць карыстання ляснымі рэсурсамі, *экасістэмнымі паслугамі** у адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам (АМІ 4.2.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Дазвольныя дакументы на права лесакарыстання.
- б) Апытанне прадстаўнікоў *мясцовых супольнасцяў**.
- в) Палявая праверка

4.2.3. Усе выпадкі даказаных парушэнняў правоў *мясцовых супольнасцяў** на ажыццяўленне імі права лесакарыстання разглядаюцца ў адпаведнасці з *крытэрамі** 1.6 ці 4.6, і прымаюцца меры па іх прадухіленні і недапушчэнні ў далейшым (АМІ 4.2.3 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Дакументы па разглядзе скарг і спрэчных пытанняў.

4.2.4. *Арганізацыя** інфармуе *мясцовыя супольнасці** аб плануемай гаспадарчай дзейнасці, якая закранае іх вызначаныя і законныя правы (АМІ 4.2.4 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Сведчанні *Арганізацыі**, якія пацвярджаюць інфармаванне *мясцовых супольнасцяў**.
- б) Апытанне прадстаўнікоў *мясцовых супольнасцяў**.

4.3 *Арганізацыя павінна* прадастаўляць *разумныя** магчымасці па найманні на працу, навучанні і іншыя паслугі *мясцовым супольнасцям**, падрадчыкам і пастаўшчыкам, прпарцыйна *маштабу** і *інтэнсіўнасці** сваёй гаспадарчай дзейнасці.**

4.3.1 Мясцоваму насельніцтву, мясцовым падрадчыкам і мясцовым пастаўшчыкам даюцца *разумныя** магчымасці ў вобласці: 1) Працаўладкавання; 2) Навучання; 3) Атрымання іншых паслуг (АМІ 4.3.1 прыняты)

Верыфікатары:

- а) *Агульнадаступная** інфармацыя пра вакансіі, навучанне і іншыя паслугі, у тым ліку ў выглядзе даступным для *мясцовых супольнасцяў**

4.4 *Арганізацыя павінна* праводзіць дадатковыя мерапрыемствы, праз *узаемадзеянне** з *мясцовымі супольнасцямі**, якія робяць унёсак у іх сацыяльнае і эканамічнае развіццё, прпарцыйна *маштабу**, *інтэнсіўнасці** і сацыяльна-эканамічным ўплывам сваёй гаспадарчай дзейнасці.**

4.4.1. Шляхам *узаемадзеяння** з *мясцовымі супольнасцямі** і іншымі мясцовымі арганізацыямі, якія маюць дачыненне, вызначаныя і ажыццяўляюцца ў межах магчымасцяў *Арганізацыі** напяркі ўдзелу ў сацыяльна-эканамічным развіцці адміністрацыйных раёнаў, да якіх адносіцца тэрыторыя *Арганізацыі** (АМІ 4.4.1, 4.4.2 аб'яднаныя).

Верыфікатары:

- а) *Агульнадаступная** інфармацыя аб прадукцыі і (альбо) паслугах Арганізацыі*, іншыя *агульнадаступныя** звесткі пра ўдзел у сацыяльна-эканамічным развіцці адміністрацыйных раёнаў
- б) Апытанне прадстаўнікоў *мясцовых супольнасцяў**

4.5 Арганізацыя* праз узаемадзеянне* з мясцовымі супольнасцямі* павінна* прымаць меры, каб вызначаць, пазбягаць і змягчаць значныя негатыўныя сацыяльныя, экалагічныя і эканамічныя ўплывы сваёй гаспадарчай дзейнасці на закранутыя супольнасці. Прынятыя меры павінны* быць прапарцыйныя маштабу*, інтэнсіўнасці* і рызыцы* такіх дзеянняў і негатыўных уплываў.

4.5.1 Шляхам *узаемадзеяння** з *мясцовымі супольнасцямі**, выяўляюцца віды гаспадарчай дзейнасці, якія маюць значныя адмоўныя экалагічныя, сацыяльныя ці эканамічныя наступствы, і ажыццяўляюцца меры па папярэджанні і зніжэнню іх наступстваў (АМІ 4.5.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Інфармаванне *мясцовых супольнасцяў** аб магчымасцях камунікацый з *Арганізацыяй**, па тэматыцы, названай у індыкатары 4.5.1.
- б) Апытанне працаўніка (оў), які адказвае за працу з *мясцовымі супольнасцямі**
- в) Апытанне прадстаўнікоў *мясцовых супольнасцяў**

4.6 Арганізацыя* праз узаемадзеянне* з мясцовымі супольнасцямі* павінна* мець механізмы для разгляду скаргаў і забеспячэння *справядлівай кампенсацыі мясцовым супольнасцям* і асобам у сувязі з уплывам гаспадарчай дзейнасці *Арганізацыі****

4.6.1 Вырашэнне канфліктаў ажыццяўляецца адкрыта, у парадку, усталяваным дзеючым заканадаўствам (АМІ 4.6.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Скаргі і звароты, разгледжаныя *Арганізацыяй**.
- б) Матэрыялы па *спрэчках** і канфліктах з мясцовым насельніцтвам, якія былі разгледжаныя або разглядаюцца у судзе (пры наяўнасці).

4.6.2. Скаргі, звязаныя з гаспадарчай дзейнасцю, *своечасова** разглядаюцца *Арганізацыяй**, рашэнні па іх прынятыя або скаргі знаходзяцца ў працэсе разгляду і задакументаваныя (АМІ 4.6.2 і 4.6.3 аб'яднаныя і адаптаваныя).

Верыфікатары:

- а) Матэрыялы справаводства па зваротах грамадзян і юрыдычных асобаў у адпаведнасці з усталяванымі патрабаваннямі.

4.6.3. Гаспадарчая дзейнасць прыпыняецца на ўчастках ляснога фонду, у адносінах да якіх ёсць: 1) *спрэчкі асабліва вострыя**; 2) *спрэчкі значнай працягласці**; 3) *спрэчка**, у якую ўцягнутая значная колькасць тых, чые інтарэсы закранутыя. (АМІ 4.6.4 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Рашэнне суда аб прыпыненні гаспадарчай дзейнасці.
- б) Палявая праверка.

4.7 Арганізацыя праз узаемадзеянне* з мясцовымі супольнасцямі* павінна* вызначаць участкі, якія маюць асаблівае культурнае, экалагічнае, рэлігійнае або духоўнае значэнне, і на якія гэтыя мясцовыя супольнасці* маюць законныя* або звычайныя правы*. Такія ўчасткі павінны прызнавацца Арганізацыяй*, а кіраванне і / або ахова* іх павінны быць ўзгодненыя праз узаемадзеянне* з гэтымі мясцовымі супольнасцямі*.*

Крытэрыі не ўжываецца*

4.8. Арганізацыя павінна* падтрымліваць правы мясцовых супольнасцяў* на ахову і выкарыстанне іх традыцыйных ведаў* і павінна* кампенсаваць мясцовым супольнасцям* выкарыстанне такіх ведаў і іх інтэлектуальнай уласнасці*. Як вызначана у Крытэры* 3.3, перад тым, як выкарыстанне адбудзецца, паміж Арганізацыяй* і мясцовымі супольнасцямі* павінна* быць заключанае абавязваючае пагадненне на такое выкарыстанне праз добраахвотную, папярэднюю і інфармаваную згоду якое павінна* адпавядаць абароне* правоў інтэлектуальнай уласнасці*.*

Крытэрыі не ўжываецца*

Прынцып 5. Выгады ад лесу

Арганізацыя* павінна* эфектыўна кіраваць усім дыяпазнам шматлікіх прадуктаў і паслуг Адзінкі кіравання* дзеля падтрымкі або паляпшэння доўгатэрміновай* эканамічнай жыццяздольнасці* і дыяпазна экалагічных і сацыяльных выгад

5.1 Арганізацыя* павінна* вызначаць, ствараць або даваць магчымасць стварэння разнастайных выгад і / або прадуктаў, грунтуючыся на рэсурсах і *экасістэмных паслугах, што існуюць на тэрыторыі *Адзінкі кіравання**, дзеля ўзмацнення і дыверсіфікацыі мясцовай эканомікі прапарцыйна *маштабу** і *інтэнсіўнасці** гаспадарчай дзейнасці.**

5.1.1. На тэрыторыі *Адзінкі кіравання** вызначаныя віды драўніннай і недраўніннай прадукцыі лесу, а таксама *экасістэмныя паслугі**, якія могуць спрыяць развіццю мясцовай эканомікі. (АМІ 5.1.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) *Лесаўпарадкавальны праект**.
- б) Бізнес-план.
- в) План кіравання Нацыянальнымі паркамі і запаведнікамі (калі прымяніма).

5.1.2. *Арганізацыя** вырабляе устаноўленыя віды прадукцыі і прапануе паслугі ў адпаведнасці з *мэтамі кіравання**, і / або прадукцыя і паслугі даступныя для вытворчасці іншым арганізацыям і асобам у мэтах узмацнення і дыверсіфікацыі мясцовай эканомікі. (АМІ 5.1.2 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Інфармацыя пра асноўных спажыўцоў драўніннай сыравіны і драўніннай прадукцыі ў рэгіёне размяшчэння ляснога фонду *Арганізацыі** (фактычная нарыхтоўка і рэалізацыя драўніны).
- б) *Лесаўпарадкавальны праект**, у тым ліку:
 - аналіз нарыхтоўкі і спажывання драўніны і іншых рэсурсаў лесу на тэрыторыі ляснога фонду *Арганізацыі**;
 - аналіз гаспадарчай дзейнасці.
- в) Справаздача аб камерцыйнай нарыхтоўцы драўніны і недраўніннай прадукцыі лесу.
- г) Гадавая справаздачнасць *Арганізацыі**.

5.1.3. У выпадку ўключэння ў сферу дзеяння сертыфікацыі *экасістэмных паслуг**, забяспечаная адпаведнасць патрабаванням, змешчаным у FSC-PRO-30-006. (АМІ 5.1.3 прыняты).

*Заўвага: Індыкатар ужываецца толькі ў выпадку сертыфікацыі *экасістэмных паслуг**.*

Верыфікатары:

- а) Пералік *экасістэмных паслуг**, якія аказвае *Арганізацыя**.
- б) Дамовы, рахункі на аказанне паслуг.

5.2 Арганізацыя* павінна* ў норме атрымліваць прадукты і паслугі з тэрыторыі *Адзінкі кіравання на ўзроўні, які можа падтрымлівацца бясконца, або менш за яго.**

5.2.1. Запланаваны штогадовы аб'ём нарыхтоўкі лясной прадукцыі і паслуг разлічаны на аснове аналізу *найлепшай даступнай інфармацыі** па матэрыялах таксацыі лясных насаджэнняў на аснове характарыстак ляснога фонду, у тым ліку звестак прыросту, адпаду, прадукцыйнасці з улікам функцыянальнага падзелу лясоў у залежнасці ад устаноўленага для іх рэжыму лесакарыстання і *мэтаў** вядзення лясной гаспадаркі (АМІ 5.2.1, адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) *Лесаўпарадкавальны праект** і / альбо іншыя дакументы якія якія вызначаюць магчымы памер нарыхтоўкі лясной прадукцыі
- б) Памер разліковай лесасекі, якая зацверджаная ва ўстаноўленым парадку.

5.2.2. Максимальна дапушчальны аб'ём штогадовай нарыхтоўкі драўніны вызначаецца на аснове аналізу узроўняў лесанарыхтоўкі з улікам бесперапыннасці і невычарпальнасці лесакарыстання (АМІ 5.2.2, адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) *Лесаўпарадкавальны праект** з праектнымі ведамасцямі;
- б) Усталяваны размер разліковай лесасекі.

5.2.3. Фактычны штогадовы аб'ём нарыхтоўкі драўніны задокументаваны і за перыяд дзеяння *лесаўпарадкавальнага праекту** не перавышае дапушчальны аб'ём нарыхтоўкі, вызначаны ў 5.2.2, за той жа перыяд (АМІ 5.2.3, адаптаваны).

Заўвагі: 1) дапускаецца нарыхтоўка драўніны ў памеры, які перавышае запланаваны лесаўпарадкаваннем штогадовы аб'ём нарыхтоўкі драўніны з умовай не перавышэння сумарнага запланаванага аб'ёму нарыхтоўкі драўніны за перыяд лесаўпарадкавальнага праектавання з улікам натуральных працэсаў росту лесу; 2) фактычны аб'ём штогадовай нарыхтоўкі драўніны ў сярэднім за перыяд дзеяння лесаўпарадкавальнага праекту не павінен перавышаць дапушчальны аб'ём нарыхтоўкі, вызначаны ў 5.2.2, за выключэннем выпадкаў, калі перавышэнне абумоўлена знешнімі фактарамі, напрыклад, такімі як пажар, ветравал, буралом, снегалом, нашэсце шкоднікаў, хвароб лесу, пашкоджанне лясоў па іншых прычынах.*

Верыфікатары:

- а) Зацверджаныя планы рубак (агульныя паказчыкі).
- б) Справаздача па выніках правядзення аўтарскага нагляду па выкананні *лесаўпарадкавальнага праекта** (пры наяўнасці).
- в) Справаздача аб камерцыйнай нарыхтоўцы драўніны і недраўнінай прадукцыі лесу.
- г) Гадавая справаздача *Арганізацыі**.
- д) Лесасечныя білеты.
- е) Акты агляду лесасек.

5.2.4. Магчымы штогадовы аб'ём нарыхтоўкі недраўнінай прадукцыі лесу разлічаны на аснове аналізу *найлепшай даступнай інфармацыі** па матэрыялах інвентарызацыі лесу з улікам узроўня ўстойлівага лесакарыстання; *Арганізацыя** захоўвае магчымы ўстойлівы ўзровень нарыхтоўкі. (АМІ 5.2.4, адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) *Лесаўпарадкавальны праект** і / альбо іншыя дакументы якія якія вызначаюць магчымы памер нарыхтоўкі лясной прадукцыі
- б) Дадзеныя *Арганізацыі** аб нарыхтоўцы недраўнінай прадукцыі лесу.

5.3 *Арганізацыя павінна* прадэманстраваць, што пазітыўныя і негатыўныя знешнія фактары* дзейнасці ўключаныя ў *План кіравання**.**

5.3.1. Выдаткі на прадухіленне, мінімізацыю і кампенсацыю негатыўных сацыяльных і экалагічных наступстваў гаспадарчай дзейнасці вызначаныя і ўключаныя ў *План кіравання**. (АМІ 5.3.1 прыняты)

Верыфікатары:

- а) *Лесаўпарадкавальны праект** (з актуальнымі дапаўненнямі і змяненнямі (пры наяўнасці)), у тым ліку тлумачальны допіс, у якім прыводзяцца:
 - аналіз выдаткаў установы на вядзенне лясной гаспадаркі;
 - праект плана работ па лясной гаспадарцы;
 - магчымыя памеры паступленняў сродкаў (даходаў) ад лясной гаспадаркі.
- б) Фінансавыя планавыя і справаздачныя матэрыялы *Арганізацыі**, у тым ліку:
 - баланс выдаткаў і даходаў лясной гаспадаркі;
 - аналіз выдаткаў на вядзенне лясной гаспадаркі;
 - аналіз паказчыкаў эканамічнай эфектыўнасці лесакарыстання.
- в) Справаздача аб выкананні асноўных мэтавых і галіновых паказчыкаў сацыяльна-эканамічнага развіцця.
- г) Бізнэс-план.

5.3.2. Станоўчыя сацыяльныя і экалагічныя наступствы гаспадарчай дзейнасці вызначаныя і ўлічаныя ў *Плане кіравання** (АМІ 5.3.2 прыняты).

Верыфікатары:

- а) *Лесаўпарадкавальны праект** (з актуальнымі дапаўненнямі і змяненнямі (пры наяўнасці)), у тым ліку тлумачальны допіс, у якім прыводзяцца:
 - аналіз эканамічных паказчыкаў запраектаваных мерапрыемстваў;
 - прагноз рэсурснага і прыродаахоўнага патэнцыялу лясоў;
 - праект плана работ па лясной гаспадарцы;
 - меркаваныя памеры паступленняў сродкаў (даходаў) ад лясной гаспадаркі.
- б) Фінансавыя планавыя і справаздачныя матэрыялы *Арганізацыі**.
- в) Справаздача аб выкананні асноўных мэтавых і галіновых паказчыкаў сацыяльна-эканамічнага развіцця.
- г) Бізнэс-план.

5.4 *Арганізацыя* павінна выкарыстоўваць мясцовую пераапрацоўку, мясцовыя паслугі і дабаўленне вартасці, каб забяспечыць патрэбы *Арганізацыі**, калі такія ёсць, прапарцыяна маштабу*, інтэнсіўнасці* і рызыцы*. Калі яны не даступныя лакальна, *Арганізацыя* павінна** зрабіць *разумныя** спробы, каб дапамагчы стварыць такія паслугі**

5.4.1. Прадпрынятыя *разумныя** меры па стварэнні магчымасцяў для мясцовых прадпрыемстваў і насельніцтва для выканання работ і аказання паслуг там, дзе гэтыя магчымасці адсутнічаюць. (АМІ 5.4.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) *Лесаўпарадкавальны праект** (з актуальнымі дапаўненнямі і змяненнямі (пры наяўнасці)), у тым ліку тлумачальны допіс, у якім прыводзіцца аналіз:
 - эканамічных умоў аб'екта лесаўпарадкавання;
 - гаспадарчай дзейнасці;
 - нарыхтоўкі і спажывання драўніны і іншых рэсурсаў лесу на тэрыторыі ляснога фонду *Арганізацыі**.

- б) Гадавая справаздача *Арганізацыі**, у тым ліку інфармацыя пра асноўных спажываўцоў драўніннай сыравіны і недраўніннай прадукцыі ў рэгіёне размяшчэння ляснога фонду *Арганізацыі**.
- в) Рэестр грамадзянска-прававых дамоваў.
- г) Звесткі *Арганізацыі** па супрацоўніцтве з дзяржаўным(і) Цэнтрам(і) занятасці насельніцтва.

5.5 *Арганізацыя павінна* прадэманстраваць сваю прыхільнасць доўгатэрміновай* эканамічнай жыццяздольнасці* праз сваё планаванне і выдаткі, прапарцыйна маштабу*, інтэнсіўнасці* і рызыцы*.**

5.5.1. Дастатковыя сродкі выдзеленыя на ажыццяўленне *Плана кіравання** для выканання патрабаванняў стандарту і забеспячэння *доўгатэрміновай* эканамічнай жыццяздольнасці**. (АМІ 5.5.1 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Фінансавыя планавыя і справаздачныя матэрыялы *Арганізацыі**.

5.5.2. Вызначаныя крыніцы і парадак фінансавання ўсіх выдаткаў згодна *Плана кіравання**. (АМІ 5.5.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Фінансавыя планавыя і справаздачныя матэрыялы *Арганізацыі**.

Прынцып 6. *Прыродныя каштоўнасці і ўздзеянне на іх *Арганізацыя** павінна* падтрымліваць, захоўваць* і / або аднаўляць* *экасістэмныя паслугі** і *прыродная каштоўнасці** ў межах *Адзінкі кіравання** і павінна* пазбягаць, кампенсавачь або змякчаць адмоўнае ўздзеянне на іх**

6.1. *Арганізацыя павінна* ацэньваць *прыродныя каштоўнасці** на тэрыторыі і за межамі *Адзінкі кіравання**, якія могуць быць закрануты ў выніку гаспадарчай дзейнасці. Ступень дэталізацыі, *маштаб** і перыядычнасць такой ацэнкі павінны* быць суразмерны *маштабу**, *інтэнсіўнасці** і *рызыцы** гаспадарчай дзейнасці і дастатковыя для прыняцця рашэння аб неабходных прыродаахоўных мерах, а таксама для вызначэння і маніторынгу магчымага адмоўнага ўплыву гэтай дзейнасці.**

6.1.1. *Найлепшая даступная інфармацыя** выкарыстоўваецца для ідэнтыфікацыі *прыродных каштоўнасцяў** на тэрыторыі *Адзінкі кіравання**, а таксама за яе межамі, дзе *прыродныя каштоўнасці** могуць быць закранутыя ў выніку гаспадарчай дзейнасці *Арганізацыі** (АМІ 6.1.1 і 6.1.2 аб'ядняныя).

Верыфікатары:

- а) *Лесаўпарадкавальны праект**
- б) Таксацыйныя апісанні.
- в) Матэрыялы актуалізацыі *лесаўпарадкавальнага праекта** (пры наяўнасці)

6.2. Да пачатку мерапрыемстваў, якія вядуць да парушэння участка, *Арганізацыя павінна* вызначыць і ацаніць *маштаб**, *інтэнсіўнасць** і *рызыку** патэнцыйнага уплыву гаспадарчай дзейнасці на вызначаныя *прыродныя каштоўнасці** ***

6.2.1. Ацэнка ўздзеяння на *прыродныя каштоўнасці** вызначае патэнцыйны сучасны і будучы ўплыў гаспадарчай дзейнасці ад узроўня дрэвастоя да *ландшафтнага** узроўня да пачатку гаспадарчай дзейнасці (АМІ 6.2.1 і 6.2.2 аб'яднаныя і адаптаваныя).

Верыфікатары:

- а) *Лесаўпарадкавальны праект**.
- б) Матэрыялы экалагічнай экспертызы *лесаўпарадкавальнага праекту**.
- в) Матэрыялы *Ацэнак ўздзеяння на навакольнае асяроддзе** ў адпаведнасці з нацыянальным заканадаўствам.
- г) Дакументы, якія пацвярджаюць правядзенне абследавання для рэалізацыі санітарна-аздараўленчых мерапрыемстваў, якія прызначаюцца *Арганізацыяй** і не ўключаныя ў *лесаўпарадкавальны праект**.
- д) Апытанне адказных *працаўнікоў** *Арганізацыі**.

6.3. *Арганізацыя павінна* вызначыць і ўжываць *эфектыўныя меры* па прадухіленні адмоўнага ўплыву гаспадарчай дзейнасці на *прыродныя каштоўнасці**, а таксама змякчаць і выпраўляць наступствы такой дзейнасці суразмерна *маштабу**, *інтэнсіўнасці** і *рызыцы**.**

6.3.1. Гаспадарчая дзейнасць плануецца і ажыццяўляецца з улікам прадухілення адмоўных наступстваў і *аховы** *прыродных каштоўнасцяў** (АМІ 6.3.1 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Меры па прадухіленні адмоўнага ўплыву гаспадарчай дзейнасці ў *Плане кіравання**.

б) Аналіз выканання мерапрыемстваў па захаванні прыродных каштоўнасцяў* за папярэдні рэвізійны перыяд.

в) Апытанне адказных працаўнікоў* Арганізацыі*.

6.3.2. Гаспадарчая дзейнасць ажыццяўлена ў адпаведнасці з распрацаванымі мерамі па прадухіленні і / або мінімізацыі адмоўнага уплыву на прыродныя каштоўнасці* (АМІ 6.3.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Аналіз выканання лесаўпарадкавальнага праекта*.

б) Палявая праверка.

6.3.3. Калі ўзнікае адмоўны ўплыў на прыродныя каштоўнасці*, павінны* быць прынятыя меры, якія прадухіляць далейшае пашкоджанне, а негатыўныя наступствы змякчаюцца і / або выпраўляюцца (АМІ 6.3.3 прыняты).

Верыфікатары:

а) Дакументы, якія пацвярджаюць правядзенне ці планаванне мер пра прадухіленні далейшага пашкоджання і змякчэнні негатыўных наступстваў.

б) Палявая праверка.

6.4. Арганізацыя* павінна* ахоўваць* рэдкія* і пад пагрозай* віды, а таксама месцы іх пражывання ў межах Адзінкі кіравання* праз стварэнне ахоўных зон*, забеспячэнне звязанасці* і / або (дзе неабходна) іншыя прамыя меры дзеля іх выжывання і жыццяздольнасці. Гэтыя меры павінны* быць прапарцыйныя маштабу*, інтэнсіўнасці* і рызыцы* гаспадарчай дзейнасці, а таксама ахоўнаму* статусу і экалагічным патрабаванням рэдкіх* і пад пагрозай* відаў. Пры вызначэнні мераў, якія будуць выконвацца ў межах Адзінкі кіравання*, Арганізацыя* павінна* браць пад увагу геаграфічны арэал і экалагічныя патрабаванні рэдкіх* і пад пагрозай* відаў за межамі Адзінкі кіравання*

6.4.1. Найлепшая даступная інфармацыя* выкарыстоўваецца для ідэнтыфікацыі рэдкіх* і пад пагрозай* відаў, якія павінны быць захаваныя ў адпаведнасці з нацыянальным заканадаўствам. (АМІ 6.4.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Спіс рэдкіх* і пад пагрозай* відаў, якія выяўленыя ў межах Адзінкі кіравання* і побач з ёй там, дзе яны могуць быць закранутыя ў выніку гаспадарчай дзейнасці Арганізацыі*.

б) Звесткі з тэрытарыяльных органаў Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя.

в) Інтэрнэт сайт Арганізацыі* з інфармацыяй аб паслядоўнасці дзеянняў для асобаў, якія маюць інфармацыю аб рэдкіх* і пад пагрозай відаў* на тэрыторыі Адзінкі кіравання*.

6.4.2. Рэдкія* і пад пагрозай * віды, месцы іх пражывання абароненыя*, у тым ліку шляхам стварэння ахоўных* зон, забеспячэння звязанасці* і / або іншымі прамымі мерамі дзеля іх выжывання і жыццяздольнасці, а гаспадарчая дзейнасць вядзецца такім чынам, каб пазбегнуць адмоўнага уплыву (АМІ 6.4.2 і 6.4.3 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Картаграфічны матэрыял з ахоўваемымі месцамі пражывання рэдкіх* і пад пагрозай * відаў у Арганізацыі* і яе структурных адзінках (лясніцтвах).

б) Ахоўныя дакументы на месцы пасялення *рэдкіх** і *пад пагрозай** відаў, якія перададзеныя пад ахову *Арганізацыі**.

в) Праекты ахоўных* дакументаў і / або матэрыялы аб прыпыненні дзейнасці ў выяўленых месцах пражывання *рэдкіх** і *пад пагрозай** відаў, да якіх пачатая працэдура перадачы пад ахову.

г) Апытанне адказных *працаўнікоў**.

д) Палявая праверка.

6.4.3. Дзейнічае сістэма па прадухіленні палявання, рыбнай лоўлі, і збора *рэдкіх** і *пад пагрозай** відаў (АМІ 6.4.4 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Дакументацыя аб выкарыстанні (правядзенне мерапрыемстваў па захаванні, выйманні і інш.) *рэдкіх** і *пад пагрозай** відаў.

б) Апытанне адказных *працаўнікоў** *Арганізацыі**.

6.5 *Арганізацыя павінна* выявіць і ахоўваць* рэпрэзэнтатыўныя ўчасткі* прыродных экасістэм* і / або аднаўляць* іх да больш натуральнага стану*. Пры адсутнасці або недастатковасці рэпрэзэнтатыўных участкаў* *Арганізацыя** павінна* аднавіць* частку *Адзінкі кіравання** да больш натуральнага стану*. Плошча ахоўных участкаў і ахоўныя або аднаўленчыя мерапрыемствы павінны* быць прапарцыяны ахоўнаму* статусу і каштоўнасці экасістэм* на ландшафтным* узроўні, а таксама маштабу*, інтэнсіўнасці* і рызыцы* гаспадарчай дзейнасці.**

6.5.1. *Найлепшая даступная інфармацыя** ўжываецца для ідэнтыфікацыі натуральных ці блізкіх да натуральных прыродных экасістэм*, якія існуюць або могуць існаваць у прыродных умовах у межах *Адзінкі кіравання**. (АМІ 6.5.1 прыняты).

Верыфікатары:

а) Спіс *рэпрэзэнтатыўных участкаў**.

б) Картаграфічны матэрыял з *рэпрэзэнтатыўнымі ўчасткамі**.

в) Інтэрнэт сайт *Арганізацыі** з інфармацыяй аб магчымасці прадстаўлення ў *Арганізацыю** інфармацыі, якая адносіцца да *рэпрэзэнтатыўных участкаў**.

6.5.2. *Рэпрэзэнтатыўныя ўчасткі** натуральных экасістэм* ахоўваюцца* там, дзе яны існуюць (АМІ 6.5.2 прыняты)

Верыфікатары:

а) Дакументацыя аб гаспадарчай дзейнасці (пры наяўнасці дзейнасці) ў *рэпрэзэнтатыўных участках**

б) Палявая праверка.

6.5.3. *Рэпрэзэнтатыўныя ўчасткі** займаюць не менш 5%, а разам з іншымі кампанентамі сеткі ахоўных участкаў – не менш 10% плошчы *Адзінкі кіравання** (АМІ 6.5.5 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Плошча *рэпрэзэнтатыўных участкаў**.

б) Агульная плошча ахоўваемых лясоў* *Адзінкі кіравання**.

6.6. *Арганізацыя павінна* эфектыўна падтрымліваць бесперапыннае існаванне натуральна распаўсюджаных *родных відаў** і генатыпаў, і перадухіляць страту *біялагічнай***

*разнастайнасці**, асабліва шляхам кіравання *біятопамі** на тэрыторыі *Адзінкі кіравання**. *Арганізацыя* павінна** дэманстраваць, што прынятыя эфектыўныя меры, каб кіраваць і кантраляваць паляванне, рыбную лоўлю, лоўлю жывёл з дапамогай пастак і збіральніцтва.

6.6.1. Гаспадарчая дзейнасць падтрымлівае раслінныя супольнасці і асабліва *біятопаў**, знойдзеныя ў прыродных *экасістэмах**, дзе размешчана *Адзінка кіравання** (АМІ 6.6.1 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Дакументы па відах рубак.
- б) Дакументы па лесааднаўленні і лесаразвядзенні.
- в) Апытанне адказных *працаўнікоў* Арганізацыі**.
- г) Палявая праверка.

6.6.2. Там, дзе ранейшая дзейнасць ліквідавала раслінныя супольнасці (здабыча карысных выкапняў, ветравая або водная эрозія, забруджванне сцёкавымі водамі) або асабліва *біятопаў**, гаспадарчая дзейнасць накіраваная на *аднаўленне** такіх *біятопаў** (АМІ 6.6.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Дакументацыя па *аднаўленні** раслінных супольнасцяў і *біятопаў** (дакументы па лесааднаўленні і (або) лесаразвядзенні)
- б) Палявая праверка.

6.6.3. Гаспадарчая дзейнасць падтрымлівае, ўзмацняе або *аднаўляе** асабліва *біятопаў**, звязаныя з прыроднымі *экасістэмамі**, каб падтрымаць *разнастайнасць* натуральна распаўсюджаных відаў і іх генетычную *разнастайнасць*, у прыватнасці:

- на лесасеках рубак галоўнага карыстання захоўваецца не менш 10 жывых дрэў пераважна хвойных і шырокалісцевых парод (з сярэднім і большым дыяметрам) на гектар з улікам іх ветраўстойлівасці і асабліва *дзялянка пры іх наяўнасці на рубцы* (АМІ 6.6.3 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Дакументы аб прызначэнні рубак галоўнага карыстання.
- б) Палявая праверка.

6.6.4. Прынятыя эфектыўныя меры па рэгуляванні, кантролі палявання, рыбнай лоўлі, лоўлі жывёл з дапамогай пастак і збіральніцтва, каб гарантаваць, што захоўваюцца натуральна распаўсюджаныя *родныя віды**, іх ўнутрывідавая *разнастайнасць* і натуральнае *размеркаванне* (АМІ 6.6.4 прыняты)

Заўвага: Пад тэрмінам «кантроль» у дачыненні да індыкатару 6.6.4 маюцца на ўвазе меры кантрольнага характару, якія Арганізацыя можа ўжываць у рамках сваіх паўнамоцтваў, вызначаных нацыянальным заканадаўствам у галіне палявання і рыбнай лоўлі*

Верыфікатары:

- а) Інфармацыя аб парушэннях прыродаахоўнага і ляснага заканадаўства ў межах *Адзінкі кіравання**, у тым ліку атрыманая ад іншых кантралюючых органаў і прынятых мерах.
- б) Праект паляўнічага ўпарадкавання, калі ў *Арганізацыі** існуе паляўнічая гаспадарка.
- в) Інфармацыя аб колькасці жывёл, здабытай пры паляванні, аб біятэхнічных мерапрыемствах і нарыхтоўцы іншых недраўнінных рэсурсаў, праведзеных у межах *Адзінкі кіравання**.

6.7. Арганізацыя* павінна* абараняць* ці аднаўляць* натуральныя вадацёкі, вадаёмы*, прыбярэжныя зоны* і іх звязанасць*. Арганізацыя* павінна* пазбягаць адмоўнага ўздзеяння на якасць і колькасць вады і змякчаць яго, калі яно ўзнікае.

6.7.1. Рэалізуюцца ахоўныя меры для *абароны** натуральных *вадацёкаў, вадаёмаў**, *прыбярэжных зон** і *іх звязанасці**, у тым ліку колькасці і якасці вады, у прыватнасці:

- вылучаныя водаахоўныя зоны з адпаведным рэжымам гаспадаркі (забарона суцэльных рубак, нарыхтоўкі пнёў і каранёў, ўжывання сродкаў абароны раслін, ужывання мінеральных ўгнаенняў*);
- адсутнічаюць волакі па рэчышчах пастаянных і часовых *вадацёкаў**;
- лесавозныя вусы, волакі, пракладзеныя праз водныя шляхі, не парушаюць натуральны ўзровень і здольнасць функцыянавання *вадаёмаў і вадацёкаў**. (АМІ 6.7.1 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Картаграфічныя матэрыялы з водаахоўнымі зонамі.
- б) Лесаўпарадкавальны праект.
- в) Палявая праверка.

6.7.2. У тых месцах, дзе *вадацёкі, вадаёмы**, *прыбярэжныя зоны** і *іх звязанасць**, а таксама колькасць або якасць вады былі пашкоджаныя ў выніку ранейшай дзейнасці, або дзе ажыццяўляемыя ахоўныя меры не захоўваюць іх, *Арганізацыя** прымае меры па іх *аднаўленні**.

(АМІ 6.7.2, 6.7.3, 6.7.4 аб'яднаныя і адаптаваныя)

Верыфікатары:

- а) Дакументы аб мерах па лесааднаўленні (лесаразвядзенні) і (або) іншых мерах па *аднаўленні**
- б) Палявая праверка.

6.8. *Арганізацыя павінна* кіраваць *ландшафтам** у межах *Адзінкі кіравання** такім чынам, каб падтрымліваць і/або *аднаўляць** зменлівую мазаіку відаў, памераў, узростаў, прасторавых *маштабаў** і цыклаў аднаўлення, якія адпавядаюць *ландшафтным каштоўнасцям** у рэгіёне, і дзеля паляпшэння экалагічнай і эканамічнай устойлівасці.**

*Крытэрыі** не ўжываецца

6.9. *Арганізацыя не павінна* пераводзіць *натуральныя лясы** ў *плантацыі**, а таксама *натуральныя лясы** або *плантацыі**, якія раней былі *натуральнымі лясамі**, ў іншыя віды земляў за выключэннем выпадкаў, калі перавядзенне:**

- а) закранае *вельмі абмежаваную частку** *Адзінкі кіравання** і
- б) будзе несці ясныя, значныя, дадатковыя, надзейныя *доўгатэрміновыя** ахоўныя выгады для *Адзінкі кіравання** і
- с) не шкодзіць або не пагражае *Каштоўнасцям асаблівай аховы**, таксама як і іншым участкам або рэсурсам, неабходным для падтрымкі або паляпшэння гэтых *Каштоўнасцяў асаблівай аховы**.

6.9.1 Адсутнічае перавод *натуральных лясоў** у *плантацыі** і/або натуральных лясоў у нелясныя землі, а таксама *плантацыі**, якія раней былі *натуральнымі лясамі**, ў іншыя віды земляў за выключэннем выпадкаў, калі перавядзенне:

- 1) закранае *вельмі абмежаваную частку** *Адзінкі кіравання** і
- 2) будзе несці ясныя, значныя, дадатковыя, надзейныя *доўгатэрміновыя** ахоўныя выгады для *Адзінкі кіравання** і

3) не шкодзіць або не пагражае *Каштоўнасцям асаблівай аховы**, таксама як і іншым участкам або рэсурсам неабходным для падтрымкі або паляпшэння гэтых *Каштоўнасцяў асаблівай аховы** (АМІ 6.9.1. прыняты)

Верыфікатары:

- а) Дакументы аб пераводзе земляў з катэгорыі ў катэгорыю.
- б) Палявая праверка.

6.10. Адзінкі кіравання*, што ўтрымліваюць *плантацыі**, якія былі створаныя на ўчастках, пераведзеных з *натуральных лясоў** пасля лістапада 1994 года, не падлягаюць сертыфікацыі, акрамя выпадкаў калі:

- а) прадстаўленыя ясныя і дастатковыя доказы, што *Арганізацыя** не была непасрэдна або ўскосна адказнай за перавядзенне або
- б) перавядзенне закранула толькі *вельмі абмежаваную частку** плошчы *Адзінкі кіравання** і нясе ясныя, значныя, дадатковыя, надзейныя *доўгатэрміновыя** ахоўныя выгады для *Адзінкі кіравання**.

*Крытэрыі** не ужываецца.

Прынцып 7: Планаванне кіравання

*Арганізацыя** павінна мець *План кіравання**, адпаведны яе палітыцы і мэтам* і прапарцыйны маштабу*, інтэнсіўнасці* і рызыкам* гаспадарчай дзейнасці. *План кіравання** павінен* выконвацца і ўдакладняцца з ўлікам звестак маніторынга для спрыяння *адаптыўнаму кіраванню**. Адпаведная планавая і рэгулюючая дакументацыя павінна* быць дастатковай для інструктавання персанала, інфармавання *закранутых** і *зацікаўленых бакоў** і абгрунтавання гаспадарчых рашэнняў.

7.1 Арганізацыя* павінна* выпрацаваць стратэгіі (бачанне і каштоўнасці) і *мэты кіравання**, якія з'яўляюцца экалагічна прымальнымі, сацыяльна выгоднымі, *эканамічна жыццяздольнымі**, а таксама прапарцыйнымі маштабу*, інтэнсіўнасці* і *рызыцы** гаспадарчай дзейнасці. Рэзюмэ такіх стратэгіяў і *мэтаў** павінна* быць уключанае ў *план кіравання** і абнародаванае ў *адкрытым доступе**.

7.1.1. *Арганізацыя** мае стратэгію экалагічна прымальнага, сацыяльна выгоднага і *эканамічна жыццяздольнага** гаспадарання (АМІ 7.1.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) *Лесаўпарадкавальны праект** (з актуальнымі дапаўненнямі і змяненнямі (пры наяўнасці)) і / або бізнэс-план *Арганізацыі**.

7.1.2. Вызначаныя і задакументаваныя *мэты кіравання** ў адносінах аспектаў стратэгіі ў адпаведнасці з 7.1.1. (АМІ 7.1.2, адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Правяраецца як індикатар 7.1.1.

7.1.3. Рэзюмэ стратэгіі і *мэтаў кіравання** *Арганізацыі** з'яўляецца часткай *плана кіравання** і апублікаванае. (АМІ 7.1.3, адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Інфармацыйны стэнд і / або інтэрнет-старонка *Арганізацыі** або іншы спосаб *агульнадаступнай** публікацыі.

7.2. Арганізацыя* павінна* мець і рэалізоўваць *План кіравання** для *Адзінкі кіравання**, які поўнасю адпавядае стратэгіям і *мэтам**, вызначаным згодна з *Крытэрам** 7.1. У *Плане кіравання** павінны* быць апісаныя прыродныя рэсурсы ў межах *Адзінкі кіравання** і патлумачана, як гэты план будзе адпавядаць патрабаванням сэртыфікацыі FSC. *План кіравання** павінен* ахопліваць кіраванне *лясамі** і сацыяльныя аспекты, прапарцыйна маштабу*, інтэнсіўнасці* і *рызыцы** плануемай гаспадарчай дзейнасці

7.2.1. *План кіравання** ўтрымлівае мерапрыемствы, працэдуры, стратэгіі і меры для дасягнення *мэтаў кіравання**. (АМІ 7.2.1 прыняты).

Верыфікатары:

а) Пералік дакументаў *Плана кіравання**.

7.2.2. *План кіравання** адпавядае дадатку В (АМІ 7.2.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Дакументы *Плана кіравання**.

7.3. План кіравання* павінен* уключаць мэтавыя паказчыкі*, паводле якіх можна ацаніць прагрэс у дасягненні кожнай з прадпісаных мэтаў*

7.3.1. Уся тэрыторыя Адзінкі кіравання* ахопленая дакументамі Плана кіравання* на перыяд прынамсі 10 год, План кіравання* павінен* утрымліваць прыярытэтных правяраныя мэтавыя паказчыкі* (АМІ 7.3.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Мэтавыя паказчыкі* Плана кіравання*.

7.4 Арганізацыя* павінна* абнаўляць і пераглядаць дакументацыю па планаванні дзейнасці і працэдурную дакументацыю з улікам вынікаў маніторынга і ацэнкі, узаемадзеяння* з зацікаўленымі бакамі* або новай навуковай і тэхнічнай інфармацыі, а таксама зменаў прыродных, сацыяльных, эканамічных умоў.

7.4.1. План кіравання* пераглядаецца і абнаўляецца ў адпаведнасці з дадаткам Г (АМІ 7.4.1, адаптаваны).

Верыфікатары:

а) Абнаўленні Плана кіравання* згодна патрабаванняў дадатка Г.

7.4.2. Пры занаванні тэрыторыі ляснога фонду вылучаюцца 4 зоны радыёактыўнага забруджвання па шчыльнасці забруджвання глебаў цэзіем-137: I -1-5 Ки/км², II - 5-15 Ки/км², III - 15-40 Ки/км² і IV- 40 Ки/км² і больш (новы індикатар).

Верыфікатары:

а) Карта-схема размеркавання лясных кварталаў па зонах радыёактыўнага забруджвання.

б) Актualізаваныя матэрыялы радыяцыйнага абследавання ляснога фонду і лесасек, радыяцыйнага кантролю лясной прадукцыі.

7.4.3. Ва ўсіх зонах радыёактыўнага забруджвання мерапрыемствы па вядзенні лясной гаспадаркі праектуюцца і ажыццяўляюцца з улікам правілаў радыяцыйнай бяспекі працаўнікоў лясной гаспадаркі, лясной прадукцыі і прадуктаў яе перапрацоўкі (новы індикатар).

Верыфікатары:

а) Акты радыяцыйнага абследавання лесасек у зонах радыёактыўнага забруджвання.

б) Лесасечны білет з унесенымі звесткамі пра шчыльнасць забруджвання глебы цэзіем -137 на лесасеках.

в) Спецыяльныя рэгламенты на правядзенне работ у зоне забруджвання 40 Ки/км² і больш.

г) Пратактылы выпрабаванняў партый лясной прадукцыі на радыёактыўнае забруджванне.

д) Пашпарты радыяцыйнай бяспекі лясной прадукцыі і прадуктаў яе перапрацоўкі, якія рэалізуюцца Арганізацыяй*.

7.5. Арганізацыя* павінна* зрабіць агульнадаступным* рэзюмэ Плана кіравання* бясплатна. За выключэннем канфідэнцыйнай інфармацыі*, усе астатнія істотныя кампаненты Плана кіравання* павінны* быць даступныя закранутым бакам* па патрабаванні і па кошце вырабу копій і апрацоўкі.

7.5.1. Рэзюмэ *Плана кіравання** за выключэннем *канфідэнцыйнай інфармацыі** бясплатна размешчанае ў *адкрытым доступе** ў фармаце, зручным для *закранутых і зацікаўленых** бакоў*, уключаючы карта-схему *Адзінкі кіравання**. (АМІ 7.5.2 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Рэзюмэ *Плана кіравання** ў адпаведнасці з дадаткам В.
- б) Інтэрнэт-сайт *Арганізацыі**.

7.5.2. Дэталі *Плану кіравання**, не прадстаўленыя ў *адкрытым доступе**, даступныя *закранутым бакам** па запыце з улікам прыватнасці інфармацыі. Плата, спаганяемая *Арганізацыяй** за прадастаўленне інфармацыі, не можа быць вышэйшая за выдаткі на яе капіяванне, апрацоўку і перасыланне. (АМІ 7.5.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Запыты *закранутых бакоў** да *Арганізацыі**
- б) Апытанне *закранутых бакоў**

7.6. *Арганізацыя павінна*, прапарцыйна маштабу*, інтэнсіўнасці* і рызыцы* гаспадарчай дзейнасці, праактыўна і празрыста ўключаць *закранутыя бакі** у сваі працэсы па планаванні дзейнасці і маніторынгу і павінна* ўключаць *зацікаўленыя бакі** па іх патрабаванні**

7.6.1. У час планавання гаспадарчай дзейнасці забяспечана празрыстае *культурна прымальнае** ўзаемадзеянне з *закранутымі бакамі** ў пытаннях:

- 1) вырашэння спрэчных сітуацый у дасудовым парадку (*Крытэрыі** 1.6, 2.6, 4.6);
- 2) мінімізацыі наступстваў гаспадарчай дзейнасці ў сферы інтарэсаў *мясцовых супольнасцяў** насельніцтва (*Крытэрыі** 3.1, 3.5, 4.1, 4.7);
- 3) дзейнасці, якая спрыяе сацыяльнаму і эканамічнаму развіццю *мясцовых супольнасцяў**;
- 4) дзейнасці па выяўленню і маніторынгу *Каштоўнасцяў асаблівай аховы** (*Крытэрыі** 9.1, 9.2, 9.4);
- 5) магчымасці залучэння да працэсаў планавання і маніторынга дзейнасці *Арганізацыі**, якая можа *закрануць іх інтарэсы* (АМІ 7.6.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Апытанне *працаўніка**, адказнага за камунікацыю з грамадскасцю;
- б) Апытанне *закранутых бакоў**

7.6.2. Ва ўзаемадзеянні* з *закранутымі бакамі**:

- 1) Вызначаныя адпаведныя прадстаўнікі і кантактныя асобы (уключаючы ў адпаведных выпадках органы ўлады, мясцовыя ўстановы, арганізацыі);
- 2) Вызначаныя ўзаемна ўзгодненыя спосабы сувязі для абмену інфармацыяй;
- 3) Забяспечаныя магчымасці азнаямлення *закранутых бакоў** з пратаколамі паседжанняў, якія месцяць ўсе абмеркаваныя з імі пытанні, прынятыя рашэнні і дасягнутыя пагадненні (АМІ 7.6.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Спіс прадстаўнікоў (і / або кантактных асоб) *закранутых бакоў**.
- б) Дакументацыя па зваротах *закранутых бакоў**.

7.6.3. *Закранутым бакам** прадастаўленая магчымасць уключэння ў працэсы маніторынгу і планавання дзейнасці, якія могуць *закрануць іх інтарэсы*. (АМІ 7.6.3 адаптаваны).

Верыфікатары:

- Draft
- а) Апытанне *працаўніка**, адказнага за камунікацыю з грамадскасцю;
 - б) Апытанне *закранутых бакоў**.

7.6.4. Па запыце *зацікаўленым бакам** даецца магчымасць удзелу ў планаванні і маніторынгу гаспадарчай дзейнасці, якая можа закрануць іх інтарэсы (АМІ 7.6.4, прыняты).

Верыфікатары:

- а) Апытанне *працаўніка**, адказнага за камунікацыю з грамадскасцю;
- б) Дакументацыя па зваротах *закранутых бакоў**.
- в) Апытанне *закранутых бакоў**.

Прынцып 8. Маніторынг і ацэнка

Арганізацыя* павінна* дэманстраваць, што прагрэс па дасягненні мэтай кіравання*, уплываў гаспадарчай дзейнасці і стан Адзінкі кіравання* адсочваецца і ацэньваецца прапарцыйна маштабу*, інтэнсіўнасці* і рызыцы* гаспадарчай дзейнасці, для выканання адпартыўнага кіравання*.

8.1 Арганізацыя* павінна* адсочваць выкананне свайго Плана кіравання*, уключаючы яго стратэгіі і мэты кіравання*, яго прагрэс у запланаванай дзейнасці і дасягненне правяраемых паказчыкаў*.

Заўвага: Арганізацыя можа выкарыстоўваць звесткі маніторынгу, які праводзіцца іншымі арганізацыямі і незалежнымі спецыялістамі (навуковымі і адукацыйнымі арганізацыямі, органамі выканаўчай улады, дзяржаўнымі надзорнымі і кантралюючымі органамі і інш.).*

Заўвага: у прынцыпе 8 пад адсочваннем (маніторынгам) разумеецца сістэма мер па назіранні за рэалізацыяй Плана кіравання, якая можа быць прадстаўлена як у выглядзе пісьмовага дакумента (пісьмовая працэдура), так і ў выглядзе сукупнасці дакументаў і/або практык кіравання, якія склаліся ў Арганізацыі*.*

8.1.1. Задакументаваныя і ўжываюцца працэдуры маніторынгу рэалізацыі Плана кіравання*, уключаючы яго стратэгіі, мэты кіравання* і дасягненне мэтавых паказчыкаў*. (АМІ 8.1.1 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Штогадовая справаздача Арганізацыі*.
- б) Матэрыялы ўнутраных праверак Арганізацыі*.
- в) Матэрыялы маніторынгу Арганізацыі* упаўнаважанымі ўстановамі, пастановы калегій (пры іх наяўнасці).
- г) Апытанне прадстаўнікоў кіраўніцтва Арганізацыі*.

8.2 Арганізацыя* павінна* адсочваць і ацэньваць уплывы на нававольнае асяроддзе і сацыяльныя ўплывы дзейнасці, што выконваецца ў межах Адзінкі кіравання*, а таксама змены ў яго экалагічным стане.

8.2.1. Сацыяльны ўплыў і ўплыў на нававольнае асяроддзе гаспадарчай дзейнасці ацэненыя згодна з дадаткам Д. (АМІ 8.2.1 прыняты)

Верыфікатары:

- а) Вынікі маніторынгу па накірунках і перыядычнасці, якія ўказаны ў дадатку Д.

8.2.2. Змены ва ўмовах нававольнага асяроддзя адсочваюцца ў адпаведнасці з патрабаваннямі дадатка Д. (АМІ 8.2.2 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Вынікі маніторынгу па накірунках і перыядычнасці, якія ўказаны ў дадатку Д

8.3 Арганізацыя* павінна* аналізаваць вынікі маніторынгу і ацэнка і ўлічваць вынікі гэтага аналізу ў працэсе планавання

8.3.1. Працэс адпартыўнага кіравання* ажыццяўляецца такім чынам, што вынікі маніторынгу ўлічваюцца ў перыядычных абнаўленнях працэсу планавання і ў фінальным Пlane кіравання*. (АМІ 8.3.1 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Элементы *Плана кіравання**
- б) Штогадовая справаздача *Арганізацыі**
- в) Апытанне прадстаўнікоў кіраўніцтва *Арганізацыі**.

8.3.2. Калі вынікі маніторынгу выяўляюць неадпаведнасці са стандартам FSC, то *мэты кіравання**, *мэтавыя паказчыкі** і / ці гаспадарчая дзейнасць карэктуюцца ў адпаведнасці з індыкатарам 7.2.1 і дадаткам Г. (АМІ 8.3.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Элементы *Плана кіравання**
- б) Загады і распараджэнні *Арганізацыі**
- в) Апытанне кіраўніка *Арганізацыі** або яго намесніка.

8.4 *Арганізацыя павінна* зрабіць агульнадаступным* рэзюме вынікаў маніторынга бясплатна, за выключэннем канфідэнцыйнай інфармацыі***

8.4.1. Рэзюмэ вынікаў маніторынгу ў адпаведнасці з дадаткам Д за выключэннем *канфідэнцыйнай інфармацыі** знаходзіцца ў *адкрытым доступе*. (АМІ 8.4.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Рэзюмэ вынікаў маніторынгу.б) Інтэрнэт-сайт *Арганізацыі**.

8.5 *Арганізацыя павінна* мець і весці сістэму выяўлення і адсочвання прапарцыйна маштабу*, *інтэнсіўнасці** і *рызыцы** сваёй гаспадарчай дзейнасці, для дэманстравання крыніц і аб'ёмаў, прапарцыйна запланаванаму аб'ёму вытворчасці на кожны год, усіх прадуктаў з *Адзінкі кіравання**, што прадаюцца як сэртыфікаваныя FSC**

8.5.1. Ужываецца сістэма, якая дазваляе адсочваць і фіксаваць рух любой лясной прадукцыі, якая прадаецца як сэртыфікаваная FSC. (АМІ 8.5.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Дакументы, якія пацвярджаюць легальнасць лесакарыстання і легальнасць паходжання лясной прадукцыі.

8.5.2 Дакументуецца інфармацыя пра лесакарыстанне, якое ажыццяўляецца на дазвольнай аснове, у тым ліку:

- 1) Кім выдадзены дазвольны дакумент;
 - 2) Каму выдадзены дазвольны дакумент;
 - 3) Месца знаходжання ўчастку ляснога фонду (лясніцтва, лясны квартал, выдзел), які даецца для лесакарыстання;
 - 4) Від лесакарыстання;
 - 5) Аб'ём нарыхтоўкі, збору, вымання лясных рэсурсаў;
 - 6) Тэрміны нарыхтоўкі;
 - 7) Статус прададзенага матэрыяла (прададзены як FSC-сэртыфікаваны ці як не сэртыфікаваны).
- (АМІ 8.5.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Дакументы аб прадастаўленні ўчасткаў ляснога фонду для лесакарыстання

8.5.3. Рахункі-фактуры ці аналагічная дакументацыя захоўваюцца на працягу прынамсі пяці гадоў для ўсёй прадукцыі, якая прадаецца з заявай FSC; дакументацыя ўтрымлівае, прынамсі, наступную інфармацыю:

- 1) Назву і адрас пакупніка;
- 2) Дату продажу;
- 3) Агульнапрынятую / мясцовую і навуковую назва віду / пароды;
- 4) Апісанне прадукцыі;
- 5) Аб'ём (ці колькасць) прададзенай прадукцыі;
- 6) Код сертыфіката;
- 7) заяву FSC «FSC 100%», якая дазваляе ідэнтыфікаваць прадукцыю, што прадаецца як прадукцыя, -сертыфікаваная FSC.

(АМІ 8.5.3 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Дакументы аб продажы прадукцыі, якая рэалізуецца з заявай FSC.

Прынцып 9. Каштоўнасці асаблівай аховы*
*Арганізацыя** павінна* падтрымліваць і/ або паляпшаць *Каштоўнасці асаблівай аховы** ў межах *Адзінкі кіравання** шляхам ўжывання *падыходу перасцярогі**.

9.1. Арганізацыя* праз *узаемадзеянне** з *закранутымі бакамі**, *зацікаўленымі бакамі** а таксама з выкарыстаннем іншых сродкаў і крыніц, *павінна** правесці ацэнку і зарэгістраваць наяўнасць і стан наступных *Каштоўнасцяў асаблівай аховы** ў межах *Адзінкі кіравання**, прапарцыйна *маштабу**, *інтэнсіўнасці** і *рызыцы** ўплываў гаспадарчай дзейнасці і верагоднасці наяўнасці *Каштоўнасцяў асаблівай аховы** (КАА):

КАА 1 – Відавая разнастайнасць. Канцэнтрацыя *біялагічнай разнастайнасці**, што ўключае эндэмічныя віды, а таксама *рэдкаія** і *пад пагрозай** віды, якія з'яўляюцца *значнымі** на глабальным, рэгіянальным або нацыянальным узроўнях.

КАА 2 – *Экасістэмы** ландшафтнага* ўзроўню і мазаікі. Цэласныя лясныя *ландшафты** і вялікія *экасістэмы** ландшафтнага* ўзроўню ці мазаікі *экасістэм**, што маюць значэнне на глабальным, рэгіянальным ці нацыянальным узроўні, і што ўтрымліваюць жыццяздольныя папуляцыі пераважнай большасці натуральна існуючых відаў у натуральнай структуры іх размеркавання і колькасці.

КАА 3 – *Рэдкаія экасістэмы** і *біятопы**. *Рэдкаія, пад пагрозай**, або знікаючыя *экасістэмы**, *біятопы**, або *рэфугіумы**.

КАА 4 – *Крытычныя** *экасістэмныя паслугі**. Базавыя *экасістэмныя паслугі** у *крытычных** сітуацыях, уключаючы *ахову** вадазбораў і кантроль эрозіі каштоўных глебаў і схілаў.

КАА 5 – Патрэбы супольнасцяў. Участкі і рэсурсы, фундаментальныя для задавальнення базавых патрэбаў *мясцовых супольнасцяў** ці *карэнных народаў** (для забеспячэння жыцця, здароў'я, харчавання, вады, і г. д.), вызначаныя праз *узаемадзеянне** з гэтымі супольнасцямі ці *карэннымі народамі**.

КАА 6 – Культурныя каштоўнасці. Участкі, рэсурсы, *біятопы** і *ландшафты** глабальнай або нацыянальнай культурнай, археалагічнай і гістарычнай значнасці, і / або *крытычнай** культурнай, экалагічнай, эканамічнай, сацыяльнай або рэлігійнай / кultaвай значнасці для традыцыйных культур *мясцовых супольнасцяў** або *карэнных народаў**, вызначаныя праз *узаемадзеянне** с гэтымі *мясцовымі супольнасцямі** ці *карэннымі народамі**.

9.1.1. З выкарыстаннем *найлепшай даступнай інфармацыі** праведзеная ацэнка, якая адлюстроўвае размяшчэнне і стан *Каштоўнасцяў асаблівай аховы** ў межах *Адзінкі кіравання** згодна з *крытэрам** 9.1 і дадаткам Е; вызначаныя тэрыторыі, якія ўтрымліваюць гэтыя *Каштоўнасці асаблівай аховы** і іх стан у адпаведнасці з дадаткам Е (АМІ 9.1.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Пералік тэрыторый, якія ўтрымліваюць *Каштоўнасці асаблівай аховы** ў межах *Адзінкі кіравання**, іх плошча і міжнародны статус;
- б) Карта-схема *Адзінкі кіравання** з пазначанымі на іх тэрыторыямі з *Каштоўнасцямі асаблівай аховы**.

9.1.2. Выяўленне *Каштоўнасцяў асаблівай аховы** выкарыстоўвае вынікі, атрыманыя шляхам *культурна прымальнага** *узаемадзеяння** з *закранутымі** і *зацікаўленымі бакамі**, якія зацікаўлены ў захаванні *Каштоўнасцяў асаблівай аховы** (АМІ 9.1.3 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Документы аб кансультацыях з *закранутымі** і *зацікаўленымі бакамі**;
- б) Інтэрнэт-сайт *Арганізацыі** з інфармацыяй аб магчымасці правядзення кансультацый па ацэнцы *Каштоўнасцяў асаблівай аховы**.

9.2. Арганізацыя* павінна* выпрацаваць эфектыўныя стратэгіі для падтрымкі і/або паляпшэння вызначаных *Каштоўнасцяў асаблівай аховы, праз узаемадзеянне* з *закранутымі бакамі**, *зацікаўленымі бакамі** і экспертамі.**

9.2.1. Стратэгія і гаспадарчыя мерапрыемствы распрацаваныя ў адпаведнасці з дадаткам Е з улікам наяўнасці і стану ідэнтыфікаваных *Каштоўнасцяў асаблівай аховы** і магчымых для іх пагроз такім чынам, каб эфектыўна забяспечыць падтрымку або паляпшэнне стану гэтых *КАА**. (АМІ 9.2.1, 9.2.2, 9.2.6 аб'яднаныя і адаптаваныя)).

Верыфікатары:

- а) Лесаўпарадкавальны праект;
- б) Документы асабліва ахоўваемых прыродных тэрыторыяў ў межах *Адзінкі кіравання**;
- в) Ахоўныя абавязальствы на участкі, якія ўтрымліваюць *Каштоўнасці асаблівай аховы** ў межах *Адзінкі кіравання** там, дзе гэта прадугледжана нацыянальным заканадаўствам;
- г) Планы кіравання адпаведных асабліва ахоўваемых прыродных тэрыторый (пры наяўнасці).
- д) Іншыя дакументы, якія *Арганізацыя** лічыць мэтазгодным улічваць пры планаванні дзейнасці (пры наяўнасці).

9.2.2. Стратэгіі кіравання і дзеянні па падтрымцы і/або паляпшэнню ідэнтыфікаваных *Каштоўнасцяў асаблівай аховы** распрацаваны праз узаемадзеянне* з *закранутымі** і *зацікаўленымі бакамі** і экспертамі. (АМІ 9.2.3 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Документы аб кансультацыях з *закранутымі** і *зацікаўленымі бакамі**;
- б) Інтэрнэт-сайт *Арганізацыі** з інфармацыяй аб магчымасці правядзення кансультацый з *закранутымі** і *зацікаўленымі бакамі** па кіраванню *Каштоўнасцямі асаблівай аховы**.

9.3 Арганізацыя* павінна* здзяйсняць стратэгіі і дзеянні, якія падтрымліваюць і/або паляпшаюць вызначаныя *Каштоўнасці асаблівай аховы. Гэтыя стратэгіі і дзеянні павінны* ўжываць *падыход перасцярогі** і быць прапарцыйнымі *маштабу**, *інтэнсіўнасці** і *рызыцы** гаспадарчых дзеянняў.**

9.3.1. Тэрыторыі з ідэнтыфікаванымі *Каштоўнасцямі асаблівай аховы** і ідэнтыфікаваныя *Каштоўнасці асаблівай аховы**, якія ад іх залежаць, падтрымліваюцца і/або паляпшаюцца, ў тым ліку пры дапамозе распрацаваных мерапрыемстваў (АМІ 9.3.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Документацыя аб дзейнасці на тэрыторыях з ідэнтыфікаванымі *Каштоўнасцямі асаблівай аховы**;
- б) Палявая праверка.

9.3.2. У выпадку, калі выяўлена, што мерапрыемствы пагражаюць ідэнтыфікаваным *Каштоўнасцям асаблівай аховы**, прымаюцца меры па мінімізацыі негатыўнага ўплыву, *аднаўленні** і захаванні *Каштоўнасцяў асаблівай аховы** (згодна з 9.2), а мерыпрыемствы адпаведна карэктуюцца. (АМІ 9.3.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Апытанне адказных *працаўнікоў* Арганізацыі**;
- б) Палявая праверка.

9.3.3. У выпадку, калі ў межах *Адзінкі кіравання** ідэнтыфікаваныя новыя *Каштоўнасці асаблівай аховы**, *Арганізацыяй** пры неабходнасці прымаюцца карэктуючыя меры прапарцыянальна *маштабу**, *інтэнсіўнасці** і *рызыцы** гаспадарчай дзейнасці (АМІ 9.3.3 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Праекты ахоўных дакументаў, прадугледжаныя ў дадатку Е і перададзеныя ў *Арганізацыю**;
- б) Дакументацыя аб дзейнасці на тэрыторыях з ідэнтыфікаванымі *Каштоўнасцямі асаблівай аховы**;
- в) Апытанне адказных *працаўнікоў* Арганізацыі**;
- г) Палявая праверка.

9.4 *Арганізацыя павінна* дэманстраваць, што перыядычны маніторынг выконваецца для ацэнкі зменаў у стане *Каштоўнасцяў асаблівай аховы**, і павінна* адаптаваць сваі стратэгіі вядзення гаспадаркі для забеспячэння іх эфектыўнай *аховы**. Маніторынг павінен* быць прапарцыянальна *маштабу**, *інтэнсіўнасці** і *рызыцы** гаспадарчай дзейнасці і ўключаць *узаемадзеянне** з *закранутымі бакамі**, *зацікаўленымі бакамі** і экспертамі.**

9.4.1. Маніторынг ідэнтыфікаваных *КАА** выконваецца ў адпаведнасці з крытэрыямі і перыядычнасцю ў адпаведнасці з дадаткам Д (АМІ 9.4.1, адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Матэрыялы маніторынгу *КАА** ў адпаведнасці з дадаткам Д.

9.4.2. У выпадку, калі *Арганізацыя** сама збірае звесткі аб стане *КАА**, яна дае рэзюмэ вынікаў маніторынгу (за выключэннем канфедыцыйнай інфармацыі) *закранутым** і *зацікаўленым бакамі** па іх запысе (АМІ 9.4.2, 9.4.3 аб'яднаныя і адаптаваныя).

Верыфікатары:

- а) Рэзюмэ вынікаў маніторынгу *КАА** ў адпаведнасці з дадаткам Д.
- б) Апытанне *закранутых** і *зацікаўленых бакоў**.
- в) Апытанне адказных *працаўнікоў**.

9.4.3. *Арганізацыя** ўлічвае вынікі маніторынгу ідэнтыфікаваных *КАА** пры планаванні гаспадарчай дзейнасці (АМІ 9.4.4 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Матэрыялы *Плана кіравання**.

Прынцып 10. Ажыццяўленне гаспадарчай дзейнасці

Гаспадарчая дзейнасць, што ажыццяўляецца самой *Арганізацыяй або для яе ў межах *Адзінкі кіравання**, *павінна** быць выбраная і выконвацца згодна з эканамічнымі, экалагічнымі і сацыяльнымі стратэгіямі і *мэтамі** *Арганізацыі** і згодна з *Прынцыпамі** і *Крытэрамі**.**

10.1. Пасля нарыхтоўкі або ў адпаведнасці з *Планам кіравання *Арганізацыя** *павінна** сваёчасова *аднавіць** расліннае покрыва да яго стану да нарыхтоўкі або да больш *натуральнага стану**, ужываючы метады натуральнага або штучнага ўзнаўлення.**

10.1.1. *Своечасовае** лесааднаўленне на рубках забяспечвае:

- 1) *Ахову** *закранутых прыродных каштоўнасцяў**, і
- 2) *Аднаўленне** складу і структуры лясоў, якія былі высечаныя, або *натуральных лясоў** (АМІ 10.1.1 прыняты)

Верыфікатары:

- а) Кніга лясных культур.
- б) Палявая праверка

10.1.2. Лесааднаўленчыя мерапрыемствы выконваюцца такім чынам, каб:

- 1) садзейнічаць натуральнаму ўзнаўленню;
- 2) забяспечыць перавагу змешаных лясных культур над монакультурамі;
- 3) пародны склад лесаўзнаўлення адпавядаў глебавым умовам. (АМІ 10.1.2 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Кніга лясных культур.
- б) Спіс дэградаваных участкаў.
- в) Палявая праверка.

10.2. *Арганізацыя *павінна** *выкарыстоўваць* для *аднаўлення** *віды*, якія экалагічна прыстасаваныя для ўчастка і *мэтаў кіравання**. *Арганізацыя** *павінна** *выкарыстоўваць родныя віды** і мясцовыя генатыпы* для *аднаўлення**, за выключэннем выпадкаў, калі існуе яснае і пераканаўчае абгрунтаванне на *выкарыстанне іншых*.**

10.2.1. Для лесаўзнаўлення ўжываюцца добра адаптаваныя для адпаведных умоў росту віды ў адпаведнасці з дадаткам Б, якія маюць мясцовае паходжанне і адпавядаюць *мэтам** *аднаўлення** і *мэтам кіравання**, за выключэннем выпадкаў, калі існуе пераканаўчае абгрунтаванне ўжывання *няродных** генатыпаў або *няродных відаў**. (АМІ 10.2.1 і 10.2.2 аб'яднаныя і адаптаваныя).

Верыфікатары:

- а) Кніга лясных культур.
- б) Палявая праверка.

10.3. *Арганізацыя *павінна** *выкарыстоўваць чужародныя віды** толькі калі ведае і / або досвед паказвае, што любыя інвазіўныя ўплывы могуць быць кантраляваныя і наладжаныя *эфектыўныя меры* па змякчэнні.**

10.3.1. *Чужародныя віды** ўжываюцца толькі пры навуковых даследаваннях, вопытна-вытворчых работах або ў тых выпадках, калі непасрэдна досвед і / або навуковыя даследаванні дэманструюць, што іх інвазіўнае ўздзеянне можа быць кантраляванае і ўсталяваныя *эфектыўныя меры* па кантролі,

а інвазіўныя віды (дадатак 3) не ўжываюцца пры лесааднаўленні і лесаразвядзенні (АМІ 10.3.1 і 10.3.2 аб'яднання і адаптавання).

Верыфікатары:

- а) Кніга лясных культур.
- б) Абгрунтаванне магчымасці выкарыстання *чужародных відаў** для лесааднаўлення і лесаразвядзення, калі *Арганізацыя** выкарыстоўвае *чужародныя віды**.
- в) Палявая праверка.

10.3.2. Распаўсюджванне *чужародных відаў**, ўжываемых *Арганізацыяй**, знаходзіцца пад кантролем (АМІ 10.3.3 прыняты)

Верыфікатары:

- а) Матэрыялы інвентарызацыі лясных культур.
- б) Інфармацыя аб структуры насаджэнняў і падроста ў таксацыйным апісанні.
- в) Палявая праверка.

10.3.3. Каб кантраляваць інвазіўнае ўздзеянне агрэсіўных *чужародных відаў**, якія не ўжываюцца *Арганізацыяй**, гаспадарчая дзейнасць ажыццяўляецца пераважна ў супрацоўніцтве з рознымі ўпаўнаважанымі органамі і землекарыстальнікамі. (АМІ 10.3.4 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Інфармацыя аб распаўсюджванні агрэсіўных *чужародных відаў** на тэрыторыі *Адзінкі кіравання**.
- б) Дакументацыя аб прынятых мерах барацьбы з агрэсіўнымі *чужароднымі відамі** ў адпаведнасці з нацыянальным заканадаўствам.

10.4. *Арганізацыя не павінна* выкарыстоўваць генетычна мадыфікаваныя арганізмы* ў *Адзінцы кіравання**.**

10.4.1. *Генетычна мадыфікаваныя арганізмы** не ўжываюцца. (АМІ 10.4.1 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Кніга лясных культур.
- б) Пашпарты насеннага матэрыялу.

10.5. *Арганізацыя павінна* выкарыстоўваць практыкі лесаводства, якія з'яўляюцца экалагічна прыдатнымі для расліннасці, відаў, участкаў і *мэтаў кіравання**.**

Крытэр не ўжываецца*

10.6. *Арганізацыя павінна* мінімізаваць або выключаць выкарыстанне *ўгнаенняў**. Калі *ўгнаенні** выкарыстоўваюцца, *Арганізацыя** павінна* прадэманстраваць, што іх выкарыстанне з'яўляецца раўназначным або больш экалагічным і эканамічна карысным, чым ўжыванне практык лесаводства, што не патрабуюць *ўгнаенняў**, і перадухіляць, змягчаць і / або выпраўляць шкоду *прыродным каштоўнасцям**, уключаючы глебы.**

10.6.1. *Арганізацыя** не ўжывае мінеральныя *ўгнаенні** за выключэннем тэрыторый лясных гадавальных плантацый, аблясення нелясных земляў, пры навуковых даследаваннях, вопытна-вытворчых работах (АМІ 10.6.1 адаптаваны).]

Верыфікатары:

- а) Дакументацыя аб рэгістрацыі унесеныя угнаенняў.
- б) Апытанне адказных працаўнікоў *Арганізацыі**.

10.6.2. У выпадку выкарыстання *ўгнаенняў** экалагічныя і эканамічныя перавагі ад іх ужывання такія ж ці большыя, чым ад ужывання лесаводчых метадаў, якія не патрабуюць ужывання *ўгнаенняў**. (АМІ 10.6.2 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Праект пастаяннага ляснога гадавальніка ці план арганізацыі дзеючага пастаяннага ляснога гадавальніка, аграхімічны аналіз глеб пастаяннага ляснога гадавальніка.
- б) Праект пастаяннай лесанасеннай плантацыі.
- в) Палявая праверка.
- г) Апытанне адказных працаўнікоў *Арганізацыі**.

10.6.3 Пры выкарыстанні *ўгнаенняў** іх віды, аб'ёмы, перыядычнасць і месцы ўжывання *ўгнаенняў** задакументаваныя. (АМІ 10.6.3 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Дакументы, ў якіх адлюстраваныя віды, аб'ёмы, перыядычнасць і месцы ўжывання *ўгнаенняў**.

10.6.4 *Арганізацыя** не ўжывае мінеральныя *ўгнаенні** ў месцах, размешчаных паблізу ад населеных пунктаў, традыцыйных месцаў адпачынку насельніцтва, у вадаахоўных зонах *вадацёкаў** і *вадаёмаў**, у першых і другіх паясах зон санітарнай аховы крыніц і сістэм пітнага водазабеспячэння, у рэкрэацыйна-аздараўленчых лясах, у якіх размешчаныя лячэбныя, санаторна-курортныя, аздараўленчыя аб'екты, а таксама на асабліва ахоўных прыродных тэрыторыях, а таксама прыродных тэрыторыях, падлеглых адмысловай ахове, за выключэннем лясных гадавальнікаў. (АМІ 10.6.4 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Дакументы, ў якіх адлюстраваныя віды, аб'ёмы, перыядычнасць і месцы ўжывання мінеральных *ўгнаенняў**.
- б) Дакументы *Плана кіравання** ў частцы ўпарадкавання ляснога гадавальніка.
- в) Пашпарт пастаяннай лесанасеннай плантацыі.

10.6.5 *Арганізацыя** пры правядзенні мерапрыемстваў з ужываннем мінеральных *ўгнаенняў** усталёўвае і выконвае санітарна-ахоўныя зоны паміж насаджэннямі і населенымі пунктамі, *вадацёкамі і вадаёмамі**, месцамі масавага адпачынку насельніцтва, а таксама рэжым асабліва ахоўных прыродных тэрыторый, дзе іх ужыванне забароненае ці абмежаванае. (АМІ 10.6.5 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Дакументы, у якіх адлюстраваныя віды, аб'ёмы, перыядычнасць і месцы ўжывання мінеральных *ўгнаенняў**.
- б) Дакументы *Плана кіравання** ў частцы ўпарадкавання ляснога гадавальніка.
- в) Пашпарт пастаяннай лесанасеннай плантацыі.
- г) Палявая праверка.

10.7. *Арганізацыя павінна* выкарыстоўваць інтэграваную абарону раслін і практыкі лесаводства*, якія выключаюць або накіраваныя на выключэнне выкарыстання хімічных**

*пестыцыдаў**. *Арганізацыя** павінна не выкарыстоўваць любыя хімічныя *пестыцыды**, забароненыя палітыкай FSC. Калі *пестыцыды** выкарыстоўваюцца, *Арганізацыя** павінна перадухіляць, змягчаць і / або выпраўляць шкоду прыродным каштоўнасцям* і здароўю чалавека.

10.7.1 Выкарыстоўваюцца комплексныя меры па барацьбе са шкоднікамі і хваробамі лесу, уключаючы набор лесаводчых метадаў, якія накіраваныя на мінімізацыю частаты, ахопу і аб'ёмаў выкарыстання *пестыцыдаў**. (АМІ 10.7.1 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Вынікі лесапаталагічнага маніторынгу.
- б) Дакументацыя аб прафілактычных мерапрыемствах па абароне лясоў ад шкоднікаў і хвароб.
- в) Дакументацыя аб аб'ёмах санітарна-аздараўленчых мерапрыемстваў.
- г) Адмысловыя праекты для авіяцыйнай апрацоўкі лясоў з ужываннем *пестыцыдаў** (калі прымяніма).
- д) Апытанне адказных працаўнікоў *Арганізацыі**.

10.7.2. Не дапушчаецца выкарыстанне і захоўванне хімічных *пестыцыдаў**, забароненых Палітыкай FSC па *пестыцыдах**, без атрымання адпаведнага выключэння з патрабаванняў FSC (АМІ 10.7.2 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Спіс *пестыцыдаў**, забароненых Палітыкай FSC па *пестыцыдах**, уключаючы тыя, на якія дзейнічаюць выключэнні.
- б) Спіс *пестыцыдаў**, якія *Арганізацыя** ўжывае і захоўвае.
- в) Апытанне адказных (-ага) працаўнікоў (-ка) *Арганізацыі**.

10.7.3. Вядзецца дакументаваны ўлік ужывання *пестыцыдаў**, уключаючы гандлёвае найменне, дзеючае рэчыва, яго колькасць, перыяд, месца, плошча і абгрунтаванне ўжывання (АМІ 10.7.3 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Дакументы, у якіх адлюстраванае ўжыванне *пестыцыдаў** і паказчыкі *індыкатару** 10.7.3.

10.7.4. Пры выкарыстанні *пестыцыдаў** выконваюцца патрабаванні МАП («Бяспека пры выкарыстанні хімікатаў у працы») да транспартавання, захоўвання, абыходжання, ужывання хімікатаў і ліквідацыі выпадковых разліваў (АМІ 10.7.4 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Дакументацыя аб зборы і ўтылізацыі хімічных прэпаратаў, ёмістасцяў, вадкіх і цвёрдых неарганічных *адходаў**.
- б) Апытанне адказных (-ага) працаўнікоў (-ка) *Арганізацыі**.
- в) Палявая праверка.

10.7.5. Пры выкарыстанні *пестыцыдаў** метады іх ужывання забяспечваюць мінімізацыю колькасці скарыстаных *пестыцыдаў** пры дасягненні эфектыўных вынікаў, і эфектыўную *абарону** навакольных *ландшафтаў**. (АМІ 10.7.5 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Дакументы, у якіх адлюстравана ўжыванне *пестыцыдаў**.
- б) Палявая праверка.

в) Апытанне адказных працаўнікоў *Арганізацыі**.

10.7.6. *Арганізацыя** пры правядзенні мерапрыемстваў з ужываннем *пестыцыдаў** усталёўвае і выконвае санітарна-ахоўныя зоны паміж насаджэннямі, якія апрацоўваюцца пестыцыдамі, і населенымі пунктамі, *вадацёкамі і вадаёмамі**, месцамі масавага адпачынку насельніцтва, а таксама рэжым асабліва ахоўных прыродных тэрыторый, дзе іх ужыванне забаронена ці абмежавана. (АМІ 10.7.6, 10.7.7 аб'яднання і адаптаваныя).

Верыфікатары:

- а) Дакументы, у якіх адлюстравана ўжыванне *пестыцыдаў** і паказчыкі *індыкатару** 10.7.3.
- б) Адмысловыя праекты для авіяцыйнай апрацоўкі лясоў з ужываннем *пестыцыдаў** (калі прымяніма).
- в) Апытанне адказных (-ага) працаўнікоў (-ка) *Арганізацыі**.

10.8. *Арганізацыя павінна* мінімізаваць, адсочваць і жорстка кантраляваць выкарыстанне біялагічных сродкаў кантролю* ў адпаведнасці з міжнародна прынятымі навуковымі пратаколамі*. Калі біялагічныя сродкі кантролю* выкарыстоўваюцца, *Арганізацыя** павінна* перадухіляць, змягчаць і /або выпраўляць шкоду прыродным каштоўнасцям*.**

10.8.1. Ужыванне *біялагічных сродкаў кантролю** мінімізаванае, адсочваецца і знаходзіцца пад кантролем. (АМІ 10.8.1 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Дакументацыя аб ужыванні *біялагічных сродкаў кантролю**, у тым ліку сродкаў для апрацоўкі нарыхтаванай драўніны ў лесе.
- б) Апытанне адказных (-ага) працаўнікоў (-ка) *Арганізацыі**.
- в) Палявая праверка.

10.8.2 *Арганізацыя** ўжывае *біялагічныя сродкі кантролю**, якія прайшлі дзяржаўную рэгістрацыю і дазволена для ўжывання ў Рэспубліцы Беларусь. (АМІ 10.8.2 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Спіс ужывальных *біялагічных сродкаў кантролю** і ўказанні па іх ужыванні.

10.8.3. Вядзецца ўлік ужывання *біялагічных сродкаў кантролю**, уключаючы найменне, колькасць, перыяд, месца і падставы для ўжывання. (АМІ 10.8.3 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Дакументы, у якіх адлюстравана ўжыванне *біялагічных сродкаў кантролю** і паказчыкі *індыкатару** 10.8.3.

10.8.4 *Арганізацыя** не ўжывае *біялагічныя сродкі кантролю** на ўчастках, дзе гэта забаронена нацыянальным заканадаўствам, а ў выпадку прычынення шкоды *Арганізацыя** праводзіць адпаведныя кампенсуючыя мерапрыемствы. (АМІ 10.8.4 адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Дакументы, у якіх адлюстравана ўжыванне *біялагічных сродкаў кантролю** і паказчыкі *індыкатару** 10.8.3.
- б) Палявая праверка
- в) Апытанне адказных (-ага) працаўнікоў (-ка) *Арганізацыі**.

10.9. Арганізацыя* павінна* ацэньваць рызыкі* і выконваць мерапрыемствы, што зніжаюць патэнцыйныя негатыўныя ўплывы ад небяспечных з'яў прыроды * прапарцыйна маштабу*, інтэнсіўнасці* і рызыцы*.

10.9.1. Праведзеная ацэнка патэнцыйнага негатыўнага ўздзеяння *небяспечных з'яў прыроды* * на *інфраструктуру**, *лясныя** рэсурсы і супольнасці ў межах *Адзінкі кіравання**, а таксама *рызыкі** павелічэння іх частаты, распаўсюджвання ці жорсткасці ў сувязі з гаспадарчай дзейнасцю (АМІ 10.9.1 і 10.9.3 аб'яднаныя і адаптаваныя).

Верыфікатары:

а) *План кіравання** ўтрымлівае ацэнку стану пажарнай небяспекі, уплыву небяспечных кліматычных фактараў, распаўсюджвання шкоднікаў і хвароб, ахоўных лясоў.

10.9.2. Гаспадарчая дзейнасць змякчае ўздзеянні *небяспечных з'яў прыроды* *, і прымаюцца меры па зніжэнні выяўленых *рызык** (АМІ 10.9.2 і 10.9.4 аб'яднаныя і адаптаваныя).

Верыфікатары:

а) Дакументацыя аб прафілактычных мерапрыемствах па *абароне** лясоў ад шкоднікаў і хвароб.

б) Дакументацыя аб аб'ёмах санітарна-аздараўленчых мерапрыемстваў.

в) Дакументацыя аб супрацьпажарных мерапрыемствах.

10.10. Арганізацыя* павінна* кіраваць развіццём інфраструктуры, транспартнай дзейнасцю і лесаводствам, каб ахоўваць* водныя рэсурсы і глебы, і каб перадухіляць, змякчаць і выпраўляць парушэнні і пашкоджанні *рэдкіх і *пад пагрозай** відаў, *біятопаў**, *экасістэм** і *ландшафтных каштоўнасцяў**.**

10.10.1. Пры будаўніцтве, утрыманні і эксплуатацыі дарог і інфраструктуры забяспечваецца *ахова** *прыродных каштоўнасцяў**, выяўленых у адпаведнасці з патрабаваннямі *крытэра** 6.1. (АМІ 10.10.1 прыняты).

Верыфікатары:

а) Праекты будаўніцтва дарог і інфраструктуры.

б) Палявая праверка.

в) Апытанне *зацікаўленых** і *закранутых** бакоў.

10.10.2 Пры правядзенні лесааднаўлення і догляду за лясамі забяспечваецца *ахова** *прыродных каштоўнасцяў**, выяўленых у адпаведнасці з патрабаваннямі *крытэра** 6.1. (АМІ 10.10.2 прыняты).

Верыфікатары:

а) Вынікі штогадовай інвентарызацыі лясных культур.

б) Вынікі агляду лесасек або абследавання ўчасткаў ляснога фонду, на якіх праведзены гаспадарчыя мерапрыемствы.

в) Палявая праверка.

10.10.3. Парушэнні ці шкода *вадацёкам*, *вадаёмам**, глебам, *рэдкім** і *пад пагрозай** відам, *біятопам**, *экасістэмам** і *ландшафтным каштоўнасцям** прадухіляюцца, змякчаюцца, ці забяспечваецца *своечасовае** *аднаўленне** пасля іх, гаспадарчая дзейнасць змяняецца ў мэтах прадухілення далейшай шкоды. (АМІ 10.10.3 прыняты).

Верыфікатары:

- а) Дакументы *Плана кіравання**.
- б) Лесасечныя білеты, лясныя білеты ці іншыя дакументы.
- в) Палявая праверка.
- г) Апытанне *зацікаўленых** і *закранутых** бакоў

10.11 Арганізацыя* павінна* кіраваць дзейнасцю, звязанай з нарыхтоўкай і вывазам драўніны і недраўніннай лясной прадукцыі такім чынам, каб захаваць *прыродныя каштоўнасці, зменшыць таварныя *адходы**, і пазбегнуць шкоды іншым прадуктам і паслугам.**

10.11.1. Пры нарыхтоўцы і вывазцы драўніны ці недраўніннай лясной прадукцыі забяспечваецца захаванне *прыродных каштоўнасцяў**, вызначаных у адпаведнасці з *крытэрам** 6.1. (АМІ 10.11.1 адаптаваны)

Верыфікатары:

- а) Вынікі агляду лесасек або абследавання ўчасткаў ляснога фонду, на якіх праведзеныя гаспадарчыя мерапрыемствы.
- б) Матэрыялы праверак *Арганізацыі** ўпаўнаважанымі органамі.
- в) Палявая праверка.

10.11.2. Страты драўніны ці недраўніннай лясной прадукцыі (у выпадку яе выкарыстання) падчас нарыхтоўкі і вывазкі мінімізаваныя. (АМІ 10.11.2, адаптаваны).

Заўвага: адносна захавання часткі драўніны на лесасецы гл. 10.11.3.

Верыфікатары:

- а) Вынікі агляду лесасек або абследавання ўчасткаў ляснога фонду, на якіх праведзеныя гаспадарчыя мерапрыемствы.
- б) Матэрыялы праверак *Арганізацыі** ўпаўнаважанымі органамі.
- в) Палявая праверка.

10.11.3. Дастатковая колькасць мёртвай і паракнеючай біямасы і лясной структуры застаецца ў лесе для захавання *прыродных каштоўнасцяў** (АМІ 10.11.3, прыняты).

Верыфікатары:

- а) Палявая праверка.

10.11.4. Пры нарыхтоўцы драўніны і недраўнінных рэсурсаў мінімізаванае пашкоджанне пакідаемых дрэў і *прыродных каштоўнасцяў** (АМІ 10.11.4, адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Акты абследавання лясных насаджэнняў;
- б) Акты агляду лесасек;
- в) Палявая праверка.

10.12 Арганізацыя* павінна* пазбаўляцца *адходаў перапрацоўкі экалагічна прымальнымі спосабам.**

Заўвага: Тэрмін «Абыходжанне з адходамі» уключае збор, назапашванне, вывазку і ўтылізацыю адходаў.*

10.12.1. Збор, назапашванне, вывазка і ўтылізацыя ўсіх відаў *адходаў** ажыццяўляецца экалагічна прымальнымі спосабамі, якія забяспечваюць захаванне *прыродных каштоўнасцяў**, як адзначана ў

*Крытэрыі** 6.1. Прымаюцца меры па захаванні *прыродных каштоўнасцяў* * ад працёкаў алею, паліва на лясной тэхніцы пры яе працы ў лесе (АМІ 10.12.1, адаптаваны).

Верыфікатары:

- а) Дакументацыя па кантролю над існуючай практыкай збора, назапашвання, вывазкі, ўтылізацыі ўсіх відаў *адходаў**.
- б) Дакументацыя (дамовы і інш.), якая пацвярджае практыку ўтылізацыі ўсіх відаў *адходаў**.
- в) Матэрыялы праверак *Арганізацыі** дзяржаўнымі кантралюючымі органамі.
- г) Палявая праверка.

ГЛАСАРЫЙ

Абавязковыя нарматыўныя дакументы (Obligatory code of practice) – прававыя і нарматыўныя акты, дамовы, кодэксы практык, правілы, інструкцыі і рэгламенты, якія *Арганізацыя** павінна* выконваць паводле дзеючага заканадаўства.

Агульнадаступны (у адкрытым доступе) (Publicly available) – у даступнай форме, якая паддаецца публічнаму назіранню.

Адаптыўнае кіраванне (Adaptive management) – сістэматычны працэс бесперапыннага ўдасканалення стратэгіі і практык кіравання на аснове вынікаў *маніторынгу** і назапашвання досведу кіравання.

Адзінка кіравання (Management Unit) – тэрыторыя, якая заяўленая для -сертыфікацыі FSC з выразна вызначанымі межамі, на якой ажыццяўляюцца доўгатэрміновыя гаспадарчыя мэты, якія адлюстраваны ў плане кіравання.

Аднаўляць / аднаўленне (Restore / Restoration) – ліквідацыя негатыўных наступстваў для *прыродных каштоўнасцяў**, якія ўзніклі ў выніку гаспадарчай дзейнасці або іншых прычын, а таксама прывядзенне экасістэм у зыходны стан, больш *натуральны стан** або іншы прымальны стан.

Адходы (Waste materials) – непрыдатныя альбо непажаданыя рэчывы ці пабочныя прадукты, такія як:

- небяспечныя адходы, у тым ліку хімічныя адходы і батарэі;
- кантэйнеры;
- розныя віды паліва і маторнай алівы;
- смецце, у тым ліку металы, пластмаса і папера; і
- закінутыя будынкі, машыны і абсталяванне.

Арганізацыя (The Organization) – юрыдычная асоба, якая вядзе лясную гаспадарку, і якая мае сертыфікат, або якая падае заяўку на сертыфікацыю, і якая нясе адказнасць за выкананне патрабаванняў, якія з'яўляюцца асновай сертыфікацыі FSC.

Ахова / абарона (Conservation/Protection) – гэтыя тэрміны ўзаемазамяняльныя і разумеюць пад сабой гаспадарчую дзейнасць, якая накіравана на падтрымку прыродных Каштоўнасцяў у доўгатэрміновай перспектыве. Гаспадарчая дзейнасць можа змяняцца ў шырокім дыяпазоне: ад яе поўнай забароны ці мінімальнага ўмяшання да цэлага шэрагу мерапрыемстваў па падтрымцы або сумагшчальных з падтрымкай выяўленых Каштоўнасцяў.

Ахоўваемыя лясы – прыродаахоўныя і ахоўныя лясы ў адпаведнасці з нацыянальным заканадаўствам.

Ацэнка ўздзеяння на навакольнае асяроддзе (Environmental Impact Assessment (EIA)) – сістэматычны працэс, які ўключае выяўленне патэнцыйных экалагічных і сацыяльных наступстваў прапанаваных праектаў, ацэнку альтэрнатыўных падыходаў, распрацоўку адпаведных мер па прадухіленні, змякчэнні, кіраванні і маніторынгу.

Біялагічная разнастайнасць (Biological diversity) – варыябельнасць жывых арганізмаў ва ўсіх асяроддзях, уключаючы, сярод іншага, наземныя, марскія і іншыя водныя экасістэмы і экалагічныя комплексы, часткай якіх яны з'яўляюцца; складаецца з разнастайнасці ў рамках віда, паміж відамі і разнастайнасці экасістэм.

Біялагічныя сродкі кантролю (Biological control agents) – арганізмы, якія ўжываюцца для знішчэння або рэгулявання іншых жывых арганізмаў.

Біятоп (Habitat) – прыродны аб'ект (участак тэрыторыі ці акваторыі) з аднароднымі экалагічнымі ўмовамі, які з'яўляецца месцам пасялення супольнасці тых ці іншых відаў дзікіх жывёл і росту дзікарослых раслін.

Вадацёкі і вадаёмы (Water bodies) – сезонныя, часовыя і пастаянныя ручаі, ручаіны, рэкі, сажалкі і азёры, а таксама прыбярэжныя або водна-балотныя сістэмы, балоты і крыніцы.

Вельмі абмежаваная частка (Very limited portion) – плошча, якая не перавышае 0,5% ад плошчы *Адзінкі кіравання** на працягу любога асобна ўзятага года, і ў суме не перавышае 5% плошчы *Адзінкі кіравання**.

Віды па пагрозай (Threatened species) – віды, якія задавальняюць крытэрыям МСОП (2001) – «У рызыкоўным стане» (VU), «Выміраючыя» (EN), або «На мяжы знікнення» (CR).

Вытворчы траўматызм (Occupational accident) – любыя траўмы, хваробы ці смерць, якія адбыліся / наступілі ў выніку няшчаснага выпадку на вытворчасці.

Гендэрная роўнасць (Gender equality) – права мужчын і жанчын, якое азначае, што мужчыны і жанчыны маюць роўныя ўмовы для рэалізацыі ўсіх правоў чалавека і ўнясення ўкладу і атрымання выгод ад эканамічнага, сацыяльнага, культурнага і палітычнага развіцця.

Генетычна мадыфікаваны арганізм (Genetically modified organism) – арганізм, генетычны матэрыял якога падвергнуўся змене спосабам, які не сустракаецца ў прыродным асяроддзі, шляхам скрывавання і / ці натуральнай рэкамбінацыі.

Добраахвотная, папярэдняя і інфармаваная згода (ДПЗ) (Free, Prior, and Informed Consent) – *законная** ўмова, паводле якой чалавек ці супольнасць могуць даць згоду на дзеянне да яго пачатку на аснове дакладнай ацэнкі і разумення фактаў, наступстваў і будучых наступстваў гэтага дзеяння, і валоданне ўсімі адпаведнымі фактамі ў момант, калі даецца згода. Добраахвотная, папярэдняя і інфармаваная згода ўключае ў сябе права прадастаўляць, змяняць, спыняць або адклікаць адабрэнне.

Доўгатэрміновы (Long-term) – перыяд часу, на які вызначаюцца *мэты** *Плану кіравання**, тэмпы нарыхтоўкі і абавязальніцтва падтрымліваць пастаянства ляснага покрыва. Працягласць перыяду вар'іруе ў залежнасці ад экалагічных умоў і вызначаецца з улікам таго, наколькі доўга працягнецца аднаўленне натуральнай структуры дадзенай *экасістэмы** да пачатку наступнай нарыхтоўкі, ці да пачатку якога-небудзь парушэння, ці да часу дасягнення сталасці лясоў ці *зыходнага стану**, ці *натуральнага стану** некранутых лясоў.

Законная рэгістрацыя (Legal registration) – нацыянальная або мясцовая *законная** ліцэнзія або набор дазволаў для працы ў якасці прадпрыемства ў адпаведнай сферы дзейнасці.

Законны (Legal) – адпаведны законам і іншым нарматыўна-прававым актам. Паняцце “законны” таксама складаецца з заснаванага на сістэме юрыдычных правіл рашэння, прынятага ўпаўнаважанымі органамі, калі такія рашэнні прама і лагічна выцякаюць з законаў і нарматыўных актаў. Рашэнні, прынятыя законнымі органамі, не могуць быць законнымі, калі яны лагічна не выцякаюць з законаў і правілаў, а з’яўляюцца адміністрацыйным меркаваннем.

Закранутыя бакі (Affected stakeholders) – любая асоба, група асобаў або юрыдычная асоба, якая можа быць закранутая ў выніку дзейнасці ў *Адзінцы кіравання**. Прыклады ўключаюць, але не абмяжоўваюцца (напрыклад, у выпадку ніжэйпрыведзеных землеўладальнікаў), асоб, групы асобаў ці арганізацый, якія знаходзяцца ў ваколліцах *Адзінкі кіравання**. Ніжэй прыведзеныя прыклады закранутых бакоў:

- мясцовыя супольнасці;
- карэнныя народы;
- працаўнікі;
- суседзі;
- землеўладальнікі;
- мясцовыя прадпрыемствы;
- сацыяльныя і экалагічныя недзяржаўныя арганізацыі, прафсаюзы і інш.

Зацікаўленыя бакі (Interested stakeholder) – любая асоба, група асобаў або арганізацыя, у якой ёсць цікавасць да дзейнасці *Адзінкі кіравання**. Ніжэй прыведзеныя прыклады зацікаўленых бакоў:

- прыродаахоўныя арганізацыі;
- прафсаюзы;
- праваабарончыя арганізацыі;
- мясцовыя органы ўлады;
- рэгіянальныя падраздзяленні нацыянальных дзяржаўных ведамств;
- нацыянальнае прадстаўніцтва FSC;
- спецыялісты па канкрэтных пытаннях, напрыклад, ахове біяразнастайнасці і інш.

Звычайныя правы (Customary rights) – правы, якія з'яўляюцца вынікам працяглых гістарычных, звыклых або звычайных дзеянняў, пастаянна паўтаральных, якія ў сілу частага паўтору і бесперашкоднага прызнання, з боку грамадства, набылі сілу закона на тэрыторыі геаграфічнага рэгіёна ці соцыума, да якога гэтыя людзі належаць.

Звязанасць (Connectivity) – ступень прасторавай бесперапыннасці калідора, сеткі ці матрыцы. Тэрытарыяльная звязанасць вызначае структурную, функцыянальную ці паводзінную злучанасць *прыродных аб'ектаў**, напрыклад, рух жывёл ці раслін праз розныя элементы ландшафтаў. Чым меншыя прабелы, тым вышэйшая звязанасць.

Знешнія фактары (Externalities) – станоўчыя і адмоўныя наступствы дзейнасці для *зацікаўленых бакоў**, якія непасрэдна не ўдзельнічаюць у гэтай дзейнасці, або для прыродных рэсурсаў і навакольнага асяроддзя, якія, як правіла, не ўваходзяць у стандартныя сістэмы ўліку.

Інтэлектуальная ўласнасць (Intellectual property) – правы аўтараў на вынік інтэлектуальнай дзейнасці – практыкі, веды, новаўвядзенні і іншыя тварэнні чалавечага розуму.

Інтэнсіўнасць (Intensity) – мера сур'ёзнасці ці сілы ўздзеяння гаспадарчай дзейнасці ці іншых з'яў, якая вызначае ўплыў такой дзейнасці.

Канфідэнцыйная інфармацыя (Confidential information) – прыватныя факты, дадзеныя і змест, якія, калі яны зробленыя *агульнадаступнымі**, могуць паставіць пад пагрозу Арганізацыю*, яе бізнэс-інтарэсы або яе адносінны з зацікаўленымі бакамі, кліентамі і канкурэнтамі.

Карэнныя народы (Indigenous people) – асобныя індывіды і групы людзей, якія могуць быць ідэнтыфікаваныя ці ахарактарызаваныя наступным чынам:

- Ключавой прыкметай ці крытэрам з'яўляецца самаідэнтыфікацыя карэнных народаў на ўзроўні асобнага чалавека і прызнанне яго супольнасцю ў якасці сябра;
- Гістарычна бесперапынная сувязь з грамадствамі, якія існавалі да каланізацыі і/ці аседласці;
- Трывалая сувязь з тэрыторыяй і навакольнымі прыроднымі рэсурсамі;
- Адмысловая сацыяльная, эканамічная ці палітычная сістэма;
- Свая мова, культура і вераванні;
- З'яўляюцца недамінуючай групай грамадства;
- Прыймаюць рашэнне падтрымліваць і ўзнаўляць асяроддзе і сістэмы пасялення сваіх продкаў як самабытных асобных індывідаў і супольнасцяў.

Каштоўнасці асаблівай аховы (High Conservation Value) – адна з Каштоўнасцяў:

КАА 1 – Відавая разнастайнасць. Канцэнтрацыя *біялагічнай разнастайнасці**, што ўключае эндэмічныя віды, а таксама *рэдкая віды**, *віды, якія знаходзяцца пад пагрозай** і *віды, якія знікаюць**.

КАА 2 – *Экасістэмы** ландшафтнага* ўзроўню і мазаікі. Цэласныя лясныя ландшафты і вялікія *экасістэмы** ландшафтнага* ўзроўню ці мазаікі *экасістэм**, якія маюць *значэнне** на глабальным, рэгіянальным ці нацыянальным узроўні і ўтрымліваюць жыццяздольныя папуляцыі пераважнай большасці натуральна існуючых відаў у іх натуральнай структуры размеркавання і колькасці.

КАА 3 – Рэдкія *экасістэмы** і *біятопы**. *Рэдкія**, *пад пагрозай**, або *знікаючыя** *экасістэмы**, *біятопы**, або *рэфугіумы**.

КАА 4 – *Крытычныя** *экасістэмныя паслугі**. *Базавыя экасістэмныя паслугі** у *крытычных** сітуацыях, уключаючы *ахову** вадазбораў і кантроль эрозіі каштоўных глебаў і схілаў.

КАА 5 – Патрэбы супольнасцяў. Участкі і рэсурсы, фундаментальныя для задавальнення базавых патрэбаў *мясцовых супольнасцяў** ці *Карэнных Народаў** (для забеспячэння жыцця, здароў'я, харчавання, вады, і г. д.), вызначаныя праз *узаемадзеянне** з гэтымі супольнасцямі ці *Карэннымі народамі**.

КАА 6 – Культурныя каштоўнасці. Участкі, рэсурсы, *біятопы** і *ландшафты** глабальнай або нацыянальнай культурнай, археалагічнай і гістарычнай значнасці, і / або *крытычнай** культурнай, экалагічнай, эканамічнай, сацыяльнай або рэлігійнай / культываванай значнасці для традыцыйных культур *мясцовых супольнасцяў** або *Карэнных Народаў**, вызначаныя праз *узаемадзеянне** з гэтымі *мясцовымі супольнасцямі** ці *Карэннымі Народамі**.

У дадатку Е прыведзена інтэрпрэтацыя КАА для Беларусі.

Крытычны (Critical) – які мае экстрэмальна сур'ёзнае значэнне ў дасягненні вызначаных вынікаў. Тэрмін выкарыстоўваецца ў прынцыпе 9 і тычыцца *КАА**, да выпадкаў іх страты ці значнага пашкоджання, якое здольна нанесці сур'ёзную шкоду ці ўшчамленне праваў *закранутых бакоў**. *Экасістэмныя паслугі** знаходзяцца ў крытычным стане (*КАА 4*), калі іх парушэнне стварае пагрозу цяжкіх негатыўных наступстваў для дабрабыту, здароўя ці выжывання *мясцовых супольнасцяў**, для навакольнага асяроддзя, для *КАА**, ці для функцыянавання інфраструктуры. Паняцце крытычнасці тут адносіцца да важнасці і рызыкі для прыродных рэсурсаў, для аховы навакольнага асяроддзя і для сацыяльна-эканамічных каштоўнасцяў.

Крытэрыі (Criteria) – умова праверкі адпаведнасці ці неадпаведнасці прынцыпу (FSC).

Культурна прымальнае (Culturally appropriate) [узаемадзеянне] – сродкі / падыходы да ахопу мэтавых груп, якія адпавядаюць звычаям, каштоўнасцям, асаблівасцям і ладу жыцця мэтавай аўдыторыі.

Ландшафт (Landscape) – прыродны аб'ект, які складаецца з ўзаемадзеяння кампанентаў прыроднага асяроддзя, сфармаваных у адзіных прыродна-кліматычных умовах.

Ландшафтныя каштоўнасці (Landscape values) – каштоўнасці, значныя для людзей у цяперашні час і ў будучым, і якія ўзнікаюць пры выкарыстанні імі ўсіх ці асобных кампанентаў *ландшафту**, такіх як глебы, пароды іх падсцілаючыя і ўтвараючыя рэльеф, атмасфера, воды і біёта (расліннасць, жывёлы і мікраарганізмы). Некаторыя каштоўнасці ландшафту, напрыклад эканамічныя, візуальныя, рэкрэацыйныя і іншыя цесна звязаныя з атрыбутамі фізічнага ландшафту.

Лесаўпарадкавальны праект (Forest management project) – праект арганізацыі і вядзення лясной гаспадаркі.

Лёгкае праца (Light work) – нацыянальнае заканадаўства ці нарматыўныя прававыя акты могуць дазваляць працаўладкаванне ці працу асоб ад 13 да 15 гадоў на лёгкіх працах, якія - а) не могуць нанесці шкоду іх здароўю і развіццю; і б) не перашкаджаюць ім наведваць школу, удзельнічаць у праграмах прафесійнай арыентацыі альбо навучання, зацверджаных кампетэнтным органам.

Масштаб (Scale) – мера распаўсюджвання ў часе ці прасторы гаспадарчай дзейнасці або іншых падзей, якія ўплываюць на *прыродную каштоўнасць** або на *Адзінку кіравання**.

Міжнародна прыняты навуковы пратакол (Internationally accepted scientific protocol) – вызначаная навукова абгрунтаваная працэдура, якая або апублікаваная міжнароднай навуковай сеткай або аб'яднаннем, або часта згадваецца ў міжнароднай навуковай літаратуры.

Мэта (Objective) – галоўная мэта лесакіравання, якую паставіла *Арганізацыя**, і якая ўключае вызначэнне стратэгіі і выбар сродкаў для дасягнення мэты.

Мэтавыя паказчыкі (Verifiable targets) – пэўныя мэты, накіраваныя на чаканыя ў будучыні вынікі стану лясоў і пастаўленыя для вымярэння прагрэсу ў дасягненні кожнай з *мэтаў кіравання**. Гэтыя мэты сфармуляваныя ў выглядзе пэўных чаканых вынікаў, такім чынам, каб іх дасягненне можна было праверыць, і можна было ўсталяваць, выкананыя яны ці не.

Мэты кіравання (Management objective) – спецыфічныя задачы, практыкі, вынікі і падыходы, якія накіроўваюць дзейнасць *Арганізацыі** на дасягненне патрабаванняў гэтага стандарта.

Мясцовыя супольнасці (Local communities) – групы людзей любога памеру, якія пражываюць на тэрыторыі ці ў непасрэднай блізкасці ад *Адзінкі кіравання**, а таксама супольнасці якія змешчаныя так блізка, каб аказваць істотны ўплыў на эканоміку і *прыродныя каштоўнасці** *Адзінкі кіравання**, ці каб іх эканоміка, правы ці асяроддзе пасялення падвяргаліся істотнаму ўздзеянню гаспадарчай дзейнасці ці біяфізічных аспектаў *Адзінкі кіравання**.

Найлепшая даступная інфармацыя (Best Available Information) – дадзеныя, факты, дакументы, меркаванні экспертаў, вынікі палявых даследаванняў і кансультацый з зацікаўленымі бакамі, якія з'яўляюцца найбольш пэўнымі, дакладнымі, поўнымі і/ці дарэчнымі на момант правядзення ацэнкі і могуць быць атрыманыя з дапамогай *разумных** намаганняў бясплатна альбо за прымальны кошт, прапарцыяна *маштабу** і *інтэнсіўнасці** гаспадарчай дзейнасці, а таксама з пункту гледжання *падыходу перасцярогі**.

Натуральны стан / натуральная экасістэма (Natural conditions/native ecosystem) – для мэтаў *Прынцыпаў** і *Крытэрыяў**, а таксама любога прымянення метадаў аднаўлення, такія тэрміны, як «больш натуральны стан», «натуральная экасістэма» ужываюцца для аднаўлення мясцовых відаў і асацыяцый мясцовых відаў, тыповых для дадзенай мясцовасці, а таксама для кіравання гэтымі асацыяцыямі і іншымі экалагічнымі каштоўнасцямі так, што яны ўтвараюць экасістэмы, характэрныя для дадзенай мясцовасці.

Натуральныя лясы (Natural forest) – лясная тэрыторыя з многімі з асноўных характарыстык і ключавых элементаў прыродных экасістэм, такіх як складанасць, структура і біялагічная разнастайнасць, у тым ліку характарыстыкі глебы, флоры і фауны, у якіх усе ці амаль усе дрэвы з'яўляюцца роднымі відамі, якія не класіфікуюцца як плантацыі. «Натуральны лес» ўключае ў сябе ў тым ліку наступныя катэгорыі:

- лясы, пацярпелыя ад рубкі або іншых парушэнняў, у якіх дрэвы рэгенеравалі спалучэннем натуральнага і штучнага аднаўлення відамі тыповых для гэтых месцаў натуральных лясоў, і дзе ўсё яшчэ прысутнічаюць многія з надземных і падземных характарыстык натуральнага лесу. У тайговых і паўночных ўмераных лясах, якія, натуральна, складаюцца толькі з аднаго або некалькіх відаў дрэў, спалучэнне натуральнага і штучнага аднаўлення для ўзнаўлення лясоў тымі жа роднымі відамі, з захаваннем большасці асноўных характарыстык і ключавых элементаў прыродных экасістэм, само па сабе не разглядаецца як перавядзенне ў плантацыі;

- натуральныя лясы, у якіх захоўваецца традыцыйная лесагаспадарчая практыка, уключаючы натуральнае аднаўленне або аднаўленне, якое садзейнічае натуральнаму;

- добра развітыя другасныя лясы або лясы з родных відаў, якія з'явіліся натуральным шляхам на нелясных землях.

Небяспечная праца (Hazardous work) (у кантэксце дзіцячай працы) – любая праца, якая можа паставіць пад пагрозу фізічнае, псіхічнае або маральнае здароўе дзяцей, не павінна выконвацца асобамі ва ўзросце да 18 гадоў. Небяспечная дзіцячая праца - гэта праца ў небяспечных альбо

нездаровых умовах, якая можа прывесці да траўмы, хваробы ці смерці дзіцяці ў выніку нізкага ўзроўню прафесійнай бяспекі і ўмоваў працы.

Небяспечныя з’явы прыроды (Natural hazards) – парушэнні, якія могуць прадстаўляць небяспеку для сацыяльных і экалагічных каштоўнасцяў у *Адзінцы кіравання**, але могуць таксама ўключаць у сябе важныя функцыі экасістэм; прыклады ўключаюць засухі, паводкі, пажары, апоўзні, буры, лавіны і г.д.

Павінен – паказвае на абавязковасць выканання патрабавання стандарту.

Падыход перасцярогі (Precautionary approach) – падыход, які патрабуе ад *Арганізацыі** ў выпадку наяўнасці інфармацыі пра тое, што гаспадарчая дзейнасць можа нанесці сур’ёзную ці непапраўную шкоду навакольнаму асяроддзю ці стварае пагрозу дабрабыту чалавека, прыняць выразныя і эфектыўныя меры па прадукцыі шкоды і здыманні *рызык**, нават пры недахопе поўнай і канчатковай навуковай інфармацыі, у тым ліку, калі ступень рызыкі і адчувальнасць *прыродных каштоўнасцяў** нявызначаныя.

Пестыцыд (Pesticide) – любое рэчыва ці прэпарат, выраблены ці ўжывальны для абароны раслін, ці драўніны, ці іншай расліннай прадукцыі ад шкоднікаў; для барацьбы са шкоднікамі ці для абясшкоджвання. Яны складаюцца з інсектыцыдаў, родэнтацыдаў, акарыцыдаў, малюскіцыдаў, ларвіцыдаў, фунгіцыдаў і гербіцыдаў.

План кіравання (Management plan) – збор дакументаў, справаздач, запісаў і мапаў, якія апісваюць, абгрунтоўваюць і рэгулююць дзейнасць кіраўніка любога ўзроўню, персанала ці арганізацыі на тэрыторыі ці ў сувязі з *Адзінкай кіравання**, уключаючы заявы пра мэты і стратэгіі.

Плантацыя (Plantation) – лясны ўчастак, створаны шляхам пасадкі або пасеву з выкарыстаннем чужародных або мясцовых відаў, часта з адным ці некалькімі відамі, рэгулярна размешчаных і аднаго ўзросту, і ў якім адсутнічае большасць асноўных характарыстык і ключавых элементаў натуральных лясоў. Ва ўмовах Беларусі да плантацый не належаць лясныя культуры, а таксама наяўныя энергетычныя, лесанасенныя плантацыі, плантацыі навагодніх елак і плантацыйныя лясныя культуры.

Права карыстання (Use right) – права на выкарыстанне рэсурсаў *Адзінкі кіравання**, якія могуць быць вызначаныя заканадаўствам, мясцовымі традыцыямі, узаемнымі дамовамі ці прадпісанымі іншымі асобамі, якія валодаюць правам доступу на тэрыторыю. Гэтыя правы могуць абмяжоўваць выкарыстанне асобных рэсурсаў да вызначанага ўзроўню спажывання ці асобных тэхналогій лесанарыхтовак.

Працаўнік (Worker) – усе працаўнікі, якія працуюць у *Арганізацыі** або на тэрыторыі *Адзінкі кіравання**. Гэта катэгорыя складаецца з пазаштатных і сезонных супрацоўнікаў усіх рангаў і катэгорый, уключаючы рабочых, адміністратараў, майстроў, кіруючы персанал, найманых падрадчыкаў, субпадрадчыкаў і лесакарыстальнікаў, якія здзяйсняюць лесакарыстанне ў межах *Адзінкі кіравання**.

Прафесійнае захворванне (Occupational disease) – любое захворванне, якое ўзнікла ў выніку ўздзеяння фактараў *рызык**, звязаных з працоўнай дзейнасцю.

Прыбярэжная зона (Riparian zone) – паверхня падзела паміж сушай і вадаёмамі і расліннасць на ёй. У Нацыянальным стандарце да прыбярэжнай зоны належаць участкі, якія прылягаюць да водных аб’ектаў, якія паводле Воднага кодэкса Беларусі належаць да вадаахоўных зон і прыбярэжных палос.

Прымянімае заканадаўства (Applicable law) – заканадаўства, якое ўжываецца да *Арганізацыі** як юрыдычнай асобы ці ў інтарэсах *Адзінкі кіравання**, а таксама заканадаўства, што ўплывае на выкананне “Прынцыпаў і крытэрыяў FSC”. Яно складаецца з любых спалучэнняў статутнага права (якое зацверджана заканадаўчым органам) і прэцэдэнтнага права (судовай

практыкі), падзаконных актаў, звязаных з імі адміністрацыйных працэдур і нацыянальнай канстытуцыі, якая заўсёды мае пераважную юрыдычную сілу ў дачыненні да ўсіх іншых прававых дакументаў.

Прынцып (Principle) – у кантэксце FSC, абавязковае правіла ці элемент кіравання лясамі.

Прыродныя каштоўнасці (Environmental Values) – сукупнасць элементаў навакольнага асяроддзя:

- экасістэмныя функцыі (у тым ліку дэпанаванне вугляроду);
- біяразнастайнасць;
- водныя рэсурсы;
- глебы;
- атмасфера;
- ландшафтныя каштоўнасці.

Разумныя (Reasonable) – прызнаныя справядлівымі альбо адпавядаючымі абставінам ці мэтам на аснове агульнага досведу.

Ратыфікаваны (Ratified) – юрыдычная працэдура зацвярджэння міжнароднага права, дамоваў ці пагадненняў (уключаючы шматбаковыя прыродаахоўныя дамовы) нацыянальным заканадаўчым органам ці эквівалентны юрыдычны механізм, па якім нормы міжнароднага права, дамовы ці пагадненні аўтаматычна становяцца часткай нацыянальнага заканадаўства ці ініцыююць распрацоўку нацыянальнага заканадаўства з тымі ж юрыдычнымі наступствамі.

Родныя віды (Native species) – віды, падвіды або ніжэйшыя таксоны, якія распаўсюджаныя на дадзенай тэрыторыі ў межах іх натуральнага арэала (у мінулым або сучаснасці), які можа быць заняты імі без прамой або ўскоснай інтрадукцыі і / або догляду з боку чалавека.

Рэдкія віды (Rare species) – нячаста сустракаемыя ці малаколькасныя віды, падвіды ці ніжэйшыя таксоны, абмежаваныя ў сваім геаграфічным распаўсюджванні ці разасяроджаныя на шырокай тэрыторыі, але з нізкай шчыльнасцю, і / ці патэнцыйна ўразлівыя ў сілу сваіх біялагічных асаблівасцяў ці прыхільнасці да спецыфічных *біятопаў**. Яны прыблізна эквівалентныя МСОП (2001) катэгорыі «Стан, блізкі да пагрозлівага» (NT).

Рэпрэзентатыўныя ўчасткі (Representative sample areas) – частка *Адзінкі кіравання**, якая вылучаная з мэтай захавання або аднаўлення жыццяздольных прыкладаў натуральных экасістэм, якія існуюць у гэтым геаграфічным рэгіёне. Дзеля іх захавання абмяжоўваецца гаспадарчая дзейнасць, за выключэннем выпадкаў, калі правядзенне гаспадарчых мерапрыемстваў накіраванае на іх захаванне ці аднаўленне. Ва ўмовах Беларусі трэба ўжываць наступныя крытэрыі пры вызначэнні рэпрэзентатыўных участкаў:

- экасістэмы на *рэпрэзентатыўных участках** павінны быць пераважна натуральныя;
- *рэпрэзентатыўныя участкі** адлюстроўваюць разнастайнасць лясных фармацый, ландшафтных і глебавых ўмоў;
- пры вызначэнні *рэпрэзентатыўных участкаў** перавагу неабходна надаваць буйным масівам, або месцам з высокай канцэнтрацыяй жыццяздольных прыкладаў натуральных экасістэм, якія існуюць у гэтым геаграфічным рэгіёне.

Рэфугіум (Refugia) - ізаляваная тэрыторыя, якая не зведала значных змен з прычыны змен клімату ці парушэнняў, у тым ліку выкліканых умяшаннем чалавека, на якой могуць выжыць эндэмічныя арганізмы.

Рызыка (Risk) – верагоднасць непрымальнага негатыўнага ўздзеяння гаспадарчай дзейнасці на тэрыторыі *Адзінкі кіравання** ў спалучэнні з сур'ёзнасцю яго наступстваў.

Своечасова (Timely manner) – настолькі хутка, наколькі абгрунтавана дазваляюць абставіны; не наўмысна адкладзенае *Арганізацыяй**; у адпаведнасці з прымянімым заканадаўствам, кантрактамі, ліцэнзіямі або рахункамі.

Справядлівая кампенсцыя (Fair compensation) – узнагарода, якая прапарцыянальная велічыні і тыпу паслуг, аказаных другім бакам, ці шкодзе, якая нанесеная першаму боку.

Спрэчка (Dispute) – выказванне незадаволенасці з боку любой асобы ці арганізацыі, прадстаўленай ў выглядзе скаргі да *Арганізацыі**, якая тычыцца гаспадарчай дзейнасці *Арганізацыі** ці яе адпаведнасці *Прынцыпам** і *Крытэрам** FSC, і на якую чакаецца адказ.

Спрэчка асабліва вострая (Dispute of substantial magnitude) – для мэтай індыхатара, гэта адкрытая *спрэчка**, якая тычыцца хаця б аднаго з ніжэй пералічанага:

- тых месцаў і аспектаў, дзе машаб негатыўных наступстваў ад гаспадарчай дзейнасці настолькі высокі, што яны не могуць быць ліквідаваныя ці змякчаныя;
- фізічнага гвалту;
- знішчэння маёмасці;
- актаў запалохвання ў дачыненні да *працаўнікоў** і *зацікаўленых бакоў**.

Спрэчка значнай працягласці (Dispute of substantial duration) – *спрэчка**, якая працягваецца ў два разы даўжэй, чым папярэдне вызначаны тэрмін у сістэме FSC (на працягу больш, чым 6 месяцаў пасля атрымання скаргі, на падставе FSC-STD-20-001).

Традыцыйныя веды (Traditional knowledge) – інфармацыя, ноў-хаў, навыкі і практыкі, якія былі распрацаваныя, захоўваюцца і перадаюцца з пакалення ў пакаленне ўнутры супольнасці, якія часта ўваходзяць у склад яе культурнай ці духоўнай самабытнасці.

Угнаенне (Fertilizer) – мінеральныя або арганічныя рэчывы, найбольш часта N, P₂O₅ і K₂O, якія ўносяцца ў глебу з мэтай паляпшэння росту раслін.

Узаемадзеянне (Engagement) – працэс, з дапамогай якога *Арганізацыя** мае зносіны, раіцца і / або прадугледжвае ўдзел зацікаўленых і / або закранутых бакоў, забяспечвае ўлік іх меркаванняў, жаданняў, патрэб, правоў і магчымасцяў пры стварэнні, рэалізацыі і карэкціроўцы *Плана кіравання**.

Цяжкая праца (Heavy work) (у кантэксце дзіцячай працы) – маецца на ўвазе праца, якая можа быць шкоднай альбо небяспечнай для здароўя дзяцей.

Чужародныя віды (Alien species) – віды, падвіды або ніжэйшыя таксоны, якія інтрадуцыраваныя за межы іх натуральнага арэала (у мінулым або сучаснасці); уключае любую частку, гаметы, насенне, яйкі, або парасткі такіх відаў, якія могуць выжыць і пасля распаўсюджвання.

Эканамічная жыццяздольнасць (Economic viability) – здольнасць развівацца і выжываць у якасці адносна незалежнай сацыяльнай, эканамічнай ці палітычнай адзінкі. Эканамічная жыццяздольнасць можа дапаўняцца, але не замяняцца сінонімам «прыбытковасць».

Экасістэма (Ecosystem) – дынамічны комплекс раслін, жывёл і мікраарганізмаў, а таксама іх нежывое навакольнае асяроддзе, якія ўзаемадзейнічаюць як адзінае функцыянальнае цэлае.

Экасістэмныя паслугі (Ecosystem services) – выгады, якія атрымліваюць людзі ад экасістэм:

- забеспячэнне прадуктамі харчавання, лясной прадукцыяй і вадой;
- рэгуляванне паводак, засух, дэградацыі глеб, якасці паветра, клімату і стану здароўя;
- падтрымка глебаўтварэння і кругаўзвароту пажыўных рэчываў;
- культурныя паслугі і каштоўнасці, такія як рэкрэацыйныя, духоўныя, рэлігійныя і іншыя нематэрыяльныя каштоўнасці.

Кодексы Рэспублікі Беларусь

- 1.1. Трудовой кодекс Республики Беларусь, 26.07.1999 г. № 296-З.
- 1.2. Налоговый Кодекс Республики Беларусь, 19.12.2002 г. № 166-З.
- 1.3. Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях, 21.04.2003 г. №194-З.
- 1.4. Кодекс Республики Беларусь о недрах, 14.07.2008 г. № 406-З.
- 1.5. Кодекс Республики Беларусь о земле, 23.07.2008 г. № 425-З.
- 1.6. Водный Кодекс Республики Беларусь, 30.04.2014 г. № 149-З.
- 1.7. Лесной кодекс Республики Беларусь, 24.12.2015 г. № 332-З.
- 1.8. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры, 20.07.2016 г. № 413-З.

Законы Рэспублікі Беларусь

- 2.1. О профессиональных союзах, 22.04.1992 г. № 1605-ХІІ.
- 2.2. Об охране окружающей среды, 26.11.1992 г. № 1982-ХІІ.
- 2.3. Об общественных объединениях, 4.10.1994 г. № 3254-ХІІ.
- 2.4. Об особо охраняемых природных территориях, 15.11.2018 г. № 150-З
- 2.5. О растительном мире, 14.06.2003 г. № 205-З.
- 2.6. О карантине и защите растений, 25.12.2005 г. № 77-З.
- 2.7. О безопасности генно-инженерной деятельности, 9.01.2006 г. № 96-З.
- 2.8. О животном мире, 10.07.2007 г. № 257-З.
- 2.9. Об обращении с отходами, 20.07.2007 г. № 271-З.
- 2.10. Об охране труда, 23.06.2008 г. № 356-З.
- 2.11. Об обращениях граждан и юридических лиц, 18.07.2011 г. № 300-З.
- 2.12. О семеноводстве, 2.05.2013 г. № 20-З.
- 2.13. О борьбе с коррупцией, 15.07.2015 г. № 305-З.
- 2.14. О государственной экологической экспертизе, стратегической экологической оценке и оценке воздействия на окружающую среду, 18.07.2016 г. № 399-З.
- 2.15. О погребении и похоронном деле, 12.11.2001 г. № 55-З.

Указы Президента Республики Беларусь

- 3.1. Об экологической сети, 13 марта 2018 г. № 108
- 3.2. Об увековечении памяти о погибших при защите Отечества и сохранении памяти о жертвах войн, 24 марта 2016 г. № 109.

Постановы Рады Міністраў Рэспублікі Беларусь

4.1. Положение о порядке передачи мест обитания диких животных (или) мест произрастания дикорастущих растений, относящихся к видам, включенным в Красную книгу Республики Беларусь, под охрану пользователям земельных участков и (или) водных объектов (постанова ад 18.05.2009 г. № 638).

4.2. Положение о порядке и условиях выдачи разрешения на изъятие диких животных и дикорастущих растений, относящихся к видам, включенным в Красную книгу Республики Беларусь, из среды их обитания и произрастания (постанова ад 18.05.2009 г. № 638).

4.3. Положение о порядке передачи типичных и (или) редких природных ландшафтов и биотопов под охрану пользователям земельных участков и (или) водных объектов (постанова ад 12.07.2013 г. № 611).

4.4. Положение о непрерывном профессиональном образовании руководящих работников и специалистов (постанова ад15.07.2011 г.№ 954).

4.5. Положение о непрерывном профессиональном обучении по профессиям рабочих (постанова ад15.07.2011 г.№ 954).

4.6. Положение об обучающих курсах дополнительного образования взрослых (постанова ад15.07.2011 г. № 954).

4.7. Об утверждении Правил благоустройства мемориалов и памятников воинской славы, одиночных и братских могил воинов, погибших в годы Первой мировой и Великой Отечественной войн, воинских кладбищ, отдельных воинских участков общих кладбищ, мест массового захоронения гражданского населения (17 сентября 2018 г. № 675).

4.8. Об утверждении специфических требований по обеспечению пожарной безопасности в лесах (постановление от 28.10.2019 г. №722).

Постановы Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь

5.1. Об утверждении типовых отраслевых норм бесплатной выдачи средств индивидуальной защиты работникам лесозаготовительных и лесохозяйственных организаций, деревообрабатывающих производств (постанова ад 1.11.2002 г. № 140).

5.2. Об утверждении типовых норм бесплатной выдачи средств индивидуальной защиты работникам общих профессий и должностей для всех отраслей экономики (постанова ад 22.09.2006 г. № 110).

5.3. Инструкция о порядке обучения, стажировки, инструктажа и проверки знаний работающих по вопросам охраны труда (постанова ад 28.11.2008 г. № 175).

5.4. Инструкция о порядке обеспечения работников средствами индивидуальной защиты (постанова ад 30.12.2008 г. № 209).

5.5. Межотраслевые правила по охране труда в лесной, деревообрабатывающей промышленности и в лесном хозяйстве (постанова ад 30.12.2008 г. № 211/39).

Постановы Міністэрства лясной гаспадаркі Рэспублікі Беларусь

6.1. Положение об информационной системе лесного государственного кадастра (постанова ад 10.11.2016 г. № 36).

6.2. Правила определения и утверждения расчетной лесосеки по рубкам главного пользования в лесах Республики Беларусь (постанова ад 16.12.2016 г. № 64).

6.3. Правила рубок леса в Республике Беларусь (постанова ад 19.12.2016 г. № 68).

6.4. Правила пожарной безопасности в лесах Республики Беларусь (постанова ад 19.12.2016 г. № 70).

6.5. Санитарные правила в лесах Республики Беларусь (постанова ад 19.12.2016 г. № 79).

6.6. Правила отвода и таксации лесосек в Республике Беларусь (постанова ад 26.12.2016 г. № 84).

6.7. Правила ведения лесного хозяйства на территориях, подвергшихся радиоактивному загрязнению в результате катастрофы на Чернобыльской АЭС (постанова ад 08.12.2017 г. № 22).

6.8. Положение о порядке лесовосстановления и лесоразведения (постанова ад 19.12.2016 г. № 80).

6.9. Правила заготовки живицы (постанова ад 30.10.2018 г. № 38).

6.10. Инструкция о порядке освидетельствования лесосек и участков лесного фонда, предоставленных для заготовки живицы (постанова ад 19.12.2016 г. № 66).

6.11. Инструкция о порядке отграничения на местности участков лесного фонда, предоставленных для лесопользования (постанова ад 19.12.2016 г. № 77).

6.12. Инструкция о порядке передачи участков лесного фонда юридическим лицам, ведущим лесное хозяйство, при прекращении права лесопользования (постанова ад 19.12.2016 г. № 77).

6.13. Инструкция о требованиях по выращиванию посадочного материала лесных растений (постанова ад 19.12.2016 г. № 76).

6.14. Инструкция о порядке вывозки заготовленной древесины в случае, если пересчет деревьев на лесосеке для определения объема древесины, подлежащей заготовке, при передаче лесосеки лесопользователю не производился (постанова ад 10.01.2017 г. № 3).

Дадатак Б. Спіс відаў дрэў і кустоў для выкарастання пры лесааднаўленні ў адпаведнасці з індыкатарам 10.2.1

Беларуская назва	Руская назва	Лацінская назва
Дрэвы		
Бяроза павіслая (панікляя, бародаўчатая), у тым ліку форма «бяроза карэльская»	Берёза повислая	<i>Betula pendula</i> Roth.
Бяроза пушыстая (пухнатая)	Берёза пушистая	<i>Betula pubescens</i> Ehrh.
Бяроза цёмнакорая	Берёза темнокорая	<i>Betula obscura</i> Kotula.
Вольха чорная (клейкая, лышына)	Ольха чёрная (клейкая)	<i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertn.
Вольха шэрая	Ольха серая	<i>Alnus incana</i> (L.) Moench.
Вяз гладкі	Вяз гладкий	<i>Ulmus laevis</i> Pall.
Вяз голы (шурпаты)	Вяз голый (шершавый)	<i>Ulmus glabra</i> Huds.
Вяз малы (бераст, вяз грабалісты, карагач, вяз ліставаты)**	Вяз малый	<i>Ulmus minor</i> Mill.
Вярба белая	Ива белая	<i>Salix alba</i> L.
Вярба востралістая (ракіта, шалюга)**	Ива остролистная	<i>Salix acutifolia</i> Willd.
Вярба казіная (брэднік, вербалоз)	Ива козья	<i>Salix caprea</i> L.
Вярба пяцітычынковая (вербалоз)	Ива пятитычинковая	<i>Salix pentandra</i> L.
Граб звычайны (еўрапейскі)	Граб обыкновенный	<i>Carpinus betulus</i> L.
Груша дзікая	Груша дикая	<i>Pyrus pyraster</i> Burgsd.
Дуб звычайны (чарэшчаты, летні)	Дуб черешчатый	<i>Quercus robur</i> L.
Дуб скальны (сядзячакветны)	Дуб скальный	<i>Quercus petraea</i> (Matt.) Liebl.
Елка звычайная (еўрапейская)	Ель обыкновенная (европейская)	<i>Picea abies</i> (L.) H.Karst.
Клён вастралісты (платанападобны)	Клён остролистный (платановидный)	<i>Acer platanoides</i> L.
Ліпа сэрцападобная (драбналістая)	Липа сердцевидная (мелколистная)	<i>Tilia cordata</i> Mill.
Лістоўніца еўрапейская	Лиственница европейская	<i>Larix decidua</i> Mill.
Піхта белая	Пихта белая	<i>Abies alba</i> Mill.
Рабіна звычайная	Рябина обыкновенная	<i>Sorbus aucuparia</i> L.
Сасна звычайная	Сосна обыкновенная	<i>Pinus sylvestris</i> L.
Таполя дрыжачая (асіна)	Тополь дрожащий (осина)	<i>Populus tremula</i> L.
Таполя чорная (ясакар)	Тополь чёрный	<i>Populus nigra</i> L.
Яблыня лясная	Яблоня лесная	<i>Malus sylvestris</i> (L.) Mill.
Ясень звычайны	Ясень обыкновенный	<i>Fraxinus excelsior</i> L.
Кусты		
Багун балотны	Багульник болотный	<i>Ledum palustre</i> L.
Балотны мірт звычайны	Болотный мирт обыкновенный	<i>Chamaedaphne calyculata</i> (L.) Moench.
Бружмель звычайны (лясны, пушысты)	Жимолость обыкновенная (лесная)	<i>Lonicera xylosteum</i> L.
Брызгліна бародаўчатая	Бересклет бородавчатый	<i>Euonymus verrucosus</i> Scop.
Брызгліна еўрапейская	Бересклет европейский	<i>Euonymus europaeus</i> L.
Буякі звычайныя	Голубика обыкновенная	<i>Vaccinium uliginosum</i> L.
Бяроза карлікавая	Берёза карликовая	<i>Betula nana</i> L.
Бяроза нізкая	Берёза низкая	<i>Betula humilis</i> Schrank.
Верас звычайны	Вереск обыкновенный	<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hull.
Воўчаягада баравая (воўчнік баравы)	Волчегодник боровой	<i>Daphne sneorum</i> L.

Беларуская назва	Руская назва	Лацінская назва
Воўчаягада звычайная (воўчае лыка)	Волчегодник обыкновенный	<i>Daphne mezereum</i> L.
Вярба Вінаградава	Ива Виноградова	<i>Salix vinogradovii</i> A.K. Skvortsov.
Вярба вушастая	Ива ушастая	<i>Salix aurita</i> L.
Вярба кошыкавая (руская)	Ива прутовидная (корзиночная, русская)	<i>Salix viminalis</i> L.
Вярба лапарская	Ива лопарская	<i>Salix lapponum</i> L.
Вярба мірзіналістая (чарнелая)	Ива мирзинолистная (чернеющая)	<i>Salix myrsinifolia</i> Salisb.
Вярба попельная	Ива пепельная	<i>Salix cinerea</i> L.
Вярба пурпуровая (жаўталоз)	Ива пурпурная	<i>Salix purpurea</i> L.
Вярба размарыналістая	Ива розмаринолистная	<i>Salix rosmarinifolia</i> L.
Вярба Старка	Ива Штарке (Старка)	<i>Salix starkeana</i> Willd.
Вярба трохтычынковая**	Ива трёхтычинковая	<i>Salix triandra</i> L.
Вярба чарнічная	Ива черничная	<i>Salix myrtilloides</i> L.
Жасцёр слабіцельны (паслабляльны)	Жостер слабительный	<i>Rhamnus cathartica</i> L.
Жаўтазель германскі	Дрок германский	<i>Genista germanica</i> L.
Жаўтазель фарбавальны	Дрок красильный	<i>Genista tinctoria</i> L.
Зяновец рускі	Ракитник русский	<i>Chamaecytisus ruthenicus</i> (Fisch. ex Woloszcz.) Klásk.
Зяновец рэгенсбургскі	Ракитник регенсбургский	<i>Chamaecytisus ratisbonensis</i> (Schaeff.) Rothm.
Зяновец чарнелы	Острокильница чернеющая	<i>Lembotropis nigricans</i> (L.) Griseb.
Каліна звычайная (чырвоная)	Калина обыкновенная	<i>Viburnum opulus</i> L.
Крушына ломкая	Крушина ломкая	<i>Frangula alnus</i> (Mill.) Gray.
Ляшчына звычайная (арэшнік)	Лещина обыкновенная	<i>Corylus avellana</i> (L.) H.Karst.
Парэчкі каласістыя (пушыстыя або пухнатыя)	Смородина колосистая (пушистая)	<i>Ribes spicatum</i> E. Robson
Парэчкі чорныя	Смородина чёрная	<i>Ribes nigrum</i> L.
Рададэндран жоўты	Рододендрон жёлтый	<i>Rhododendron luteum</i> Sweet.
Ружа майская (карычная, пыпшына карычная)	Роза майская	<i>Rosa majalis</i> Herrm.
Ружа сабачая	Роза собачья	<i>Rosa canina</i> L.
Свідзіна крывава-чырвоная	Свидина кроваво-красная	<i>Swida sanguinea</i> (L.) Opiz
Чаромха звычайная**	Черёмуха обыкновенная	<i>Padus avium</i> Mill. (<i>Prunus padus</i> L.)
Ядловец звычайны	Можжевельник обыкновенный	<i>Juniperus communis</i> L.

** сустрэкаецца ў форме дрэў і кустоў ў залежнасці ад паходжання і ўмоў росту

Дадатак В. Элементы *Плана кіравання** і рэзюмэ *Плана кіравання**

Элементы *Плана кіравання**.

1. Вынікі лесаўпарадкавання і абследавання лясоў:
 - 1.1. Лесаўпарадкавальны праект *Арганізацыі**.
 - 1.2. Картаграфічны матэрыял ляснога фонду.
 - 1.3. Размеркаванне ляснога фонду па катэгорыях лясоў.
 - 1.4. Размеркаванне насаджэнняў па групам узросту.
 - 1.5. Ведамасці запраектаваных лесагаспадарчых мерапрыемстваў.
 - 1.7. *Каштоўнасці асаблівай аховы**.
 - 1.8. Рэдкія і пад пагрозай віды раслін і жывёл.
 - 1.9. Занаванне тэрыторыі ляснога фонду паводле шчыльнасці забруджвання глебаў цэзіем-137.
2. Бізнэс-план *Арганізацыі**:
 - 2.1. Стратэгія і мэты кіравання.
 - 2.2. Меры па захаванні біялагічнай разнастайнасці* лясоў, якія прадпрымаюцца *Арганізацыяй** падчас дзейнасці.
 - 2.3. План нарыхтоўкі драўніны.
3. Калектыўная дамова *Арганізацыі**.
4. Памер разліковай лесасекі.
5. Запланаваныя выдаткі і прыбыткі ад вядзення лясной гаспадаркі.

Элементы рэзюмэ *Плана кіравання**

1. Агульная інфармацыя пра *Арганізацыю**.
2. Стратэгія і мэты кіравання.
3. Агульныя звесткі пра *Каштоўнасці асаблівай аховы** і запланаваную дзейнасць.
4. Запланаваная дзейнасць, у тым ліку будаванне лесагаспадарчых дарог.
5. Меры па захаванні біялагічнай разнастайнасці* лясоў, якія прадпрымаюцца *Арганізацыяй** падчас дзейнасці.
6. Схемы межаў *Арганізацыі**, размеркавання *Каштоўнасцяў асаблівай аховы**, занавання тэрыторыі паводле шчыльнасці забруджвання глеб цэзіем-137.

Дадатак Г. Структура *Плана кіравання**

Часткі <i>Плана кіравання*</i>	Элементы <i>Плана кіравання*</i>	Перыядычнасць перагляду элементаў <i>Плана кіравання*</i>	Прынцып або крытэрыі FSC
1. Вынікі лесаўпарадкавання і абследавання лясоў	Лесаўпарадкавальны праект <i>Арганізацыі*</i>	Прынамсі адзін раз у 10 гадоў	<i>Прынцып* 6</i>
	Размеркаванне ляснога фонду па катэгорыях лясоў	Прынамсі адзін раз у 10 гадоў	<i>Прынцып* 6, Прынцып* 9</i>
	Размеркаванне насаджэнняў па групам узросту	Прынамсі адзін раз у 10 гадоў	<i>Прынцып* 6</i>
	Ведамасці запраектаваных лесагаспадарчых мерапрыемстваў	Прынамсі адзін раз у 10 гадоў	<i>Прынцып* 6, Крытэр* 10.10</i>
	<i>Каштоўнасці асаблівай аховы*</i>	Прынамсі адзін раз у 10 гадоў або ў адпаведнасці з ахоўнымі дакументамі	<i>Прынцып* 4, Прынцып* 9</i>
	Рэдкія і пад пагрозай відны раслін і жывёл	Прынамсі адзін раз у 5 гадоў або ў адпаведнасці з ахоўнымі дакументамі	<i>Прынцып* 6</i>
	Занаванне тэрыторыі ляснога фонду паводле шчыльнасці забруджвання глеб цэзіем -137	Прынамсі адзін раз у 10 гадоў	<i>Прынцып* 2</i>
2. Бізнэс-план <i>Арганізацыі*</i>	План нарыхтоўкі драўніны	Штогод ці па меры неабходнасці	<i>Крытэр*5.2</i>
	Іншыя часткі бізнэс- плана	Па меры неабходнасці	
3. Калектыўная дамова <i>Арганізацыі*</i>		Прынамсі адзін раз у 3 гады	<i>Прынцып* 2</i>
4. Памер разліковай лесасекі		Прынамсі адзін раз у 10 гадоў	<i>Крытэр*5.2</i>
5. Запланаваныя выдаткі і прыбыткі ад вядзення лясной гаспадаркі		Па меры неабходнасці	<i>Крытэр*5.5</i>

Дадатак Д. Патрабаванні да маніторынгу

Таблица Д1.

Элемент маніторынгу	Крытэрыі або індыкатар	Пэрыядычнасць маніторынгу
I. Уздзеянне на навакольнае асяроддзе		
Вынікі лесааднаўлення і лесаразвядзення	10.1	У адпаведнасці з нацыянальнымі НПА па лесааднаўленні і лесаразвядзенні
Выкарыстанне добра экалагічна адаптаваных відаў для лесааднаўлення	10.2	У адпаведнасці з нацыянальнымі НПА па лесааднаўленні і лесаразвядзенні
Выкарыстанне <i>чужародных відаў*</i> пры лесааднаўленні і лесаразвядзенні	10.3	У адпаведнасці з нацыянальнымі НПА па лесааднаўленні і лесаразвядзенні
Выкарыстанне генна-мадыфікаваных арганізмаў	10.4	У адпаведнасці з патрабаваннямі, усталяванымі для маніторынгу вынікаў лесааднаўлення і лесаразвядзення
Агляд лесасек	10.5, 10.11	У адпаведнасці з патрабаваннямі Ляснога кодэкса Рэспублікі Беларусь
Негатыўны ўплыў на <i>прыродныя каштоўнасці*</i> ад выкарыстання ўгнаенняў	10.6	На працягу года пасля ўжывання
Негатыўны ўплыў ад выкарыстання <i>пестыцыдаў*</i>	10.7	На працягу года пасля ўжывання
Негатыўны ўплыў ад выкарыстання <i>біялагічных сродкаў кантролю*</i>	10.8	На працягу года пасля ўжывання
Пашкоджанне ў выніку небяспечных з'яў прыроды	10.9	У адпаведнасці з нацыянальнымі НПА па лесапаталагічным наглядзе
Уплыў будаўніцтва лесагаспадарчых дарог на <i>рэдкія*</i> і <i>пад пагрозай*</i> віды, <i>біятопы*</i> , <i>экасістэмы*</i> і <i>ландшафтныя каштоўнасці*</i> .	10.10	Штогод на працягу 3 гадоў з моманту ўводу дарогі ў эксплуатацыю на адлегласці да 50 м ад восі дарогі ў кожны бок. Ацэньваецца: 1) стан <i>рэдкіх*</i> і <i>пад пагрозай*</i> відаў (пры наяўнасці); рэдкіх біятопаў (пры наяўнасці); 2) санітарны стан лесу.
Прымальнае для навакольнага асяроддзя распараджэнне адходамі	10.12	У адпаведнасці з нацыянальнымі НПА ў вобласці абыходжання з адходамі.
II. Уплыў на соцыум		
Сведчанні незаконнай ці несанкцыянаванай дзейнасці	1.4	З пэрыядычнасцю, вызначанай нацыянальнымі НПА, лакальнымі НПА ў вобласці кантролю за станам лясных абыходаў
Адпаведнасць нацыянальнаму заканадаўству	1.5	Па выніках маніторынгу <i>Арганізацыі*</i> ўпаўнаважанымі органамі, унутраных маніторынгавых мерапрыемстваў арганізацыі, выніках аўдытаў.
Работа са зваротамі грамадзян	1.6, 4.2, 4.4, 4.5, 4.6	У адпаведнасці з НПА, якія рэгулююць работу са зваротамі грамадзян
Работа камісіі па працоўных спрэчках	2.6	У адпаведнасці з Працоўным кодэксам Рэспублікі Беларусь
Дзейнасць <i>Арганізацыі*</i> , якая закранае правы <i>працаўнікоў*</i>	2.1	Пры прыёме на працу (2.1.1) і звальненні з працы (2.1.2) <i>працаўніка*</i> ; па рашэнні <i>Арганізацыі*</i> . Колькасць прынятых на працу і колькасць звольненых працаўнікоў за пэрыяд – штогод
Дзейнасць, якая тычыцца прафесійных захворванняў і бяспекі.	2.3	Штогод
Выплата заробтнай платы	2.4	Штомесяц
Навучанне <i>працаўнікоў*</i>	2.5	Штогод
Выкарыстанне разліковай лесасекі	5.2	Штогод
Аб'ём нарыхтоўкі недраўніннай прадукцыі <i>лесу*</i> ў параўнанні з запраектаваным	5.2	Штогод

Элемент маніторынгу	Крытэрыі або індыкатар	Пэрыядычнасьць маніторынгу
Доўгатэрміновая эканамічная жыццяздольнасьць	5.5	Штогод
<i>Каштоўнасьці асаблівай аховы</i> * катэгорыі Помнікі прыроды рэспубліканскага і мясцовага ўзроўню; Аб'екты гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь; Помнікі гісторыі і археалогіі; Аб'екты ўшанаваньня памяці ахвяраў войнаў, могілкі, якія вызначаныя ў крытэрыі 9.1	9.1	Маніторынг захаванасьці і стана прынамсі раз у 5 гадоў ці з пэрыядычнасьцю, паказанай у ахоўных дакументах (калі прымяніма).
<i>Каштоўнасьці асаблівай аховы</i> * катэгорыі Рэкрэацыйна-аздараўленьчыя лясы, якія вызначаныя ў крытэрыі 9.1	9.1	Маніторынг сумарнай плошчы – адзін раз у 10 гадоў.
Радыёактыўнае забруджваньне тэрыторыі	4.1, 7.4	У адпаведнасьці з НПА па радыяцыйнай бяспецы
Радыёактыўнае забруджваньне лясной прадукцыі		У адпаведнасьці з НПА па радыяцыйнай бяспецы
III. Змены навакольнага асяроддзя		
Аналіз гаспадарчай дзейнасьці	6.1, 6.3	Прынамсі адзін раз у 10 гадоў
<i>Рэдкія і пад пагрозай* віды</i> і прыняцце дзейных мер іх абароны і абароны месцаў іх пражываньня	6.4	Прынамсі адзін раз у 5 гадоў ці ў адпаведнасьці з пэрыядычнасьцю, паказанай у ахоўных дакументах
<i>Рэпрэзэнтатыўныя ўчасткі*</i>	6.5	Маніторынг плошчы <i>рэпрэзэнтатыўных участкаў*</i> – не радзей, чым раз у 5 гадоў. Маніторынг плошчы суцэльных рубак – штогод
Стан і кіраванне біятопамі (агляд лесасек, вынікі лесааднаўленьня)	6.6.1, 6.6.3	Агляд лесасек – у адпаведнасьці з патрабаваньнямі Ляснога кодэкса Рэспублікі Беларусь. Вынікі лесааднаўленьня – у адпаведнасьці з патрабаваньнямі нацыянальных НПА па лесааднаўленьні.
Рэалізацыя мер па захаванні і / або аднаўленьні ранейшага стану водаахоўных функцый лясоў	6.7	Агляд лесасек – у адпаведнасьці з патрабаваньнямі Ляснога кодэкса Рэспублікі Беларусь. Вынікі лесааднаўленьня - у адпаведнасьці з патрабаваньнямі нацыянальных НПА па лесааднаўленьні. У астатніх выпадках - прынамсі адзін раз у 10 гадоў
Аналіз пераводу лясных земляў у плантацыі, з мэтай нарыхтоўкі драўніны і якія не адпавядаюць патрабаваньням па захаванні і / або аднаўленьні ландшафтных каштоўнасьцяў	6.9	Штогод
<i>Каштоўнасьці асаблівай аховы</i> * катэгорыі Запаведнікі; Нацыянальныя паркі; Заказнікі рэспубліканскага і мясцовага ўзроўню; Рэдкія і тыповыя прыродныя біятопы і ландшафты, Ахоўныя лясы, якія вызначаныя ў крытэрыі 9.1	9.1	Маніторынг плошчы і аб'ёму нарыхтоўкі / водпуску драўніны суцэльных рубак галоўнага карыстаньня, суцэльных санітарных рубак – штогод.
<i>Каштоўнасьці асаблівай аховы</i> * катэгорыі Рэдкія і тыповыя прыродныя біятопы і ландшафты, якія вызначаныя ў крытэрыі 9.1	9.1	Стан біятопа не радзей аднаго разу ў 5 гадоў ці ў адпаведнасьці з пэрыядычнасьцю, паказанай у ахоўных дакументах.

Абавязковыя элементы рэзюмэ вынікаў маніторынгу

1. Вынікі лесааднаўлення і лесаразвядзення – агульныя паказчыкі; пароды дрэў і кустоў якія выкарыстоўваюцца для лесааднаўлення.
2. Пашкоджанне ў выніку небяспечных з’яў прыроды і антрапагенных (не звязаных з лесакарыстаннем) фактараў – агульныя паказчыкі пашкоджанняў у лясным фондзе ад ветравала (ветралома), пажараў, усыхання і іншых, калі будуць выяўленыя; адзначаюцца суммарныя плошча, аб’ём нарыхтоўкі/водпуску драўніны пры суцэльных санітарных рубках.
3. Уплыў будаўніцтва лесагаспадарчых дарог на *рэдкаія** і *пад пагрозай** віды, *біятопы**, *экаістэмы** і *ландшафтныя каштоўнасці** ў адпаведнасці с крытэрамі табліцы Д1.
4. Колькасць прынятых на працу і колькасць звольненых працаўнікоў за перыяд.
5. *Каштоўнасці асаблівай аховы**:
 - плошча, аб’ём нарыхтаванай / адпушчанай драўніны, у выніку правядзення суцэльных рубак леса галоўнага карыстання, суцэльных санітарных рубак леса, з улікам патрабаванняў дадатка Е на тэрыторыі наступных катэгорый *КАА**: Запаведнікі, Нацыянальныя паркі, Заказнікі рэспубліканскага і мясцовага ўзроўню, Помнікі прыроды рэспубліканскага і мясцовага ўзроўню; Рэдкаія і тыповыя прыродныя біятопы і ландшафты, Ахоўныя лясы.
 - сумарная плошча *КАА** катэгорыі Рэкрэацыйна-аздараўленчыя лясы;
 - для катэгорый *КАА** Запаведнікі, Нацыянальныя паркі, Заказнікі рэспубліканскага і мясцовага ўзроўню, Помнікі прыроды рэспубліканскага і мясцовага ўзроўню інфармацыя паказваецца для кожнага асобнага аб’екта катэгорыі;
 - для катэгорыі *КАА** Рэдкаія і тыповыя прыродныя біятопы і ландшафты, Ахоўныя лясы, Рэкрэацыйна-аздараўленчыя лясы дапускаецца ўказанне ў рэзюмэ сумарных дадзеных.
7. Выкарыстанне разліковай лесасекі.
8. Аб’ём нарыхтоўкі не драўнінай прадукцыі *лесу** ў параўнанні з запраектаваным.
9. Змена колькасці выяўленых і перададзеных пад ахову месцаў пражывання *рэдкаіх і пад пагрозай* відаў*; назва зноў выяўленых відаў і прынятыя меры аховы.
10. Плошча *рэпрэзентатыўных участкаў**.

1. Класіфікацыя *Каштоўнасцей асаблівай аховы**

У адпаведнасці з патрабаваннямі *Прынцыпаў** і *крытэрыяў** FSC *Каштоўнасці асаблівай аховы** (КАА) падзяляюцца на шэсць катэгорый:

КАА 1 – Відавая разнастайнасць. Канцэнтрацыя *біялагічнай разнастайнасці**, што ўключае эндэмічныя віды, а таксама *рэдкая віды**, *віды, якія знаходзяцца пад пагрозай** і *віды, якія знікаюць**.

КАА 2 – *Экасістэмы* ландшафтнага** ўзроўню і мазаікі. Цэласныя лясныя ландшафты і вялікія *экасістэмы* ландшафтнага** ўзроўню ці мазаікі *экасістэм**, якія маюць *значэнне** на глабальным, рэгіянальным ці нацыянальным узроўні і ўтрымліваюць жыццяздольныя папуляцыі пераважнай большасці натуральна існуючых відаў у іх натуральнай структуры размеркавання і колькасці.

КАА 3 – *Рэдкая экасістэмы** і *біятопы**. *Рэдкая**, *пад пагрозай**, або *знікаючыя** *экасістэмы**, *біятопы**, або *рэфугіумы**.

КАА 4 – *Крытычныя* экасістэмныя паслугі**. Базавыя *экасістэмныя паслугі** у *крытычных** сітуацыях, уключаючы *ахову** вадазбораў і кантроль эрозіі каштоўных глебаў і схілаў.

КАА 5 – Патрэбы супольнасцяў. Участкі і рэсурсы, фундаментальныя для задавальнення базавых патрэбаў *мясцовых супольнасцяў** ці *Карэнных народаў** (для забеспячэння жыцця, здароўя, харчавання, вады, і г. д.), вызначаныя праз *узаемадзеянне** з гэтымі супольнасцямі ці *Карэннымі народамі**.

КАА 6 – Культурныя каштоўнасці. Участкі, рэсурсы, *біятопы** і *ландшафты** глабальнай або нацыянальнай культурнай, археалагічнай і гістарычнай значнасці, і / або *крытычнай** культурнай, экалагічнай, эканамічнай, сацыяльнай або рэлігійнай / культывавай значнасці для традыцыйных культур *мясцовых супольнасцяў** або *Карэнных народаў**, вызначаныя праз *узаемадзеянне** з гэтымі *мясцовымі супольнасцямі** ці *Карэннымі народамі**.

У нацыянальным беларускім заканадаўстве дэталёва распрацаваная канцэпцыя тэрыторый, якія падлягаюць ахове з прыродаахоўнага і гісторыка-культурнага бакоў. Яна выкладзеная ў асноўных заканадаўчых актах: Законе аб раслінным свеце, Законе аб асабліва ахоўваемых прыродных тэрыторыях, Кодэксе аб культуры, Водным кодэксе, Лясным кодэксе і адпаведных тэхнічных нарматыўных прававых актах. Нацыянальная канцэпцыя цалкам перакрывае міжнародныя катэгорый *КАА** за выключэннем *КАА 5*, якая не прымянімая для Беларусі.

КАА 5 не ўжываецца? паколькі ў Беларусі адсутнічаюць карэнныя народы, а таксама мясцовыя супольнасці*, для якіх лясныя ўчасткі і рэсурсы маюць фундаментальную значнасць для задавальнення базавых патрэбаў.*

Для мэтай стандарту ў якасці канцэпцыі *КАА** прынятая нацыянальная канцэпцыя ахоўваемых і ахоўных тэрыторый. Ніжэй прыведзена адпаведнасць *КАА** нацыянальным катэгорыям, якія выкарыстоўваюцца для мэтай дадзенага стандарту (левая частка табліцы).

Табліца Е1 – Адпаведнасць *КАА нацыянальным катэгорыям**

Катэгорыя <i>КАА*</i> для мэтай стандарту	Катэгорыя <i>КАА*</i> ў <i>Прынцыпах*</i> і <i>крытэрыях*</i> FSC
Аб'екты нацыянальнай значнасці	
Запаведнікі	КАА 1, 2, 3, 4, 6
Нацыянальныя паркі	КАА 1, 4, 6
Заказнікі рэспубліканскага значэння	КАА 1, 2 (буйныя нефрагментаваныя заказнікі), 4

Катэгорыя КАА* для мэтаў стандарту	Катэгорыя КАА* ў <i>Прынцыпах*</i> і <i>крэтырыях*</i> FSC
Заказнікі мясцовага значэння	КАА 1, 4
Помнікі прыроды рэспубліканскага і мясцовага значэння	КАА 6
Калідоры экалагічнай сеткі Рэспублікі Беларусь	КАА 4
Рэдкія і тыповыя прыродныя біятопы і ландшафты	КАА 3
Ахоўныя лясы	КАА 4
Рэкрэацыйна-аздараўленчыя лясы	КАА 6
Аб'екты гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь	КАА 6
Помнікі гісторыі і археалогіі	КАА 6
Аб'екты ўшанавання памяці ахвяраў войнаў, могілкі.	КАА 6
Аб'екты міжнароднай значнасці	
Водна-балотныя ўгоддзі (Рамсарскія ўгоддзі)	КАА 1
Біясферныя рэзерваты ЮНЕСКА	КАА 1
Аб'екты Сусветнай прыроднай спадчыны ЮНЕСКА	КАА 1
Аб'екты Сусветнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА	КАА 6
Аб'екты Смарагдавай сеткі	КАА 1, 3

2. Вызначэнне тэрыторый з *Каштоўнасцямі асаблівай аховы**

Аднясенне тэрыторый да запаведнікаў, нацыянальных паркаў, заказнікаў рэспубліканскага значэння, заказнікаў мясцовага значэння, помнікаў прыроды рэспубліканскага і мясцовага значэння ажыццяўляецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі нацыянальнага заканадаўства, вызначанымі ў [2.4].

Аднясенне тэрыторый да калідораў экалагічнай сеткі Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі нацыянальнага заканадаўства, вызначанымі ў [2.2, 3.1].

Аднясенне тэрыторый да рэдкіх і тыповых прыродных біятопаў і ландшафтаў ажыццяўляецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі нацыянальнага заканадаўства, вызначанымі ў [2.2].

Аднясенне тэрыторый да ахоўных лясоў, рэкрэацыйна-аздараўленчых лясоў ажыццяўляецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі нацыянальнага заканадаўства, вызначанымі ў [1.7].

Аднясенне тэрыторый да аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь, да помнікаў гісторыі і археалогіі ажыццяўляецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі нацыянальнага заканадаўства, вызначанымі ў [1.8].

Аднясенне тэрыторый да аб'ектаў ўшанавання памяці ахвяраў войнаў, могілак ажыццяўляецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі нацыянальнага заканадаўства, вызначанымі ў [2.15, 3.2, 4.7].

Аднясенне тэрыторый да катэгорый *КАА** Водна-балотныя ўгоддзі (Рамсарскія ўгоддзі), Біясферныя рэзерваты ЮНЕСКА, Аб'екты Сусветнай прыроднай спадчыны ЮНЕСКА, Аб'екты Сусветнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА, Аб'екты Смарагдавай сеткі ажыццяўляецца ў адпаведнасці з крытэрыямі нацыянальнага заканадаўства, вызначанымі ў [2.4, артыкул 33]. У выпадку незразумеласці ў аднясенні тэрыторый да аб'екта міжнароднай значнасці, яе прыналежнасць да такога аб'екта вызначаецца *Арганізацыяй** на падставе заключэння Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Рэспублікі Беларусь або яго тэрытарыяльнага органа, або іншым дзяржаўным органам у адпаведнасці з законам [2.4, артыкул 33].

3. Складанне карт-схем *Каштоўнасцяў асаблівай аховы **

Для мэтай выканання індикатара 9.1.1 карта-схема павінна змяшчаць катэгорыі *КАА** ў адпаведнасці з першым слупком табліцы Е1.

У сувязі са спецыфікай нацыянальнага заканадаўства і прынятай у стандарце класіфікацыі *КАА**, межы аб'ектаў *КАА** нацыянальнай і міжнароднай значнасці могуць не супадаць. У выпадку незразумеласці ў вызначэнні мяжы *КАА** міжнароднай значнасці, яна вызначаецца *Арганізацыяй** на падставе заключэння Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Рэспублікі Беларусь або яго тэрытарыяльнага органа, або іншым дзяржаўным органам у адпаведнасці з законам [2.4].

Дапускаецца нанясенне на асобную карту-схему альбо карта-схемы межаў аб'ектаў *КАА** міжнароднай значнасці асобна ад іншых аб'ектаў *КАА** або ў камбінацыі з імі або іх часткай.

4. Стратэгія кіравання *Каштоўнасцямі асаблівай аховы**

Пад Стратэгіяй кіравання *КАА** маецца на ўвазе сукупнасць дакументаў у адпаведнасці з патрабаваннямі нацыянальнага заканадаўства, а таксама іншыя дакументы, якія *Арганізацыя** лічыць мэтазгодным улічваць пры планаванні дзейнасці прапарцыйна маштабу, інтэнсіўнасці і рызыцы.

*Арганізацыя** ажыццяўляе маніторынг і *адаптыўнае кіраванне** *Каштоўнасцямі асаблівай аховы**.

5. Ідэнтыфікацыя новых *Каштоўнасцяў асаблівай аховы**

Для мэтай выканання індикатара 9.3.3 стандарту да праектаў дакументаў, якія пазначаныя ў верыфікатары а) і перададзеныя ў *Арганізацыю**, адносяцца: рашэнні аб рэзерваванні тэрыторыі, якую плануецца абвясціць асабліва-ахоўнай прыроднай тэрыторыяй (ААПТ), уключаючы навуковае і тэхніка-эканамічнае абгрунтаванне (НіТЭА); прадстаўленні аб абвясчэнні ААПТ, уключаючы НіТЭА, узгодненыя з землекарыстальнікамі; прадстаўленні ўпаўнаважанага дзяржаўнага органа аб перадачы пад ахову карыстальнікам зямельных участкаў аб'ектаў тыповага або рэдкага прыроднага ландшафту, тыповага або рэдкага біятопаў, узгодненыя з Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі (калі патрабуецца) з праектамі рашэнняў мясцовага выканаўчага і распарадчага органа аб перадачы іх пад ахову; праекты дакументаў, распрацаваныя ў адпаведнасці з патрабаваннямі нацыянальнага заканадаўства, вызначанымі ў [2.4; 4.3].

Дадатак Ж. Спіс інвазіўных відаў дрэў і кустоў, якія забароненыя для ўжывання пры лесааднаўленні і лесаразвядзенні**

Беларуская назва	Руская назва	Лацінская назва
Дрэвы		
Дуб чырвоны	Дуб красны	<i>Quercus rubra</i> L.
Клен ясенялісты	Клен ясенелистный, или американский	<i>Acer negundo</i> L.
Рабінія лжэакацыя, або белая акацыя	Робиния ложноакация	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.
Таполя белая	Тополь белый, или серебристый	<i>Populus alba</i> L.S.L. (Incl. P. x canadensis Schmith)
Чаромха позняя	Черемуха поздняя	<i>Padus serotina</i> (Ehrh.) Borkh.
Кусты		
Аронія Мічурына	Арония Мичурина	<i>Sorbaronia mitschurinii</i> (A.K. Skvortsov et Maitul.) Sennikov
Бузіна чырвоная	Бузина кистевидная, или красная	<i>Sambucus racemosa</i> L.
Бузіна чорная	Бузина черная	<i>Sambucus nigra</i> L.
Жарнавец мяцельчаты	Жарновец метельчатый	<i>Sarothamnus scoparius</i> (L.) Koch
Ірга каласістая	Ирга колосистая	<i>Amelanchier spicata</i> (Lam.) K. Koch
Абляпіха крушынавая***	Облепиха крушиновидная	<i>Hippophae rhamnoides</i> L.
Рабіннік р'ябіналісты	Рябинник рябинолистный	<i>Sorbaria sorbifolia</i> (L.) A. Braun
Свідзіна белая	Свидина белая, или теликранія белая («дерен белый»)	<i>Swida alba</i> (L.) Opiz

** на момант зацвярджэння стандарту

*** сустракаецца ў форме дрэў і кустоў ў залежнасці ад паходжання і ўмоў росту